

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Analýza mediálních sdělení o homosexualitě ve vybraných českých novinách

Nicola Skalická

Bakalářská práce

2017

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Nicola Skalická**
Osobní číslo: **H15165**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Analýza mediálních sdělení o homosexualitě ve vybraných českých novinách**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce bude pojednávat o způsobu informování veřejnosti o tématu homosexuality ve vybraných českých novinách po roce 1989, kdy přestávalo být téma homosexuality tabu. Cílem práce bude zjistit, jak za posledních dvacet let byly podávány informace o homosexualitě, jakých oblastí a událostí si média všimla, a jak se postupně měnil postoj společnosti k homosexualitě. Základní metodou výzkumu bude obsahová analýza textu (ve vybraných českých novinách).

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. Analýza obsahu mediálních sdělení. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0827-8.
ALLPORT, Gordon Willard. O povaze předsudků. Přeložil Eduard GEISLER. Praha: Prostor, 2004. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-125-3.
FANEL, Jiří. Gay historie. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4.
TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. Metody výzkumu médií. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.
PUTNA, Martin C. Homosexualita v dějinách české kultury. Praha: Academia, 2011. Historie (Academia). ISBN 978-80-200-2000-0.
PERNES, Jiří. Svět Lidových novin, 1893-1993: stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky. Praha: Lidové noviny, 1993. ISBN 80-7106-056-9.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D.**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2018**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2017

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29. 3. 2018

Nicola Skalická

Poděkování:

Děkuji paní Mgr. Adrianě Sychrové, Ph.D. za cenné rady, které mi byla ochotná poskytnout již od zadání bakalářské práce a provázela mě jimi až po finální verzi práce. Zároveň děkuji zaměstnankyni archivu Lidových novin, bez jejíž pomoci bych nikdy nedosáhla tak vysokého počtu sesbíraných dat ve výzkumné části.

ANOTACE

Bakalářská práce pojednává o způsobu informování veřejnosti o tématu homosexuality v Lidových novinách po roce 1989, kdy přestávalo být téma homosexuality tabu. Cílem práce je zjistit, jak byly od roku 1990 po rok 2010 podávány informace o homosexualitě, jakých oblastí a událostí si média všimla, a jak se postupně měnil postoj společnosti k homosexualitě. Základní metodou výzkumu je obsahová analýza textu týkajícího se homosexuality v denních vydáních Lidových novin.

KLÍČOVÁ SLOVA

homosexualita, LGBT, české noviny, informování o homosexualitě, postoj k homosexualitě, tolerance homosexuality

TITLE

The homosexuality reports analysis in Czech newspapers

ANNOTATION

The thesis deals with the topic of homosexuality and its public interpretation in the press, namely in Lidové Noviny after 1989 when homosexuality stopped to be a taboo in our society. The aim of my thesis is to discover how homosexuality was interpreted between 1990 -2010, when its sub-topics and events were reflected in the media and how the public opinion gradually changed in the end. Data analysis of different texts published in the press has been chosen as the main research method in this thesis.

KEYWORDS

homosexuality, LGBT, Czech newspapers, informing about homosexuality, the attitude towards homosexuality, the tolerance towards homosexuality

Obsah

ÚVOD	9
1 SEXUÁLNÍ ORIENTACE	11
1.1 Heterosexualita	12
1.2 Bisexualita	13
1.3 Transsexualita.....	14
1.4 Homosexualita.....	14
1.4.1 Příčiny vzniku homosexuality	15
1.4.2 Rozdělení homosexuality	16
1.4.3 Coming out	16
1.4.4 Homosexuální páry a výchova dítěte	18
1.4.5 Počet homosexuálů.....	19
2 HISTORIE POHLEDU NA HOMOSEXUALITU	20
2.1 Historie pohledu na homosexualitu	20
2.1.1 Homosexualita v dějinách	20
2.1.2 Homosexualita po roce 1989	22
2.2 Tolerance homosexuality na území České republiky	24
2.3 Homofobie	25
2.4 Postoj	26
2.4.1 Předstředek a stereotyp	27
3 MÉDIA	28
3.1 Lidové noviny.....	29
4 ZPŮSOB INFORMOVÁNÍ ČESKÉ VEŘEJNOSTI O HOMOSEXUALITĚ OD ROKU 1990 PO ROK 2010.....	31
4.1 Metodologie výzkumu.....	31
4.1.1 Cíl práce	31
4.1.2 Výzkumné otázky	32

4.1.3 Obsahová analýza textu.....	32
4.2 Výsledky výzkumu.....	33
4.2.1 Další kategorie výzkumu.....	34
4.2.2 Chronologické uspořádání výsledků	37
4.2.3 Srovnání výsledků z let 1990 až 1999 a výsledků z let 2000 až 2010	52
4.2.4 Shrnutí výsledků.....	58
ZÁVĚR.....	70
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	72
PŘÍLOHA	75

ÚVOD

Homosexualita je jev, který nebyl po celou historii lidstva vnímán stejně tolerantně, jako je tomu aktuálně v českých zemích. Vnímání homosexuality se v průběhu dějin lišilo a její chápání záleželo také na konkrétní kultuře. Přesto se vnímání homosexuality v Evropě ustálilo, a ve většině evropských zemí je homosexualita tolerována, často i chápána a zařazována do každodenního života lidí, stejně jako heterosexualita.

Tento proces na území České republiky odstartovala Sametová revoluce, která zavedla svobodu slova a postupem let přestávala být problematika homosexuality tabu. Počet lidí, obávajících se odlišné sexuální orientace a zaniknutí tradiční rodiny se snižoval, až se homosexualita stala po právní stránce rovnoprávná heterosexualitě. Stále u nás funguje zavedené schéma života jedince, kdy se předpokládá, že se do sebe osoby opačného pohlaví zamilují a založí rodinu. Pokud však některá osoba z tohoto schématu vybočuje, není na ni pohlíženo s předsudky jako před 20 lety. Ke konci minulého století totiž byla česká veřejnost o problematice homosexuality často nedostatečně informována. Z toho důvodu se i homosexuální jedinci drželi životního schématu, které však většinou po psychické stránce nedopadlo dobře jak pro ně, tak pro jejich rodinu. Větší tolerance k homosexualitě přispívá nejen k zrovnoprávnění lidí, ale také k prevenci psychických problémů a nákazy HIV u homosexuálů, kteří si z důvodu nemožnosti strávit život v partnerském homosexuálním vztahu vynahrazovali svou deprivaci jednorázovými sexuálními aktivitami na ne příliš vhodných místech.

Samozřejmě se i v České republice nacházejí lidé, kteří zauímají k homosexuálům negativní postoje. Avšak v porovnání s minulým stoletím je toto procento lidí minimální. Přispělo k tomu informování veřejnosti o homosexualitě pomocí nejrůznějších médií. Každý z nás může mít vůči homosexuálům předsudky. Záleží pouze na tom, zda je necháme se projevit v našem chování. Toto rozhodnutí je naší vlastní volbou, která znázorňuje, jakým způsobem se díváme na svět. 30 let totiž stále není dostatečně dlouhou dobou k odstranění všech negativních předsudků, vyskytujících se v chování české společnosti, k homosexuálům.

Homosexualita a informování české veřejnosti o její existenci pomocí médií je stěžejním tématem této bakalářské práce. Za období zkoumání způsobu informování české veřejnosti o homosexualitě byly vybrány roky 1990 až 2010, tedy 21 let. Důvod tohoto

výběru tkví v postupném informování o homosexualitě po Sametové revoluci. Zkoumaným médiem jsou Lidové noviny, které jsou denním tiskem.

Bakalářskou práci jsem se rozhodla zaměřit na homosexualitu z důvodu poukázání na přirozenost homosexuální orientace, stejně jako heterosexuální. Každý z nás se potýká s problémy týkajícími se pojetí sebe sama. Často se přehnaně kritizujeme a mnohdy jsme kritizováni lidmi v našem okolí. S něčím takovým se potýká každý člověk a každý jsme kritizovaný pro něco jiného. Závisí to na našem chování, předpokladech, schopnostech, osobnosti ale i rodině, ve které jsme vyrůstali, či v které žijeme. Nikdo nás však nikdy nebude odsuzovat pro naši heterosexuální orientaci. Pokud jsme homosexuální, již od prvního pocítění přitažlivosti k osobám stejného pohlaví máme strach z reakce okolí. A víme, že to je ten důvod, proč na nás bude mnohdy pohlíženo skrz prsty. A zaslouží si lidé, kteří se neodlišují jinak než tím, že jim byla před narozením, stejně jako tělesné proporce a vzhled, určena sexuální orientace, žít svůj život s obavami z přijetí? Jsem přesvědčena, že nikoli.

Dalším důvodem k výběru bakalářské práce zaměřené na homosexualitu je skutečnost, že mám k jinak než heterosexuálně orientovaným jedincům blízko. Obklopují mě homosexuálně orientovaní lidé, kteří mi pomáhají projít mou životní cestou stejně jako lidé heterosexuální. Díky těmto osobním zkušenostem a názorům jsem dospěla k přesvědčení, že všichni lidé, bez výjimky, mají právo na život bez celoživotního strachu z odsouzení.

Cílem práce v teoretické části je poskytnout čtenáři základní informace o homosexualitě a souvisejících tématech tak, aby se mohl v dané problematice orientovat. Hlavním cílem práce opírajícím se o praktickou část je zjistit, jak se po roce 1989 měnil způsob podávání informací veřejnosti o homosexualitě českými novinami. Zároveň je zkoumáno, jak začínalo téma homosexuality nabírat svoji důležitost, postoj veřejnosti ke zmíněnému tématu se zlepšoval a díky tomu mohla homosexualita přestat být tabuizovaným tématem.

Pomocí zavedených klíčových slov a předem vyhledaných názvů článků za pomoci zaměstnankyně archivu Lidových novin jsem v Národní knihovně České republiky našla články, které se v těchto letech nějakým způsobem týkaly homosexuality. Zkoumala jsem, jakým způsobem byly články čtenáři poskytnuty, zda informace o homosexualitě působily na jedince negativně, neutrálně či pozitivně. Zároveň jsem články kódovala a rozdělila do kategorií, které slouží ke zjištění, jak byla homosexualita v určitých letech vnímána. Mezi zmíněné kategorie patří například postoje k registrovanému partnerství a chápání homosexuality jako přirozené či nepřirozené. Jinými slovy, zmapovala jsem vývoj chápání homosexuality prostřednictvím Lidových novin po dobu 21 let.

1 SEXUÁLNÍ ORIENTACE

Sexuální orientace je „*celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav*“. (Pondělíčková-Mašlová a Raboch, 2005, s. 153) Označuje jedincovu preferenci ke stejnému či opačnému pohlaví a zároveň označuje pojetí sebe samého jako muže či ženy, nehledě na pohlaví fyzické. Sexuální orientace, ať už heterosexuální, homosexuální či bisexuální, je vrozená, tudíž není možné ji v průběhu života měnit. Prostředí, v kterém se nacházíme, nás nenaučí jiné sexuální orientaci. Jenom nám může dopomoci k přijmutí či potlačení své pravé sexuální orientace. Můžeme se tak chovat heterosexuálně, ale ve skrytu duše tušit, že naše sexuální orientace je homosexuální. Zároveň si můžeme být jistí svou heterosexuální orientací, ale v průběhu života může nastat situace, kdy se zachováme homosexuálně a bude se nám to třeba líbit. Neznamená to však, že jsme homosexuální. Sexuální orientaci si nevybíráme. A ať už se o to snažíme jakkoliv, vždy nás dostihne. Je proto důležité, aby se všude na světě zvyšovala tolerance k jiným sexuálním orientacím než heterosexuální, protože je tím následně usnadněn život všech, kterých se to týká. Neměli bychom skrývat svou sexuální orientaci, před sebou samotným, ani před okolním světem. Není se za co stydět. Vždyť jde přeci o záležitost, která nám byla určena. Tak proč jí bránit, když nám může přinést pocit lásky, slasti a souznění?

Při hovoření o sexuální orientaci je důležité rozlišovat sexuální chování, sexuální identifikaci a sexuální prožívání. Janošová (2000, s. 15) vysvětluje, že například homosexuální chování neznamená, že je jedinec homosexuál. Často se heterosexuální lidé uchylují k homosexuálnímu chování například ve věznicích či v armádě, jelikož nemají možnost pohlavního styku s osobou opačného pohlaví. Také je často homosexuální chování zapříčiněno experimentováním či hledám svého pravého já.

Sexuální identifikace označuje, za koho se jedinec považuje a jakou roli ve společnosti si přiznává. Sexuální prožívání nejlépe určuje sexuální orientaci, jelikož se týká našeho nitra, vede k sexuálním aktivitám, které často souvisí i se sny, tužbami a představami, které si jedinec v reálném životě často nedovolí. (Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy. [online]. 2002, s. 491 a 492 a Janošová, 2000, s. 17)

Sexuální orientace je tak jednoduchý neměnný vrozený jev, který je však ovlivňován okolním prostředím a souvisí s dalšími pojmy. Jakmile si však uvědomíme, jaká je naše sexuální orientace, bude nám vlastní už navždy. Nehledě na naše chování.

Sexualitou, sexuální orientací, chováním, prožíváním a identifikací se u nás zabývá například známý sexuolog, psycholog a psychoterapeut Petr Weiss a sexuolog Jaroslav Zvěřina. Zmíněnými tématy se zabýval také Sigmund Freud, známý založením psychoanalýzy a například teorií osobnosti člověka. Pohlavní identitou se zabýval americký psycholog a sexuolog John Money, který zavedl termín gender.

1.1 Heterosexualita

Za heterosexualitu považujeme sexuální náklonnost k osobám opačného pohlaví. Znamená to, že ženy jsou přitahovány muži a naopak muži jsou přitahováni ženami. V naší společnosti je heterosexuální orientace považována za většinovou, tudíž všechny ostatní sexuální orientace jsou považovány za odlišné. (Beňová, 2007, s. 1) Každý člověk se podle společnosti rodí jako heterosexuál a je na něj tímto způsobem pohlíženo celý život. Předpokládá se, že bude žít s partnerem opačného pohlaví a společně založí tradiční rodinu.

V minulém století bylo dle statistických údajů předkládáno, že všude na světě je 96 procent lidí heterosexuálních. Nebralo se v potaz, že existuje bisexualita či transsexualita, tudíž zbylá 4 procenta byla přisuzována homosexualitě. Z důvodu tabuizování jiných sexuálních orientací než heterosexuálních byla heterosexualita považována jako jediná za přirozenou a na jiné sexuální orientace se pohlíželo jako na nemoc či deviace.

S novým stoletím se zvyšuje snaha o rovnocennost a rovnoprávnost heterosexuality, homosexuality, bisexuality a transsexuality. V důsledku vývoje legislativy a zlepšování postojů k jiným sexuálním orientacím než heterosexuálním z nových výzkumů vyplývá, že heterosexuálů není na světě tolik, jak se předpokládalo. Přesto jejich počet bude pravděpodobně navždycky ve velké míře výrazně převyšovat počet lidí s jinou sexuální orientací. Z nejnovějších výzkumů vyplývá, že heterosexuálních lidí na světě je 89 až 95 procent. (The Lancet, 2016)

Heterosexuálové mají pro život stejné předpoklady jako lidé jiné sexuální orientace, rozlišuje je jediné to, že milují osoby stejného pohlaví a rozmnožují se přirozeným způsobem za účelem založení rodiny.

1.2 Bisexualita

„Bisexualitou rozumíme celoživotní, neměnný, subjektem nezapříčiněný a nezvolený stav, v jehož důsledku je jeho nositel, bisexuál, pohlavně vzrušován a přitahován přibližně stejně silně osobami obou pohlavími (muži i ženami).“ (Kaňka, 2000, s. 9)

Bisexuální orientace označuje sexuální náklonnost k osobám stejného i opačného pohlaví. Sexuální náklonnost může být k oběma pohlavím stejně velká, kdy jedinec neodlišuje muže od ženy a existuje zde šance zamilování se či prožití sexuálního vzrušení u obou pohlaví bez rozdílu. Bisexuál při výběru partnera nerozlišuje podle pohlaví a pohlavních orgánů, ale podle celkového pocitu z člověka, z působící přitažlivosti a sexuální náklonnosti. Lze tuto sexuální orientaci považovat jako nejméně povrchní z důvodu nerozlišování pohlaví. Přesto však může být bisexuální člověk stejně povrchní jako ostatní, jelikož může mít při výběru partnera nejrůznější a nejobvyklejší preference, jako je například vzhled a inteligence. Je to další z několika faktů, který poukazuje na to, že přestože jsou sexuální orientace rozlišovány, ve výsledku jsou postavené na stejném principu a opravdu zde hraje roli pouze preferované pohlaví.

Sexuální náklonnost u bisexuálního jedince však nemusí být k oběma pohlavím stejně velká, často je jedno pohlaví upřednostňováno více než druhé. Neznamená to však, že je člověk hned heterosexuál či homosexuál. I při větší preferenci jednoho pohlaví je zde vědomí, že je preferováno i pohlaví druhé, přestože ne v tak velké míře.

Dříve byla bisexualita díky vlivu Havelocka Ellise, anglického průkopníka sexuologie, a Sigmunda Freuda, lékaře, psychologa a zakladatele psychoanalýzy, chápána jako oboupohlavnost, až v pozdějších letech se začala užívat správnější definice bisexuality, tedy označení pro erotickou a sexuální přitažlivost k lidem bez ohledu na biologické pohlaví. (Beňová, 2007, s. 8)

Bisexualita je nejméně chápánou sexuální orientací, a to z toho důvodu, že je často považována jen jako přechodné období, které vede k vývoji a uvědomění si své pravé sexuální orientace. Není chápána ani homosexuály, kteří často nahlízejí na bisexualitu jako na způsob upozadění homosexuality. Přesto by měla mít bisexuální orientace stejné pochopení od okolí, stejně jako je tomu u ostatních sexuálních orientací.

1.3 Transsexualita

Transsexualita je „*pocit nepohodlí, který osoba připisuje neshodě mezi svou pohlavní identitou (subjektivně prožívaným pohlavím) na jedné straně a svou pohlavní rolí a biologickým pohlavím (primárními a sekundárními znaky) na straně druhé.*“ (Fifková, 2002 cit. podle Kuiper, Cohen-Kettenisová, 1998, s. 17)

Jedinec má pocit, že je uvězněn v nesprávném těle, je nespokojen se svou pohlavní identitou a většinou ho přitahují osoby stejného pohlaví, přesto se však neoznačuje za homosexuála. Obvykle se transsexuální osoby uchylují k hormonální léčbě a chirurgickému zákroku, které vedou ke změně pohlaví a jejich spokojenějšímu životu. V současném světě věda a lékařství pokročily takovým způsobem, že se po léčbě transsexuální lidé opravdu cítí jako praví muži či ženy.

Transsexualita s sebou často nese také různé psychické problémy, jako jsou například deprese. Nejen že jedinec dospívá v těle, které mu dle jeho názoru nepatří, trpí na to, že ho společnost přijímá jinak, než jak si připadá, ale také je často nutné, aby se svými pocity vykročil na veřejnost. Má obavy z reakce svých blízkých a společnosti, ve které žije, a často se tak jeho osoba rozpoltí v tom slova smyslu, že žije dvojí život. Ten, který mu připsala společnost a v soukromí ten, který by chtěl ve skutečnosti žít.

Transsexuální osobou je tedy ta, která se necítí se svým somatickým pohlavím přiznáná a jejíž kroky vedou ke změně tělesného pohlaví. Sexuální přitažlivost mohou mít k osobám stejného i jiného pohlaví, často je to však k osobám pohlaví stejného, jelikož se ztotožňují se svým pohlavím opačným.

1.4 Homosexualita

Označení „homosexualita“ bylo poprvé veřejně použito v roce 1869 jako synonymum přitažlivosti k osobám stejného pohlaví. (Himl a Seidl, 2013, s. 24)

Homosexuální orientace se projevuje sexuální náklonností k osobám stejného pohlaví, čímž se odlišuje od orientace heterosexuální.

„*Homosexualita je geneticky podmíněný celoživotní a neměnný stav, při kterém jedinec za účelem sexuálního a citového kontaktu dává přednost osobám stejného pohlaví. Takto vytvořený vztah se svojí kvalitou plně vyrovná vztahu heterosexuálnímu.*“ (Horváthová, 2002, s. 491) Ve starších publikacích můžeme také dohledat definice, které byly stanoveny v letech,

kdy se na homosexualitu obecně pohlíželo jako na nemoc. Tento pohled přestal být uplatňován od roku 1992, kdy byla homosexualita vyškrtána prohlášením Světové zdravotnické organizace ze seznamu sexuálních nemocí. (Kaňka, 2000, s. 3)

„Homosexualitou ... rozumíme trvalou citovou a erotickou preferenci osob stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nezvolený stav, charakterizovaný tím, že jeho nositel je pohlavně přitahován a vzrušován převážně či výlučně osobami stejného pohlaví.“
(Brzek a Pondělíčková, 1992 cit. podle Janošová, 2000, s. 13)

Homosexuální lidé jsou označováni jako gay lidé, platí to pro muže i pro ženy. Přesto je v současnosti pojmem gay nejčastěji nazýván muž, zatímco ženy jsou lesby či lesbičky. Používanou zkratkou LGBT rozumíme souhrnné označení komunit leseb, gayů, bisexuálů a transsexuálů.

1.4.1 Příčiny vzniku homosexuality

Většina vědeckých teorií se shoduje na tom, že sexuální orientace jedince má původ vzniku již v prenatálním období a je tedy vrozená. *„Formování sexuální diference centrálního nervového systému, především příslušných center mezimozku, probíhá v období mezi 4. až 6. měsícem prenatálního vývoje“.* (Zvěřina, 1991 cit. podle Janošová, 2000, s. 27)
V tomto období, které trvá asi týden, dojde k hormonální nevyváženosti, která má za následek homosexuální orientaci. Z výzkumu Kaplana (1990) vyplývá, že sexuální orientace je ovlivněna množstvím testosteronu u prenatálního plodu v 13. až 15. týdnu těhotenství matek. Budoucí homosexuální muži měli menší hladinu testosteronu než muži heterosexuální, zatímco u žen tomu bylo naopak. (Janošová, 2000, s. 27) Nejnovější výzkumy tuto skutečnost potvrzují a jako příčinu vzniku homosexuální orientace uvádějí prostředí v děloze, ve které se k plodu může dostat větší množství testosteronu nebo se naopak na plod přenesla matčina rezistence na testosteron. (Skála, 2017)

Mezi další teorie příčin vzniku homosexuální orientace patří genetické dispozice, vliv prostředí a výchovy a teorie svedení. Genetické dispozice znázorňují, že homosexualita má u jedinců častější výskyt v příbuzenstvu. Hamer a Le Vay roku 1993 při zkoumání pohlavních chromozomů zjistili, že u mužů se na hrotu dlouhého raménka pohlavního chromozomu X v oblasti označované Xq 28 nachází geny odpovědné za homosexuální orientaci. U homosexuálních mužů byli následně v příbuzenstvu nalezeni z matčiny strany další homosexuálové. Řičan (1973) uvádí, že všechna jednovaječná dvojčata mají stejnou sexuální orientaci. Dle teorie vlivu prostředí a výchovy je dítě ovlivněno do třetího roku života. Bieber

při výzkumu homosexuálních a heterosexuálních mužů zjistil, že homosexuálové byli často v dětství citově upnuti na matku a chyběla jim láska otce. S tím souhlasí Moberlyová, která příčinu vzniku homosexuality vidí v nedostatečné stejnopohlavní lásce v dětství. Oproti tomu Yablonsky tvrdí, že homosexualitu může způsobit nadměrná láska mezi matkou a dcerou či otcem a synem. Teorie svedení je jednou ze starších a nyní vyvrácených teorií vzniku homosexuální orientace, dle které se homosexuální orientace u jedince projevuje následkem svedení homosexuálem v období dospívání. Podle Tůmy (1996) se k homosexuální orientaci přiklánějí ženy, které byly v dětství pohlavně zneužity. Důsledkem toho však dochází k odmítání vlastní sexuality, kdy má žena odpor k mužům a základní lidské potřeby si tak naplňuje v homosexuálních vztazích. (Janošová, 2000, s. 25-29)

1.4.2 Rozdělení homosexuality

Petr Kaňka (2000, s. 7) rozděluje homosexualitu podle pohlaví (nejčastější rozdělení), věku preferovaných sexuálních partnerů a také na egodystonní a egosyntonní formu homosexuality. Kaňka vysvětluje, že egodystonní forma homosexuality označuje jedince, který není schopen si svou sexuální orientaci přiznat a odmítá ji, takže dochází k rozporu v sobě samém, zatímco egosyntonní homosexualita znamená opak, tedy homosexuál je se svou orientací smířen a přiznává ji také před svým okolím.

1.4.3 Coming out

Homosexuálové si mohou začít přiznávat svoji pravou sexuální orientaci už v průběhu dospívání či až v dospělosti. Jedná se o individuální proces zvaný coming out, který souvisí s výchovou a okolím lidí, ve kterých se jedinec vyskytuje. Často je také přiznání si své vlastní sexuální orientace podmíněno názory vlastními a názory blízkých lidí na jiné sexuální orientace, než je heterosexualita. Mnoho homosexuálních jedinců se zpočátku chovalo jako heterosexuálové a navazovali partnerské a sexuální vztahy s osobami stejného pohlavní. Díky tomu si tak mohli začít uvědomovat, že jejich sexuální orientace může být jiná, než se doposud zdálo.

Proces označovaný coming out znamená „*odhalení vlastní, pravé identity svému okolí, U gayů a lesbiček je coming outem míněn konec skrývání vlastní sexuální orientace, konec vytváření falešného obrazu sebe sama a sdělení rodičům, přátelům, spolupracovníkům ad., jak je to ve skutečnosti s jeho pravou sexuální identitou.*“ (Horváthová, 2002, s. 494)

Zkrácená definice říká, že coming out je „rozpoznání, sebeuvědomění, přiznání své sexuální orientace a schopnost sdělit ji důležitým osobám (rodičům, přátelům).“ (Procházka, 2002, s. 26)

Coming out má pět fází (Janošová, 2000, s. 21):

1. *pre coming out* – jedinec si začíná uvědomovat svou odlišnost, ale nedokáže ji pojmenovat
2. *vlastní coming out* – jedinec svou odlišnost dokáže pojmenovat, nejdříve svou pravou sexuální orientaci může odmítat, ale časem ji přizná sobě a později i někomu blízkému
3. *fáze explorace* – jedinec začíná experimentovat a navazovat první sexuální vztahy
4. *fáze partnerství* – jedinec vyhledává a tvoří trvalejší sexuální a partnerské vztahy
5. *fáze integrace* – jedinec si dotváří hodnoty, dochází k integraci osobnosti a upevnění role jedince ve vnějším světě

V dnešní době, vzhledem ke zvýšené toleranci českých obyvatel, procesem coming outu nejčastěji prochází dospívající jedinec. Důležitým začátkem coming outu je přiznat si sám sobě, kdo jsem, a neklamát sám sebe. Neskrývat se před sebou. Jakmile jedinec dosáhne tohoto nelehkého cíle, přichází ještě větší strach z reakce rodiny, přátel a okolí, ve kterém se konkrétní homosexuál vyskytuje. Největší strach mají homosexuálové z přiznání pravdy svým rodičům, ke kterému se mnohdy odhodlávají i několik let. Přestože by měli být rodiče oporou svých dětí, často se v situaci, kdy jim vlastní dítě sděluje, že je homosexuálem, neovládnu a syna či dceru zasypají nevěřícími a případně nesmyslnými otázkami, obviňováními a slzami. Rodiče se vyrovnávají s pravou sexuální orientací svých dětí velice individuálně, ale i v této oblasti můžeme následné chování rozdělit na pozitivní či negativní. Pozitivní postoj je samozřejmě pro celou rodinu nejlepší, rodiče se s pravdou vyrovnají, snaží se o pochopení svého dítěte a vnímají ho stejně jako předtím. Přesto se však nikdy úplně nezbaví strachu z odsouzení svého dítěte okolím a obávají se budoucnosti svého syna či dcery a celého rodu. Jestliže rodiče zaujmou negativní postoj, jejich dítěti se pravděpodobně zhroutí svět. Nejen že ztratí naději v přijetí a pochopení, ale často začne být odkázáno samo na sebe a stávají se situace, kdy rodiče svého potomka vyhostí na ulici.

Neexistuje pouze negativní a pozitivní přijetí vlastní sexuální orientace a sexuální orientace blízkého. Zároveň se nejedná o postoj, který se nikdy nemůže změnit. Spousta lidí

potřebuje na přijetí pravdy nějaký čas. Přesto je v tomto období dítě i rodič poškozen, zažité pocity i zkušenosti si s sebou nese celý život a ty ovlivňují jeho nadcházející chování a vnímání. Zvyšování tolerance homosexuality a zavádění nových práv je nezbytnou záležitostí, která může pomoci mnoha lidem procházejícím si tímto procesem či připravujícím se na přiznání své vlastní sexuální orientace.

1.4.4 Homosexuální páry a výchova dítěte

Zatímco se heterosexuální partnerství dvou osob vyznačuje směřováním k založení rodiny a nejdůležitějšímu úkolu člověka, rozmnožování se, pro homosexuální partnerství je tento úkol nemožný. I z toho důvodu se neustále vedou spory o normálnosti homosexuality, jelikož partnerské svazky homosexuálních lidí nevedou k rozmnožování lidstva a následnému životu na planetě Zemi. Homosexuální lidé však často touží po potomcích stejně jako lidé heterosexuální. Jelikož je biologicky nemožné, aby se jim tato tužba naplnila a oba partneři byli biologickými rodiči, často se uchylují k umělému oplodnění či domluvenému sexu muže a ženy za účelem oplodnění. Mnoho homosexuálních jedinců má potomky z předchozích vztahů s osobou opačného pohlaví.

Zůstává otázkou, zda má výchova dvou matek či dvou otců na dítě negativní účinek. Jisté je, že heterosexuální i homosexuální rodiče mohou být špatní či dobří, nezáleží zde primárně na sexuální orientaci, ale na vlastnostech člověka a konkrétní výchově dítěte. Přesto je normální předpokládat, že dítě bude vychováváno otcem a matkou. Pokud je od narození vychováváno osobami stejného pohlaví, nemusí v tom spatřovat žádný problém, jelikož si neuvědomuje podstatu tradiční rodiny. Je spokojeno a miluje své rodiče, přestože se jedná o dvě matky či dva otce. Problém nastává při sekundární socializaci dítěte, kdy má většina vrstevníků rodiče obou pohlaví. Dítě může být zmateno. Ostatní děti ho mohou odsuzovat a posmívat se. Na tuto skutečnost poukazují při výchově dětí homosexuálními páry Trapková a Chvála, kdy dochází k absenci mužské či ženské role a dítě může být traumatizováno. Například při absenci mužské role při výchově dítěte dítě často vyhledává onu mužskou roli a snaží se ji vynahradit samo v sobě. Chlapec se tak sbližuje s osobami stejného pohlaví a děvče se zase ztotožňuje s osobami chlapeckými. Chvála a Trapková se touto absencí mužské role snaží vysvětlit například původ transsexuality, kdy separace dítěte od otce může vést až k touze po změně pohlaví. (Chvála a Trapková, 2004, s. 195-197)

Existují však studie, které nezjistily u dítěte při výchově heterosexuálními či homosexuálními páry žádné rozdíly v inteligenci, myšlení ani ve vztazích s vrstevníky.

Americká psychologická asociace uvádí, že sexuální orientace rodičů neovlivňuje sexuální orientaci svých dětí. (Experiment, 2008) Co se týče mužské a ženské role, pravdou je, že přestože u homosexuálních rodičů nenalezneme zástupce obou biologických pohlaví, vždy jeden z nich zaujímá roli chybějícího pohlaví. Je vědecky podloženo, že někteří homosexuálně orientovaní lidé mají myšlením a chováním blíž k pohlavní opačnému, to znamená, že absence mužské či ženské role může být tímto způsobem nahrazena. Proto v dnešním pokrokovém světě mohou být lidé, včetně dětí, postupně připravováni na skutečnost, že neexistuje pouze tradiční rodina a neznamená to nic zlého. Tento fakt potvrzuje výzkum z roku 1997 srovnávající rodinné vztahy, citový vývoj a vývoj sexuální orientace dětí v rodinách lesbických matek s dětmi z rodin heterosexuálních. Autory této srovnávací studie jsou A. Brewaeys, I. Ponjaert, E.V. van Hall a S. Golombok. Autoři sledovali 30 rodin lesbických matek s dětmi starými 4-8 let, počatými umělým dárcovským oplodněním, a ty srovnávali s 38 sledovanými heterosexuálními rodinami s dětmi z dárcovské inseminace a 30 heterosexuálními rodinami s dětmi počatými přirozenou cestou. Z výsledků vyplynulo, že kvalita lesbického a heterosexuálního vztahu je stejná. Nepřítomnost otce v rodině nevedla k nedostatku disciplíny, jelikož „sociální matka“, tedy partnerka biologické matky, působila na dítě při výchově stejně přísně či přísněji než otcové v heterosexuálních rodinách. Bezpečné prostředí pro dítě bylo prokázáno u všech třech typů rodin a citovou vazbu si dítě dokázalo udělat jak k matkám, tak k matce a otcovi. Sexuální chování u dětí lesbických matek bylo podobné jako u dětí heterosexuálních rodičů. To znamená, že role rodiče pro vývoj sexuálního chování dítěte je podružná. Kvalita rodinných vztahů v lesbických a heterosexuálních rodinách se neliší. (Rybáková, 6. 6. 1998)

I podle českých odborníků, jako je socioložka Jiřina Šiklová a sexuolog Miloš Lachman, bylo a je pro děti stabilní homosexuální partnerství dvou žen lepší než rozpadající se „klasická“ heterosexuální rodina. (Rybáková, 6. 6. 1998)

1.4.5 Počet homosexuálů

A jaký je vlastně počet homosexuálů v populaci? Výzkum českého vědce a profesora v oblasti ekologie a evoluční biologie Jaroslava Flegra z roku 2016 vyvrátil předpokládaná 4 procenta homosexuálů ve společnosti. Ve skutečnosti se v české populaci nachází 6,7 procent neheterosexuálů (spojení homosexuálů a bisexuálů) a 11,5 procent neheterosexuálních žen. (Ševela, 2016) S tím jistě souvisí zvyšování tolerance, kdy tolik homosexuálních lidí již nemá takový strach s přiznáním své pravé sexuální orientace.

2 HISTORIE POHLEDU NA HOMOSEXUALITU

V následující kapitole přiblížím historii pohledu na homosexualitu, seznámím s tolerancí homosexuality na území České republiky a pokusím se přiblížit základní pojmy související s homosexualitou, mezi které patří homofobie, postoj, předsudek a stereotyp.

2.1 Historie pohledu na homosexualitu

Homosexualita, neboli přitažlivost a láska k osobám stejného pohlaví, existuje ve společnosti odjakživa. Jelikož ale byla v minulých stoletích často trestána smrtí a bylo na ni pohlíženo jako na trestný čin, mnoho homosexuálních jedinců svou sexuální orientaci nepřiznalo. Se zvyšováním tolerance k homosexuální menšině se tak odvažovalo čím dál více gayů a lesbiček přiznat sobě i ostatním svoji pravou sexuální orientaci a tím zvýšit vědomí o této problematice ve společnosti. Začala vznikat první homosexuální hnutí a lidé se naučili vnímat svou sexuální orientaci jinak než jako nemoc.

2.1.1 Homosexualita v dějinách

S prvními projevy homosexuální orientace se setkáváme již v době prehistorické. Kultura některých kmenů uznávala prvky homosexuality během náboženských ceremoniálů nebo jako formu pohlavního života před uzavřením manželství. (Dvořáčková, 28. 3. 1998) Vědci Ford a Beach v roce 1951 za účelem získání více informací o době prehistorické zkoumali 76 různých etnologických společenství. Z výsledků zjistili, že 27 z nich homosexualitu odmítalo a netolerovalo, byla trestána od zesměšňování až k trestu smrti (např. Aztékové a Inkové). 46 kmenů však homosexualitu tolerovalo a považovalo ji za součást přechodu chlapců k dospělosti v podobě styku dospívajících chlapců s dospělými muži. (Janošová, 2000, s. 36)

Ve starověku byla homosexualita Chammurapiho zákoníkem v Babylonské říši odsuzována a homosexuální styk byl trestán kastrací. V Egyptě a Číně byla tolerována. Láska mezi příslušníky stejného pohlaví platila za normální projev lidské sexuality a soužití v antickém Řecku a byla označována pojmem „eros“. Náklonnost mužů k chlapcům měla v té době vedle erotické i výchovnou stránku. Také se zde zrodil pojem lesbické lásky, pocházející od básnířky Sapphó z ostrova Lesbos, která zřídila na ostrově školu pro dívky. V Římě byla situace podobná a císař Nero dokonce uzavřel sňatek s mužem. Homosexuálně se nejvíce chovali lidé v dórských obcích, jelikož to bylo součástí vzdělávacího a výcvikového systému.

Mezi přírodní národy patřící Indiáni homosexualitu i transsexualitu respektovali. Transsexualitu označovali pojmem „Dvojm Duchem“. (Experiment, 2008 a Dvořáčková, 28. 3. 1998)

S koncem antického pohanství končí také tolerance k homosexualitě a za císaře Konstantina Velikého byli muži přistiženi při homosexuálním styku trestáni smrtí. Pro homosexualitu ve středověku a raném novověku platilo označení „sodomie“, což je dle nábožensky založeného trestního práva odsouzení člověka za provinění se jedním z nejtěžších zločinů (proti Bohu) a hříchů zároveň, tedy stejnopohlavnímu vztahu a styku. (Himl a Seidl, 2013, s. 23) Vlivem křesťanství byly kolem roku 429 n. l. stejnopohlavní svazky v Theodosiově kodexu prohlášeny za trestné a byly trestány smrtí upálením. Justinián I. obvinil homosexuály z hladomoru, zemětřesení a moru. (Experiment, 2008)

V Čechách choval silnou nenávist k homosexuálům Karel IV., který v Karolinském kodexu z roku 1353 zakódoval trest smrti pro homosexuály. Mezi známé osobnosti homosexuální orientace patří například Leonardo da Vinci a Michelangelo. V novověku přicházela homosexualita stále do konfliktu s církví. Na konci 16. století byla portugalskou inkvizicí pro své intimní vztahy se ženami umučena Felipe de Couza, na jejíž počest se v současné době udílí cena za boj za práva homosexuálů. (Janošová, 2000, s. 44)

Trestání homosexuality smrtí bylo u nás zrušeno až za vlády Josefa II. roku 1787, který trest snížil na uvěznění. (Janošová, 2000, s. 45)

Průkopníkem homosexuální emancipace se stal německý právník Karl Heinrich Ulrichs, který pod pseudonymy vydával spisy o původu homosexuality a dožadoval se odstranění trestnosti homosexuality. Pro homosexualitu zavedl nový pojem „třetí pohlaví“. (Seidl, 2012, s. 59-60) Označení „homosexualita“ bylo následně poprvé veřejně použito jeho následovníkem Karlem Maria Kertbenym v roce 1869 jako synonymum přitažlivosti k osobám stejného pohlaví. (Himl a Seidl, 2013, s. 24) Přestože byla homosexualita do poloviny 19. století tabuizována, začínala se dostávat více do povědomí společnosti, objevovala se v novinových článcích a některé významné osobnosti byli tehdy či až dnes známé pro svou homosexuální orientaci. Patří mezi ně například Paul Verlain a Arthur Rimbaud, Oscar Wilde, který byl pro svou homosexualitu po dobu dvou let uvězněn, dále Čajkovskij, pravděpodobně donucen kvůli své homosexuální orientaci spáchat sebevraždu. Otokar Březina a Ethel Smythová byli také homosexuály. (Janošová, 2000, s. 46)

Na homosexualitu se přestalo pohlížet jako na hřích, ale jako na nemoc. Jako první označoval homosexualitu za vrozenou německý lékař Hirschfeld, který se na konci 19. století

pomocí petice s 5000 podpisy německých předních vědců, politiků a umělců pokusil o odstranění trestnosti homosexuálního chování. Míra tolerance k homosexuální orientaci se postupně zvyšovala, avšak byla přerušena druhou světovou válkou, za které byli homosexuálové nacisty vyvražďováni. Od 19. století je sice zaznamenána vyšší míra tolerance k homosexuální orientaci, je však přerušena druhou světovou válkou, kdy byli homosexuálové nacisty vyvražďováni, kastrováni a zasiláni do koncentračních táborů. Zde byli homosexuálové označováni růžovými trojúhelníky, pracovali za nejhorších podmínek, byli kastrováni, mučeni a také na nich byly prováděny lékařské experimenty. (Janošová, 2000, s. 46-48)

Po druhé světové válce se v evropských zemích začínala rušit trestnost homosexuality. Od roku 1950 začal u nás platit nový československý trestní zákon. Paragraf 244 stanovil, že homosexuální chování má být nadále posuzováno jako trestné. Od roku 1961 není u nás díky vlivu českých sexuologů Karla Freunda a Karla Nedony homosexualita trestným činem, trestnými však zůstali homosexuální styky s nezletilými staršími patnácti let. Založení homosexuálních organizací stále nebylo možné a o homosexuální orientaci nebyla společnost vůbec informována. Koncem komunistického režimu se homosexuálové začínali organizovat, vydávat tisk a dostávat se tak do popředí. Roku 1988 vznikl pražský socioterapeutický klub homosexuálů Lamba, usilující o oficiální registraci organizace homosexuálů. Po sametové revoluci se začala veřejně prosazovat skupina Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů. (Himl a Seidl, 2013, s. 280)

2.1.2 Homosexualita po roce 1989

V roce 1990 byl paragraf 244 z trestního zákona vypuštěn a došlo tak k zrovnoprávnění heterosexuálních a homosexuálních styků. Pro obě orientace vešla v platnost věková hranice k sexuálnímu styku patnáct let. Vznikla organizace Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO), která později začala vydávat časopis a informovala tak českou veřejnost o homosexualitě. (Janošová, 2000, s. 50) Od roku 1992 není homosexualita prohlášením Světové zdravotnické organizace na seznamu sexuálních nemocí na mezinárodní úrovni a je vnímána jako další varianta sexuální orientace. Zároveň je od téhož roku homosexuální chování po trestně právní stránce zrovnoprávněno chování heterosexuálnímu. (Kaňka, 2000, s.3 a 17)

V prosinci 1997 byl poprvé Poslanecké sněmovně předložen organizací SOHO návrh zákona o registrovaném partnerství. V březnu 1998 byl při prvním čtení zákonodárny sbor

rozdělen na zastánce a odpůrce předlohy. Poprvé se ukázalo, že názory na zákon o registrovaném partnerství osob stejného pohlaví nejsou ovlivněny stranickou příslušností. V dubnu 1998 sněmovna předlohu zákonu zamítla a lidovecký poslanec Pavel Tollner označil homosexuály jako „buzeranty“. V dubnu 1999 prošel návrh opět prvním čtením, prezident SOHO Jiří Hromada viděl v přijetí zákona jistou šanci, jelikož vláda Miloše Zemana vyjádřila pro tento návrh svůj souhlas. Zároveň však byly poslancem Pavlem Tollnerem homosexuální praktiky nazvány „prasečínami“ a v červnu 1999 byl návrh opět vrácen k projednání sněmovním výborům. (Pitrová, 1. 7. 1999). V září 2001 byl návrh opět odmítnut a v únoru 2004 bylo projednání odloženo na dobu neurčitou. V únoru 2005 se situace opakovala, avšak návrh nebyl schválen pouze o jeden hlas. V prosinci 2005 byl návrh zákona o registrovaném partnerství schválen poslaneckou sněmovnou, v lednu 2006 senátory, v únoru zákon vetoval prezident České republiky Václav Klaus, ale v březnu 2006 zamítla Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky veto prezidenta a zákon o registrovaném partnerství byl schválen. 1. června 2006 konečně vstupuje po devíti letech práce zákon o registrovaném partnerství v platnost. (Šlehofer, 2014)

Zákon č. 116/2006 Sb. s názvem Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů nepatří do rodinného práva a nestaví partnerství osob stejného pohlaví na stejnou úroveň jako muže a ženu v manželství. Registrovaní partneři se mohou vzít pouze na úřadech a ne před žádnou církví, po uzavření registrovaného partnerství nevzniká společné jmění mezi partnery, partneři nemají nárok na vdovský a vdovecký důchod a nemůžou si společně adoptovat dítě. Od roku 2016 si jeden z partnerů může osvojit dítě, avšak druhý partner na dítě nemá právo. Jedinec v homosexuálním páru si zároveň nemůže osvojit dítě svého partnera, například z předchozího manželství, přestože s ním žije v domácnosti. To přináší značné strachy pro oba partnery i pro dítě, jelikož kdyby se partnerovi, ke kterému dítě právně patří, něco stalo, či by zemřel, dítě by bylo umístěno do ústavu, přestože by mělo doma i druhého rodiče, avšak ne právně zaznamenaného. V zákonu o registrovaném partnerství jsou neustále veliké mezery a z uvedených důvodů se organizace podporující homosexuály snaží o prosazení manželství pro homosexuály anebo alespoň společnou adopci dětí a osvojení dítěte svého partnera.

2.2 Tolerance homosexuality na území České republiky

„Tolerance znamená pasivní respektování, či dokonce aktivní uznání a ocenění kulturních, sociálních a psychologických odlišností jiných národností i cizinců jako jednotlivců.“ (Leontiyeva a Vávra, 2009. s. 30)

Tolerance také souvisí s homosexualitou, která v průběhu věků různě kolísala. Ve 14. století nebyla tolerance homosexuality žádná, poněvadž se považovala za smrtelný hřích a trestala se tak smrtí. V 18. století se zvýšila tolerance homosexuality ve zmírnění sankce, homosexuální chování bylo trestáno žalářem. I v 19. století byla homosexualita silně tabuizována a ve společnosti se o ni nemluvalo, vyskytlo se však několik lidí s odvahou, kteří se snažili o homosexualitě společnost informovat a odstranit tak její trestnost. Míra tolerance se zvyšovala a na homosexualitu se začalo pohlížet jako na nemoc, avšak ve 20. století byl tento postup zastaven totalitním režimem, za kterého opět nebyla tolerance k homosexuálům žádná. Byli nenáviděni, odsuzováni, popravováni, vězněni v koncentračních táborech a kastrováni. Po druhé světové válce se u nás zrušila trestnost homosexuálního chování a na konci 20. století, po Sametové revoluci, začalo být na homosexuální styk z pohledu trestního práva pohlíženo stejně jako na heterosexuální. Zároveň došlo k zrovnoprávnění v trestných činnostech, kdy byli devianti trestáni stejně, nehledě na jejich sexuální orientaci. Od roku 1990 se tak začala tolerance k homosexuálům opět zvyšovat, a to nejen z pohledu státu a jeho práv. Jelikož přestala být homosexualita tabuizována, začalo se o ní psát v novinách, byly vydávány knihy s tématem homosexuality, vysílány pořady zaměřující se na problematiku homosexuality a představení lidem homosexuální jedince, kteří jsou také jenom lidmi, stejně jako ostatní. Společnost se tak začala dozvídat i o jiných sexuálních orientacích a postupně je začala přijímat.

Jeden z výzkumů postoje českých obyvatel k homosexualitě, konkrétně Tučka a Holuba z roku 1994, srovnává, jaká byla tolerance v roce 1988 a 1994. Jednoznačně negativní postoj k homosexualitě zaujímala 2 procenta respondentů, trestání homosexuality požadovalo z dříve 11 procent respondentů pouze 2 procenta. Z 23 procent respondentů, kteří tuto sexuální orientaci považovali za škodlivou či deviaci, zbylo 6 procent. Skoro polovina respondentů chápala homosexualitu jako nemoc. Více jak polovina dotazovaných souhlasila s legalizací registrovaného partnerství.

V roce 2000 Pavlína Janošová, pedagogická psycholožka, pomocí dotazníku provedla výzkum, který měl za cíl zjistit odlišnost postojů dotazovaných jedinců k homosexualitě podle

jejich pohlaví, věku, dosaženého vzdělání, víry a příslušnosti či nepříslušnosti k církvi. Počet respondentů byl 408 a výsledkem bylo zjištění, že jedince ohledně názoru na homosexualitu nejvíce ovlivňují média a škola, více jak polovina respondentů v tehdejší době souhlasila se schválením zákona o registrovaném partnerství. Před sedmnácti lety byli lidé o dost méně otevření myšlenky, že by homosexuální pár mohl adoptovat dítě, konkrétně kolem 20 procent respondentů by dítě svěřilo do péče dvěma ženám žijícím v trvalém homosexuálním svazku a pouhých 15 procent by svěřilo dítě do péče dvěma mužům žijícím v trvalém homosexuálním svazku. Respondenti si byli vědomi špatného postavení homosexuálů ve společnosti, jelikož více jak polovina z nich odpověděla, že být v situaci homosexuálního jedince, tak mají největší strach z odsouzení společností. Přestože byl průzkum prováděn v novém tisíciletí, homosexualita ještě nebyla veřejně tradovaným tématem a více jak polovina dotazovaných se s ní nesetkala v knize ani časopisu. Ženy byly nakloněny k uzákonění registrovaného partnerství více než muži. (Janošová, 2000, s. 105 - 190)

I díky zavedenému zákonu o registrovaném partnerství z roku 2006 a snahy o odstranění diskriminace je zřejmé, že homosexualita má v dnešní společnosti za posledních několik století nejvyšší míru tolerance. Homosexuální lidé už nepocítují takový strach při seznámení svých blízkých se svou pravou sexuální orientací a v české společnosti se již najde více lidí, kteří homosexualitu tolerují či i přijímají, než těch, kteří na ni stále pohlížejí s odporem.

Šetření „*Naše společnost*“ z května 2017 zaznamenalo zmíněný významný posun názorů Čechů k homosexuálním jedincům a párům. Polovina české populace je pro schválení zákona adopce dítěte homosexuálním párem z institucionální péče a skoro 70 procent respondentů by uzákonilo adopci dítěte partnerem, který se svým partnerem a jeho dítětem žije ve společné domácnosti a dítě spolu vychovávají. (Eurozpravy.cz, 2017)

Několik politických stran, mezi které patří Zelení a Piráti, podporují práva homosexuálů a snaží se malými kroky postupovat k jejich zrovnoprávnění se svazky heterosexuálními.

2.3 Homofobie

„Homofobie je obava z homosexuality a homosexuálních osob, která může vést k pocitům odporu, nepřátelství až nenávisti a může se stát základem pro odmítající, zesměšňující či ubližující chování vůči homosexuálním lidem nebo vůči lidem, u nichž je homosexualita předpokládána; v současné době se pojem homofobie používá pro označení

uvedených pocitů a chování vůči všem skupinám osob, které nejsou heterosexuální či se jinak vymykají genderovému řádu, tzn. gayové, lesby, bisexuální a transsexuální lidé.“ (Smetáčková, 2009, s. 9)

K homofobnímu chování dochází v nejrůznějších oblastech sociálního života, ve škole, zaměstnání, při zájmových činnostech, v rodině. Vlastně se homofobie nachází všude tam, kde jsou lidé, kteří dovolí její výskyt a ovlivňování.

Homofobové často urážejí sexuální minority verbálně, či je dokonce fyzicky napadají. Uvedené nepřátelské chování znázorňuje strach z neznámého, který stále spousta lidí vlastní. Pro odstranění homofobního chování a diskriminace je nutné, aby společnost nahlížela na jiné minoritní sexuální orientace s pochopením a tolerancí. Dokud budou mezi lidmi takoví, kteří vychovávají své děti k nepřátelství vůči homosexuálům a nechávají je přivlastnit si své názory, homosexualita se nikdy zcela neosvobodí a ve společenském kontextu nezrovnoprávní.

2.4 Postoj

Jelikož existuje spousta různých, ale svým významem podobných definicí, které označují, co postoj znamená, vybrala jsem definice dvě, které by mohly tuto otázku dobře zodpovědět.

„Postoje jsou naučené predispozice k celkově příznivé nebo nepříznivé reakci na daný objekt, osobu či událost“. (Hayesová, 1998 cit. podle Leontiyeva a Vávra, 2009, s. 18)

Podle Petruska (1996, s. 812) je postoj *„relativně ustálený sklon jedince chovat se v určité situaci určitým způsobem, případně reagovat pozitivně nebo negativně na podněty s takovou situací spjaté.“*

Postoje jsou tak naučené názory a hodnocení druhých lidí, objektů či jednání. Zaujmout určitý postoj znamená, že vlastníme nějaké emoce a názory například k určité skupině lidí, podle kterých se následně také chováme. V České republice byly dříve zaujímány postoje k homosexuálům víceméně negativní, což se naštěstí v posledních letech mění k opaku.

Již zmíněný výzkum Pavlína Janošové z roku 2000 se zabýval také postoji a zjistil, že pohlaví, věk, dosažené vzdělání, víra a příslušnost či nepříslušnost k církvi závisí na postoji k homosexualitě. (Janošová, 2000, s. 105-190)

2.4.1 Předsudek a stereotyp

Allport (2004, s. 38) uvádí, že předsudek je „*příznivý či nepříznivý postoj vůči osobě anebo věci, který člověk zaujímá předem, bez opravdové zkušenosti nebo bez ohledu na ni*“ a že znamená „*smýšlet o ostatních špatně bez náležitého opodstatnění*“.

Pro svoji práci jsem se rozhodla využít definici, při které rozlišujeme předsudky a stereotypy od sebe navzájem. Předsudek je chápán jako negativní a často nezdůvodněný postoj s emocionálním zabarvením. Jedinec s předsudky většinou nemá přímé zkušenosti, které by opravňovaly jeho negativní postoj. Předsudky často přebírá od autorit, ke kterým vzhlíží, či ze společnosti, v které se nachází. Stereotyp může být na rozdíl od předsudku negativní, neutrální i pozitivní.

V naší společnosti se s tématem homosexuality častěji pojí předsudky než stereotypy, což vypovídá i o veřejném mínění o daném tématu.

3 MÉDIA

„Lidské bytosti žijí odjakživa ve světě komunikace, ale my žijeme ve světě mediální komunikace, v němž můžeme překonávat velké vzdálenosti, cestovat napříč zeměmi, a přitom zůstat v pohodlí našeho obývacího pokoje. Můžeme „vidět“, co se děje na druhé straně Zeměkoule či vesmíru, nebo dokonce v nám neznámých čtvrtích našeho vlastního města. Můžeme si znovu vytvořit občanskou válku nebo zobrazit život po jaderném holocaustu. Můžeme zprostředkovaně prožít obrovské utrpení i velikou radost. A můžeme slyšet zvuky jiných kultur a vnímat, jak se různí lidé zmocňují světa. Je nám dopřáno odhalit, že jiní lidé žijí na světě úplně jinak než my. Můžeme se dozvědět, že ne každý žije ve světě mediální komunikace a ne každý, kdo do něj patří, v něm žije stejným způsobem.“ (Grossberg, Wartella a Whitney, 1998, cit. podle Burton a Jiráček, 2001, s. 13)

Média, zahrnující tištěné noviny, televizní vysílání, rozhlas a internet, jsou postupem let čím dál blíže lidem, kterým předkládají nové a obohacující informace, pravdivé i nepravdivé. Jsou součástí našeho života a jejich přítomnost považujeme za samozřejmost už v takovém měřítku, že si povětšinu času ani neuvědomujeme, jak moc s nimi přicházíme do styku a jak nás ovlivňují. Jejich přítomnost často sami vyhledáváme, ale některá z nich na nás působí, aniž bychom o to žádali. Jejich cílem je dostat se nám do povědomí, ale také nevědomí. Zakořenit myšlenku, která se následně může rozvíjet. Média nám poskytují informace, dozvídáme se díky nim o faktech, která před námi mohou být skryta. Vzdělávají a obohacují nás. Máme díky nim povědomí nejenom o místě, na kterém žijeme, ale o celém světě. Zároveň mají kulturní složku, která nám poskytuje nejzajímavější události v našem okolí, kterých se můžeme zúčastnit. Svým způsobem nám tak napomáhají k tomu být kulturním člověkem. Média nás baví, hledáme v nich zábavu, kterou si jimi naplníme a naopak se stáváme důležitými díky povědomí o politické činnosti. Díky médiím se sociálně učíme, využíváme nápodobu a zároveň se vyhýbáme chování, které nám média předkládají jako nevyhovující. Ale zároveň se mnoho lidí tímto nevyhovujícím chováním inspiruje. Dochází tak k negativnímu působení. Média nás informují o negativních událostech v naší zemi i ve světě, která nás mnohdy přehnaně ovlivňují. Jsou nám předkládány informace takovým způsobem, který má za účel nás ovlivnit k názorům, které jsou vyžadovány. Cílí na naše strachy. Díky přehnanému vědění o dění ve světě se více bojíme věcí, které nám nehrozí. Přejímáme názory a zkušenosti veřejnosti, které nám nejsou vlastní. Přivlastníme si je a chováme se podle nich. Mnohdy poskytujeme médiím nadměru svého času, který můžeme využít užitečněji. Přemýšlíme o nových i starých věcech a nedáme odpočinout své hlavě.

Média se od roku 1990 snaží zobrazovat tabuizovaná témata, o kterých je důležité vědět. Tím odbourávají nevědomost a předsudky, učí nás o přirozenosti problematik, které se postupem let dostávají do popředí a získávají si zaslouženou pozornost. Jedním z těchto témat je homosexualita, která je aktuálně v českých zemích tolerována. Cesta k toleranci však trvala několik let, a i když momentálně není obecně na homosexualitu pohlíženo jako na něco špatného či nepřirozeného, existují lidé, kteří tyto názory stále zastávají. To samé platí pro některé členy vlády a některá média. Předkládají nám negativní zkušenosti s homosexualitou a apelují na náš vnitřní strach. Přesto je důležité říci, že v dnešní době většina lidí, ať už s vysokým postavením či bez něho, pohlíží na homosexualitu objektivně, a homosexuální lidé jsou vnímáni stejně, jako heterosexuální, pouze s jinou sexuální orientací, která není pro ostatní důležitá.

3.1 Lidové noviny

Jelikož se má práce věnuje způsobu informování veřejnosti o homosexualitě v Lidových novinách, je důležité, abych seznámila s historií a základními informacemi zmíněných novin.

Lidové noviny jsou deník, který byl založen v roce 1893 v Brně politikem a novinářem Adolfem Stránským. Jsou pokládány za jeden ze symbolů československé demokracie v meziválečném období, ve kterém zastávaly demokracii a svobodu u nás i ve světě. Články v Lidových novinách publikovali významné osobnosti jako je Karel a Josef Čapek, Eduard Bass, Hubert Ripka, Ferdinand Peroutka a mnoho dalších. (Pernes, 1993, s. 5-7)

Za první Československé republiky byly Lidové noviny prostředkem ke komunikaci pro T. G. Masaryka i Edvarda Beneše, a z toho důvodu začaly být označovány jako Hrad. Od roku 1939, za nacistické vlády, byly Lidové noviny cenzurovány, důležití šéfredaktoři byli propuštěni a případně přepravováni do koncentračních táborů, zatímco do vedení Lidových novin byli dosazeni lidé podporující nacistický systém. Až v roce 1945 měli Lidové noviny možnost se opět osvobodit, dříve utiskovaní autoři postupně začínali vydávat nová a delší novinová čísla a nacházeli ztracenou svobodu slova. (Pernes, 1993, s. 5 a 107-109)

V roce 1945 Lidové noviny vycházely pod názvem Svobodné noviny, jelikož platil zákaz novin, které vycházely za okupace. Po čím dál větších rozporech mezi šéfredaktory Lidových novin a komunistickou vládou byly Lidové noviny cenzurovány a v roce 1952 vyšlo jejich poslední číslo. (Pernes, 1993, s. 110-117)

Od roku 1987 se Václav Havel s Jiřím Rumlem pokoušeli znovu začít vydávat samizdatové Lidové noviny, usilovali o oficiální registraci a ta jim byla udělena až v roce 1990, po pádu komunistické vlády. Legálně byly Lidové noviny obnoveny 2. dubna 1990 a od tohoto data jsou opět pravidelně vydávány. (Pernes, 1993, s. 119-130)

4 ZPŮSOB INFORMOVÁNÍ ČESKÉ VEŘEJNOSTI O HOMOSEXUALITĚ OD ROKU 1990 PO ROK 2010

V následující kapitole a jejích podkapitolách se budu věnovat praktické části práce. Popíšu metodologickou stránku výzkumu, tedy cíl, výzkumné otázky, zvolenou metodu výzkumu, vybraný výzkumný soubor a časový rámec. Následně se budu zabývat výsledky, ke kterým jsem při výzkumu dospěla.

4.1 Metodologie výzkumu

Předkládaný výzkum se zabývá způsobem informování české veřejnosti o homosexualitě od roku 1990 po rok 2010 v Lidových novinách. Jelikož je v naší zemi homosexualita aktuálně již několik let tolerována, zajímalo mne, jakým způsobem veřejnost k této toleranci v průběhu jednadvaceti let dospěla. Rozhodla jsem se tento vývoj prozkoumat pomocí výzkumu o způsobu informování českého obyvatelstva v českých novinách, protože média jsou obrazem celé společnosti. Konkrétně jsem si vybrala Lidové noviny, které jsou denním tiskem a v uvedených letech v nich publikovali autoři s nejrůznějšími názory. Byl mi tak poskytnut výzkumný vzorek několika tisíců čísel Lidových novin, pomocí jejich článků týkajících se homosexuality jsem se pokusila zmapovat zmíněný způsob informování o homosexualitě po dobu jednadvaceti let.

4.1.1 Cíl práce

Cílem práce je seznámit čtenáře se základními informacemi a tématy týkající se homosexuality. Hlavním cílem práce je zobrazit, jak byla po jednadvacet let prezentována problematika homosexuality české veřejnosti pomocí českých novin a jak se po Sametové revoluci díky větší svobodě publikování měnil způsob podávání informací o homosexualitě. Homosexualita tak postupem let přestávala být tabuizovaným tématem a tolerance k ní byla postupně zvyšována.

Poznatky uvedené v práci mohou sloužit k odstranění předsudků týkajících se homosexuality v české společnosti a k uvědomění si, že každý z nás má vlastní hlavu s názory a postoji, které se nutně nemusí shodovat s přesvědčením zbytku společnosti. Zároveň je vhodné zjištění, že někteří lidé pohlíželi na homosexualitu jako na přirozenou již před 20 lety a více. Získané informace by také mohly být použity ke zrychlení schválení zákonů týkajících

se adopce dětí homosexuálními páry společně a manželstvím osob stejného pohlaví. Výsledky mohou být použity k předkládání stručné historie postojů společnosti k homosexualitě.

4.1.2 Výzkumné otázky

Práce má základní výzkumnou otázku a další, doplňující výzkumné otázky. Základní otázka je:

1. Jakým způsobem publikující autoři v Lidových novinách od roku 1990 po rok 2010 informovali českou veřejnost o homosexualitě?

Mezi další výzkumné otázky patří:

2. Jakých oblastí a událostí týkajících se homosexuality si Lidové noviny od roku 1990 po rok 2010 všímaly?
3. Jak se měnil po roce 1990 postoj české veřejnosti k homosexualitě?

4.1.3 Obsahová analýza textu

Základní metodou výzkumu je obsahová analýza textu.

„Obsahová analýza je kvantitativní výzkumnou metodou pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky předloženého kladení otázek.“ (Scherer, 2004, s. 30)

Podle Trampoty a Vojtěchovské (2010, s. 99) kvantitativní obsahová analýza „zkoumá, jakými tématy se média zabývají a jak velký prostor jim věnují, je schopna popsat proměnu mediálních obsahů v delším časovém horizontu, umožňuje snadné srovnávání různých typů médií a médií různých mediálních krajin a umožňuje (do jisté míry) předjímat, jaká témata bude veřejnost považovat za důležitá.“

Výzkumným souborem je text týkající se homosexuality v Lidových novinách. Jednotkou měření je článek v uvedeném denním tisku týkající se nějakým způsobem homosexuality.

Za časový rámec zkoumání jsem si zvolila dobu od roku 1990 po rok 2010. Bylo tak učiněno z toho důvodu, že po roce 1989 byla významně větší svoboda projevu slova a díky tomu se začalo hovořit a informovat o dříve tabuizovaných tématech, kterými je právě homosexualita.

Při konstruování obsahových kategorií jednotlivých proměnných využívám dva možné postupy, tedy „*emergent kódování, kdy nejdříve předběžně prozkoumáme zkoumaný vzorek a poté vystavíme kategorie zkoumání*“ a „*a priori kódování, které ustavuje kategorie před samotným sběrem dat na základě určité teoretické nebo racionální úvahy*“. (Trampota a Vojtěchovská, 2010, s. 106) Před sběrem dat jsem si definovala základní kategorie, které se týkají jednotlivých roků a dnů vydání a žánru článků. Zkoumala jsem, zda se jedná o rubriku kulturní, politickou, zahraniční, o zprávu či událost z domova, diskusi či dopis redakci. Tyto kategorie jsem při sběru dat případně upravila tak, aby odpovídaly přesným názvům rubrik v Lidových novinách. Při a po sběru dat, při kódování, jsem články rozdělovala do dalších kategorií, které mohly být zvoleny až díky charakteristice konkrétních článků.

Sběr dat probíhal v Národní knihovně ve studovně periodik. Klíčovými slovy při hledání článků týkajících se homosexuality byla: homosexualita, homosexuál, gay, lesba, registrované partnerství. K vyhledávání článků mi napomohl online vyhledávač Národní knihovny a pomoc od zaměstnankyně archivu Lidových novin, která mi poskytla názvy článků týkajících se nějakým způsobem ve svém názvu či textu homosexuality. Následně jsem články vyhledávala ve studovně periodik a ručně zaznamenávala jejich celý text či hlavní myšlenku článku.

4.2 Výsledky výzkumu

V následující kapitole jsou prezentovány výsledky, ke kterým jsem v rámci výzkumu došla.

Celkem bylo za 21 let napsáno 330 článků, které se nějakým způsobem týkaly homosexuality. Tento počet článků může být v realitě vyšší, dané číslo zobrazuje počet, který se mi podařilo vyhledat, a následně analyzovat. V člancích se vyskytlo jedno či více klíčových slov, které jsem si stanovila na začátku výzkumu a uvádím je v předchozí kapitole. Postupem let se zvyšoval počet článků a jejich obsah se měnil.

Při výzkumu se naskytl problém, který mi neumožnil nasbírat větší počet článků v roce 2001 až 2003. Články bylo obtížnější vyhledat, tudíž jejich počet neodpovídá realitě. Zbylé roky odpovídají počtu článků, které se mi vyhledat podařilo. Existuje také možnost, že počet článků je v realitě vyšší, než který uvádím. To však není problém, jelikož výzkumný vzorek svým počtem prezentuje uvedené období, přestože by mohl či nemusel být vyšší.

4.2.1 Další kategorie výzkumu

Každý článek jsem podle obsahu, charakteristiky a data vydání rozdělila do 17 kategorií. Posuzovala jsem články z pohledu objektivního čtenáře a určovala, jakým způsobem na mě článek působí, zda ho autoři předkládají s citovým zabarvením a jaké informace mi článek poskytuje. Článek byl vždy charakteristický pouze jednou možností z každé kategorie, v rámci obsahu byl tak přiřazován k tématu, které v článku převažovalo.

V této kapitole představím kategorie, do kterých jsem články třídila.

1. Rok vydání
 - v jakém roce byl článek vydán
 - rok 1990 až 2010
2. Měsíc vydání
 - v jakém měsíci byl článek vydán
 - od ledna až do prosince
3. Den vydání
 - jaký den v týdnu byl článek vydán
 - pondělí/ úterý/ středa/ čtvrtek/ pátek/ sobota
 - Lidové noviny nejsou a nebyly vydávány v neděli, proto je vynechána
4. Rubrika
 - celkem 15 rubrik
 - rubriky byly vždy uváděny u článku, který jsem zkoumala
 - z důvodu velkého počtu rubrik a změn jejich názvů v průběhu let jsem celkový počet rubrik zmenšila a rubriky s podobným či stejným významem jsem slučovala
 - Kultura/ Zpravodajství/ (Události) z domova/ Společnost/ Dopisy redakci/ Publicistika/ Diskuse a polemiky/ Věda/ První strana/ Poslední strana/ Bezpečnost a servis/ Nedělní lidové noviny/ Literatura/ Domácí politika/ Zahraničí
 - „Kultura“ zahrnuje také recenze
 - „Události (z domova)“ zahrnuje dění v naší zemi, které bylo uvedené přesně v této kategorii, patří sem politika, legislativa, rozhovory se slavnými či známými lidmi, jejich životopisy či články týkající se jejich života

- „Společnost“ zahrnuje českou i zahraniční, vztahy mezi lidmi, často rozhovory se slavnými či známými lidmi, jejich životopisy či články týkající se jejich života
 - „Diskuse a polemiky“ zahrnují rubriku „Názory“
 - „Nedělní“ lidové noviny jsou přílohou k sobotnímu vydání Lidových novin
 - „Zahraničí“ je také sloučeno s rubrikou „Svět“
5. O jaké zemi článek pojednává
- zda článek pojednává převážně o zahraničí či o naší zemi
 - týká se i slavných či známých osob, pokud například článek pojednává o prezidentu Slovenska a jeho názorech, je článek přiřazen do kategorie „Ze zahraničí“
 - ze zahraničí/ u nás
6. Způsob podání článku čtenářům
- zda autor článek psal s pozitivním, negativním či žádným zabarvením
 - pokud je článek předkládán pouze jako fakt, bez autorových myšlenek a názorů, i bez těch skrytých v textu, je přiřazen do kategorie „neutrální“
 - pozitivní/ neutrální/ negativní
7. Druh článku
- zda článek slouží jako informace, vyjádření autora, rozhovor s osobou či jako recenze
 - recenze/ rozhovor/ informativní článek/ názory autora
 - „informativní článek“ obsahuje informace o homosexualitě, o slavných či známých lidech, událostech souvisejících s homosexualitou, a jiné
8. Recenze
- pokud byla v předchozí kategorii vybrána možnost „recenze“, v této kategorii se určuje, čeho se recenze týká
 - recenze na film o homosexualitě/ recenze na film - v roli homosexuál/ recenze na divadelní hru o homosexualitě/ recenze na divadelní hru - v roli homosexuál/ recenze na literární dílo či malbu o homosexualitě/ recenze na literární dílo či malbu - v roli homosexuál/ není recenze
9. Obsah článku
- čeho se článek týká nejvíce

- informace o homosexualitě/ událost související s homosexualitou/ legislativa související s homosexualitou/ osud homosexuála/ homosexuální slavná osobnost
- „událost související s homosexualitou“ zahrnuje také recenze a pozvánky, události v rámci výroků politiků, smrt slavných osobností, vraždy či sebevraždy, a jiné
- „legislativa související s homosexualitou“ se týká především registrovaného partnerství, názorů, vývoje, a jiné
- „homosexuální slavná osobnost“ zahrnuje také známé homosexuální politiky

10. Původ homosexuality

- kategorie se týká toho, jaký původ homosexuality autor předkládá jako pravdivý, zároveň obsahuje vědní postupy a výzkumy
- homosexualita je vrozená – ne dědičná (pouze geneticky)/ homosexualita je dědičná – po rodičích homosexuálech/ homosexualita je zapříčiněna prostředím a výchovou/ homosexualita je zapříčiněna svedením/ bez zmínky

11. Přirozenost či nepřirozenost homosexuality

- zda je homosexualita z článku chápána jako přirozená či nepřirozená
- homosexualita je přirozená/ homosexualita je nepřirozená/ bez zmínky

12. Bezpečnosti či nebezpečnost homosexuality

- zda je homosexualita z článku chápána jako nebezpečná okolí, společnosti či evoluci nebo je bezpečná
- homosexualita je bezpečná/ homosexualita je nebezpečná/ bez zmínky

13. Diskriminace homosexuálů

- zda jsou homosexuálové v obsahu článku, událostí či názory diskriminováni, zda čtenáře při čtení napadne, že jsou diskriminováni nebo naopak, že diskriminováni nejsou
- homosexuálové nejsou diskriminováni/ snaha o odstranění diskriminace homosexuálů/ diskriminace homosexuálů/ bez zmínky
- do možnosti „snaha o odstranění diskriminace homosexuálů“ jsou řazeny názory, které podporují homosexualitu, snahy o prosazení registrovaného partnerství, protesty, rozhovory s doktory, kteří prosazují homosexualitu, politické snahy, a jiné

14. Nerovnoprávnost či rovnoprávnost homosexuálů a heterosexuálů
 - zda si jsou homosexuálové a heterosexuálové po právní stránce rovni
 - vychází z informací z článků, názorů, událostí, snah o rovnoprávnost, a jiné
 - homosexuálové a heterosexuálové jsou rovnoprávní/ homosexuálové a heterosexuálové jsou nerovnoprávní/ bez zmínky
15. Registrované partnerství
 - zda je v článku na registrované partnerství nahlíženo pozitivně, zda jsou pouze předkládány informace nebo zda je na tento zákon pohlíženo negativně
 - pozitivní pohled na registrované partnerství/ neutrální pohled na registrované partnerství/ negativní pohled na registrované partnerství/ bez zmínky
16. Tolerance homosexuality
 - zda z článku vychází informace, že je homosexualita tolerována, netolerována nebo pouze připouštěna – netrestána, nekriminalizována ale odsuzována postoji
 - homosexualita je tolerována/ homosexualita je připouštěna/ homosexualita je netolerována/ bez zmínky
17. Adopce dětí homosexuály
 - zda je na adopci dětí homosexuálními páry v článku pohlíženo pozitivně, neutrálně či negativně
 - pro adopci/ neutrální/ proti adopci/ bez zmínky

4.2.2 Chronologické uspořádání výsledků

Rok 1990 až 1994

Prvních 5 let se o homosexualitě psalo pouze ve 14 článcích. Přestože Sametová revoluce v roce 1989 přinesla mnoho změn, trvalo několik let, než se projeví. Homosexuálové měli stále strach přiznat svému okolí, kým ve skutečnosti jsou. Homosexualita byla stále tabuizovaným tématem, na které se však postupně začalo zaměřovat více autorů a informovat tak společnost o jeho existenci.

V roce 1990 byla homosexualita zmíněna pouze jako recenze na český film o homosexualitě. V roce 1991 se však začínal probouzet zájem o homosexualitu, jelikož byl zveřejněn rozhovor dvou českých sexuologů, Radima Uzla a Iva Procházky. Ti hovořili o homosexualitě a jejím původu. Česká veřejnost se tak mohla poprvé dočíst o tématu, které bylo předkládáno pozitivně, ne jako deviace, ani nemoc. Sexuologové navíc zdůraznili fakt,

že je homosexualita vrozená a jedinec si ji tedy nevybírání. Tento článek tak mohl být první pozitivní a pravděpodobně zmatenou myšlenkou v hlavě čtenářů, kteří si do té doby mysleli, že je homosexualita něco nenormálního. V článku bylo upozorňováno na skutečnost, že je homosexualita pouze připouštěna a je nutné, aby se začínala tolerovat. Přesto byl tento rozhovor jediným článkem o homosexualitě zmíněného roku.

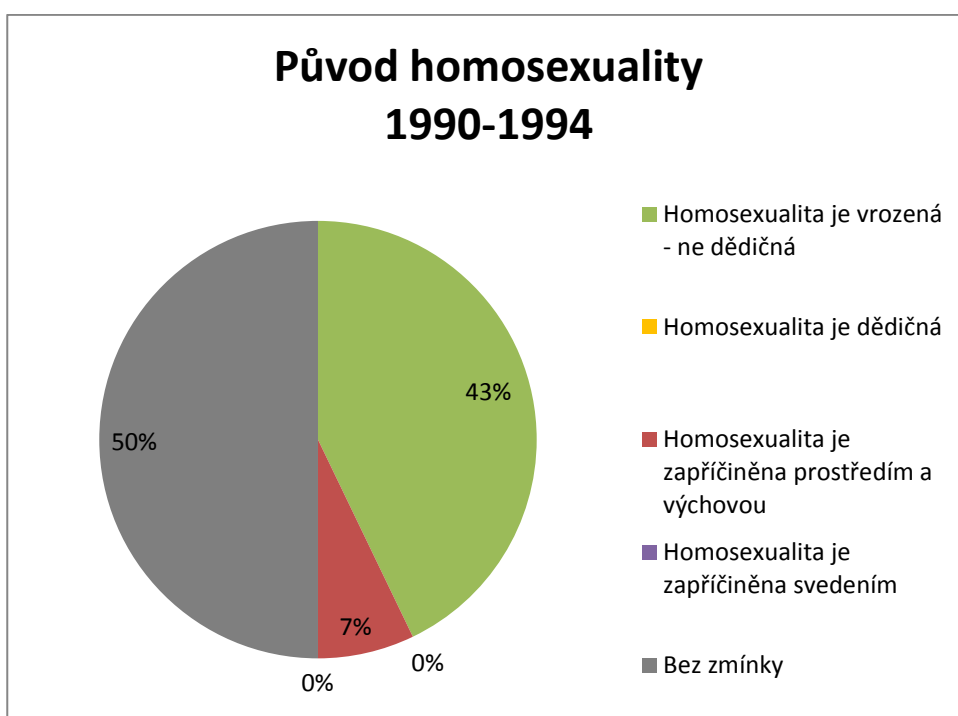
V roce 1992 byly napsány o tématu homosexuality 2 články. Oba dva se týkaly dění v zahraničí a čtenářům byly poskytnuty jako negativní upozornění na homosexuály. Zobrazovaly homosexualitu jako nebezpečnou a nepřirozenou, tedy silně netolerovanou. Homosexuální chování bylo kriminalizováno.

O rok později, v roce 1993, vyšlo v Lidových novinách pouze o článek víc, než v předchozím roce. Na rozdíl od něj však byly dva články pozitivní a jeden neutrální. Pozitivní články informovaly čtenáře o homosexualitě, o tom, že je sexuální orientace určena již před narozením. Autorka obou článků píše o dění v Rusku, ve kterém byl zákaz šíření informací o homosexualitě. Svými názory se v čtenáři snaží probudit myšlenku, že je kriminalizování homosexuality nelogické a k těmto lidem by se mělo přistupovat stejně jako k lidem s heterosexuální orientací. Dalším, vydaným o pár měsíců později, upozorňuje čtenáře na pokrok v Rusku, v kterém přestala být homosexualita trestná, avšak stále byla nerovnoprávná heterosexuální orientací. Dalším, vydaným o pár měsíců později, upozorňuje čtenáře na pokrok v Rusku, v kterém přestala být homosexualita trestná, avšak stále byla nerovnoprávná heterosexuální orientací. Při trestné činnosti je totiž homosexuál trestán přísněji než heterosexuál. Rok 1993 je tak obdobím, kdy nebyly čtenářům poskytovány negativní názory na homosexualitu, ale byla jim zobrazována jako přirozená sexuální orientace, která nikomu neškodí a škodí se jenom jí samotné.

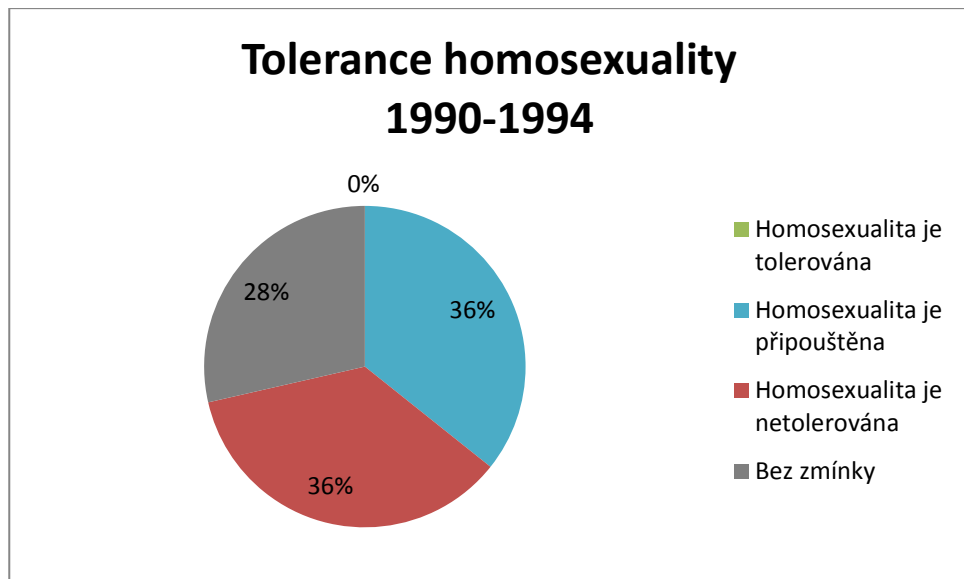
V roce 1994 se počet článků zvýšil na 7. Z toho byl pouze jeden článek negativní. O homosexualitě se ten rok začalo psát až v říjnu, a to jako reakce na nový pořad na TV Nova. Tento pořad, s názvem „TABU“, se zabýval, jak už název napovídá, tabuizovanými tématy, o kterých bylo vhodné začít veřejnost informovat. V Lidových novinách se tak začalo každý týden psát o dílu, který byl odvysílán. Jeden díl pořadu se týkal homosexuality, konkrétně homosexuálního páru tvořeného dvěma muži. Diváci i čtenáři se tak dozvěděli o fungování homosexuálního vztahu. 3 články obsahovaly fakt, že je homosexualita vrozená. V tomto roce se začalo mluvit o prosazení registrovaného partnerství a zmíněné 3 články návrh nového zákona schvalovaly. Bylo tak poukazováno na normálnost a bezpečnost homosexuality, zároveň také na nerovnoprávnost, kterou homosexuálové často trpěly. Mezi to patřily i časté psychické problémy z důvodu samoty a strachu z odsouzení okolím. Jeden článek, negativní, patří do sekce dopisů redakci a svým textem reagoval na pořad „TABU“. Autor článku

kritizoval registrované partnerství i homosexualitu. V tomto roce se také poprvé hovořilo o adopci dětí homosexuály, jeden článek tuto adopci podporoval, zatímco zmíněný dopis byl proti. Autor dopisu také zastával názor, že sexuální orientace je zapříčiněna výchovou. Je to však jediný negativní článek v tomto roce a jedná se o názor čtenáře. Ostatní autoři, často odborní lékaři, se snažili svými názory veřejnost přimět k přesvědčení, že homosexualita je normální, stejně jako heterosexualita.

Za zmíněných 5 let se počet článků zvyšoval, pozitivní informace převažovaly nad negativními a autoři se snažili veřejnost přimět, aby přestala smýšlet o homosexualitě jako o deviaci. Také se začala prosazovat práva homosexuálů a politici snažící se prosadit návrh na zákon o registrovaném partnerství měli před sebou vyhlídku, že homosexuální a heterosexuální svazky se alespoň nějakým způsobem zrovnoprávní.

Graf č. 1: Původ homosexuality, 1990-1994

Graf č. 2: Tolerance homosexuality, 1990-1994

Rok 1995 až 1999

V roce 1995 vyšlo 20 článků týkajících se homosexuality. 5 z nich byly pouhé recenze na film o homosexualitě či s hlavní postavou homosexuálem. 2 články byly rozhovory, další 2 články vyjadřovaly názory autora a zbylých 11 článků podávalo informace o homosexualitě. 8 článků psalo o homosexualitě pozitivně, zároveň těchto 8 předkládalo homosexualitu jako přirozenou a bezpečnou. Autoři upozorňovali na nerovnoprávnost homosexuality a heterosexuality. 5 autorů vyjádřilo svůj názor na podporu registrovaného partnerství a 2 z nich dokonce podpořili adoptování dětí homosexuály. „Podle průzkumu sociologického ústavu 60% české populace podporuje myšlenku registrovaného partnerství.“ (Hromada, 8. 2. 1995)

Autor negativního článku zastával názor, že je homosexualita disharmonií heterosexuality a je tedy nepřirozenou. Druhý negativní článek se týká vražd. Obviněný vrah byl v článku charakterizován jako pedofilní homosexuál a informace byla podána způsobem, díky kterému si čtenáři mohou myslet o všech homosexuálech, že jsou pedofilními vrahy.

Z rozhovoru s psychologem a manželským poradcem Petrem Šmolkou se dozvídáme, že v případě ubývání zájemců o adopci dětí a přibývání dětí je pro uzákonění adopce dětí homosexuály.

"Souvisí netolerance k sexuálním menšinám na konci 20. století s inteligencí nebo se sebevědomím člověka?"

„Spíš s tím druhým. Osoba s narušeným sebevědomím má sklon hodnotit sebe sama nevědomky promítat do hodnocení druhých. A neplatí úměra čím vyšší je testovaná inteligence člověka, tím tolerantnější bude jeho postoj k menšinám.“

"Má problematika homosexuálů v současné době dostatečnou osvětu?"

„Dozvídáme se o nich podstatně více než před 20 lety. Názor veřejnosti se zvolna mění k lepšímu. Ale nezměnil se tak, aby zákonodárci uznali za vhodné uzákonit registrované partnerství.“ (Melicharová, 7. 11. 1995)

V roce 1996 bylo vydáno s tematikou homosexuality 9 článků. 3 z nich se týkaly recenzí. 5 článků bylo pozitivních a tak ve zmíněném roce nebyl vydán žádný článek s negativním působením na čtenáře ohledně homosexuality. 6 článků podporovalo homosexualitu jako přirozenou a bezpečnou sexuální orientaci, 2 články podporovali registrované partnerství a 1 článek souhlasil s adopcí dětí homosexuálním párem. 2 autoři opět poskytli čtenářům informaci, že je homosexualita vrozená a nedědí se po rodičích.

Autoři roku 1997 napsali do Lidových novin stejný počet článků jako v roce předchozím. Všechny články, vyjma dvou, se nevěnovaly přímo tématu homosexuality, ale recenzím, homosexuálním slavným osobnostem či vraždě spojené s homosexualitou. Žádný článek nebyl podán čtenáři negativně. Jeden ze dvou pozitivních článků se věnoval zvýšení tolerance k homosexualitě v Anglii. Druhý text podporuje snahu o odstranění diskriminace homosexuálů, konkrétně při dárcovství krve. Celkově nebyl rok 1997 žádným novým přínosem či pokrokem k vyšší toleranci k homosexualitě v České republice.

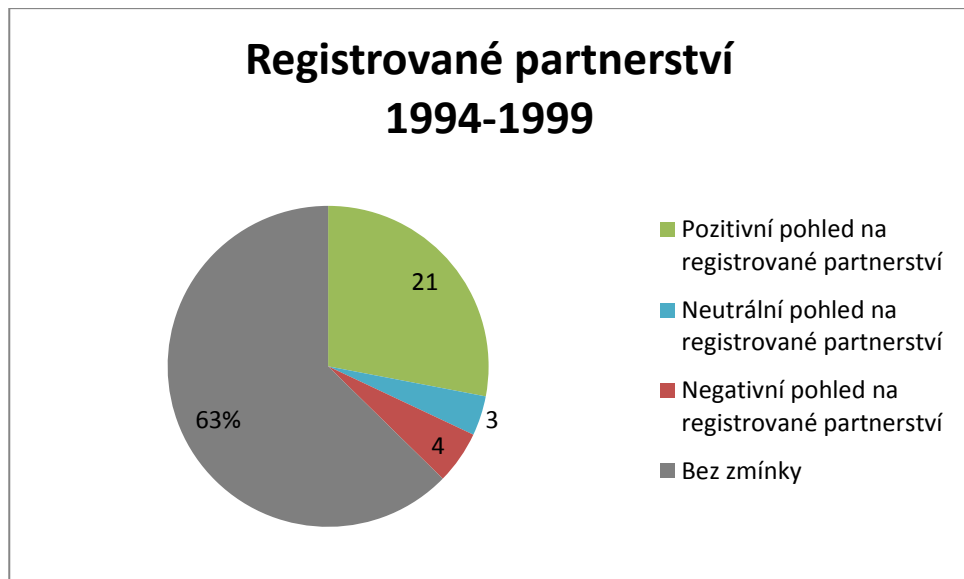
V roce 1998 se počet článků zvýšil na 22 a 13 článků bylo pozitivně zabarvených, pouze jeden byl negativně. 28. března vyšlo celkem 6 článků týkajících se homosexuality. Ve sněmovně se totiž projednával návrh na zákon o registrovaném partnerství, a tak se autoři toho dne pokusili českou veřejnost přimět k podpoře tohoto zákona. Psalo se o historii homosexuality, její přirozenosti a normálnosti, nelogické nerovnoprávnosti s homosexualitou. Uveřejněn byl rozhovor s prezidentem SOHO, Jiřím Hromadou, na další stránce byl výčet slavných homosexuálních osobností, který mohl lidem potvrdit bezpečnost a přirozenost jiné sexuální orientace než heterosexuální. Také byl vydán článek, který informoval čtenáře o faktu, že sexuální orientace je vrozená. Dohromady bylo napsáno o předurčené sexuální orientaci 7 článků. V tomto roce se začalo více psát o registrovaném partnerství a autoři reagovali na své články navzájem. Proti registrovanému partnerství byl však pouze jeden autor. 8 vydaných článků tento zákon podporovalo. Nově jsem zaznamenala zvýšený počet

tolerance k homosexualitě. Tolerování homosexuálních jedinců vyplývalo z 13 článků, tedy z více jak poloviny. 2 články také podporovaly adopci homosexuálů, další 2 ji zavrhovaly.

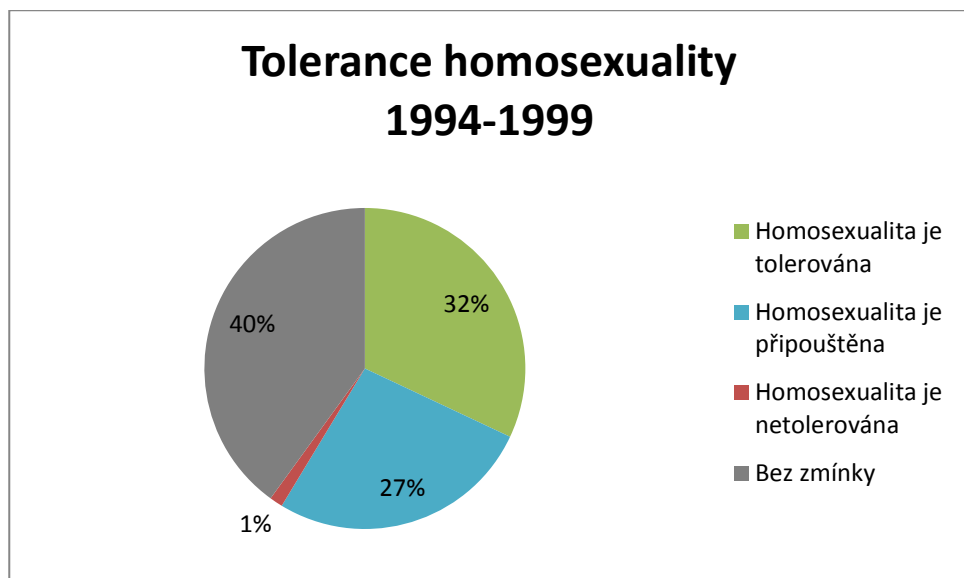
Rok 1998 se stal obrovským pokrokem v informování čtenářů, a to pozitivně. Tolerance k homosexualitě se zvyšovala a ta konečně opravdu přestávala být tabuizovaným tématem. Navíc byl zveřejněn článek, který podporoval adopci dětí homosexuality a také zveřejnil názor muže, který byl vychováván homosexuálním párem.

Posledním zkoumaným rokem této kapitoly je rok 1999. V tomto roce bylo s tematikou homosexuality vydáno 15 článků. Skoro všechny články, vyjma jednoho, se týkali dění v České republice. 9 článků mohlo působit na čtenáře pozitivně a pouze 2 negativně. 10 článků informovalo o registrovaném partnerství a autoři těchto článků často vyjadřovali svůj názor k tomuto zákonu. Popisovali, že se nejedná o zvýhodnění homosexuálních svazků, ale o jejich zrovnoprávnění s heterosexuálními. Jeden z negativních článků registrované partnerství odsuzoval a snažil se prosadit názor, že tento zákon by přinesl homosexuálům jisté výhody. Přesto však silně převažovaly pozitivní názory. Autorka přispívající články do Lidových novin vydala jeden, který se týkal coming outu a dětí s homosexuální orientací. Zveřejnila osudy homosexuálů, kteří se potýkali s počáteční netolerancí a nepochopením od svých rodičů a snažila se poukázat na břemeno, které dospívající, ale i dospělí, homosexuálové nesou. Přispěla tak k tomu, aby se homosexuálové necítili být při tomto problému sami, a mnoha rodičům mohla zanést do hlavy myšlenku, díky které by se dokázali na věc dívat z pohledu svých dětí. I v tomto roce byla nejčastější reakcí rodičů na homosexualitu svých dětí pobídka k léčení.

V roce 1999 byl opět Poslaneckou sněmovnou zákon o registrovaném partnerství odložen. Přestože se tolerance veřejnosti k homosexualitě zvyšovala, mnoho poslanců mělo stále strach zákon přijmout a přestat v něm vidět nebezpečí a zvýhodňování v té době sexuální menšiny.

Graf č. 3: Pohled na registrované partnerství, 1994-1999

Graf č. 4: Tolerance homosexuality, 1994-1999

Shrnutí let 1990 až 1999

První desetiletí přineslo zvýšení informování české veřejnosti o homosexualitě. Ta přestávala být tabu a dokonce se o ní začalo hovořit v televizním pořadu. Počet článků se postupem let zvyšoval a za 10 let dosáhl počtu 89. Nejvíce článků týkajících se homosexuality bylo vydáno v sobotu. Celkově jich bylo v tento den vydáno 32. Jistě to souvisí s přílohou Nedělních lidových novin, díky čemuž bylo celé vydání Lidových novin v sobotu podstatně rozsáhlejší než ostatní dny. Nejrozsáhlejší rubrikou s články o homosexualitě byla „(Události) z domova“ a „Kultura“, v které bylo zveřejněno mnoho

recenzí. 59 článků se týkalo České republiky, zbylých 30 zahraničí. Homosexuálové se snažili prosadit zákon o registrované partnerství, aby byli zrovnoprávněni heterosexuálním párům, a o tomto tématu bylo napsáno 58 článků. 24 článků tento zákon podporovalo, oproti tomu se objevilo pouze 7 článků s názorem proti. Ohledně adopcí dětí homosexuálními páry se vyjadřovalo v 15 člancích, z toho 6 pozitivně, 6 negativně a 3 články byly neutrální. Autoři ve 30 člancích zveřejnili fakt, že je homosexualita vrozená. Pouze v jednom článku se zmiňovalo o homosexualitě jako dědičné po homosexuálních rodičích a v jednom článku zase o tom, že je homosexualita zapříčiněna výchovou.

Autoři Lidových novin o homosexualitě ke konci minulého století informovali především pozitivně. 43 článků bylo pozitivních, zatímco pouhých 8 negativních. Přestože byla homosexualita tabuizovaným tématem, autoři za pomoci odborných lékařů se pokoušeli veřejnost informovat o přirozenosti a bezpečnosti jiné sexuální orientace, než většinové heterosexuální. Konkrétně v 51 a 47 člancích. Homosexualita jako nepřirozená, především v souvislosti s registrovaným partnerstvím, byla vyobrazena pouze v 5 člancích. Veřejnost měla možnost o homosexualitě přemýšlet jako nebezpečné na základě 10 článků. Občané se stále báli cizího a neznámého, argumentovali proti homosexuálním svazkům tradiční rodinou, avšak přesto se našlo více autorů s pozitivními články, kteří podporovali zrovnoprávnění homosexuálních lidí s heterosexuálními. Ze 44 článků vycházelo, že jsou lidé těchto dvou sexuálních orientací nerovnoprávní. S tím souvisí diskriminace, kdy z 10 článků vyplývalo, že jsou homosexuálové diskriminováni. 33 autorů se snažilo informacemi či svými názory podpořit snahu o odstranění diskriminace a ve 4 případech z textu zveřejněných článků homosexuálové nepůsobili jako diskriminovaní lidé.

Přestože bylo zkoumáno minulé století, tolerance k homosexualitě postupně rostla již tehdy. 24 článků svým textem informovalo o toleranci homosexuality. To však především v posledních letech minulého století. V dřívějších člancích byla homosexualita připouštěna ve 25 člancích. Netolerována pouze v 6. Číslo netolerantnosti je velice zajímavé, protože by se jistě předpokládalo, že bylo v minulém století vydáno autory více článků, poukazujících na neuznání a nepochopení homosexuality.

Výsledky z prvního zkoumaného desetiletí jsou překvapivé svou pozitivností. Pokud bychom však zkoumali jiné média, například bulvární časopis, z důvodu neserióznosti by pozitivnost výrazně klesla. Lidové noviny tak dokazují, že se nijak významně nepodílely na zavrhování menšin a tabuizovaných témat. Místo toho se pokoušely veřejnost informovat o věcech, které si zasloužila už dávno vědět. Včetně té homosexuální.

Rok 2000 až 2002

Jak bylo uvedeno, z důvodu nedostupnosti článků týkajících se homosexuality v Lidových novinách, se mi v uvedených letech podařilo vyhledat pouze 6 článků. Počet určitě neodpovídá realitě. Stále bylo projednáváno registrované partnerství, takže muselo být napsáno několik článků o zmíněném tématu. Zmíněné období narušilo můj výzkum, jehož čísla by jinak měla odpovídat realitě.

V roce 2000 byl vydán pouze 1 článek týkající se zahraničí, který se svým obsahem dotýkal homosexuality pouze okrajově. Byl podán neutrálně, avšak svým textem zobrazoval toleranci k homosexualitě ve Velké Británii.

Z roku 2001 jsem zaznamenala 3 články. Všechny se týkaly dění v České republice, 2 z nich byli pozitivní a 1 negativní. Všechny 3 se také týkali registrovaného partnerství. Autor negativního článku zákon o svazcích homosexuálů odsuzoval, neboť v něm spatřoval zvýhodňování homosexuálů. Naopak zbylé 2 články svým textem registrované partnerství podporovaly. Petr Fischer v článku o registrovaném partnerství uvedl názor: „...není důležité, zda jde o zavazující slib mezi mužem a ženou, nebo mezi lidmi stejného pohlaví. Podstatné je jen to, aby nikdo nikomu tuto možnost neupíral, jako to dělají čeští konzervativci za mlčenlivého přihlížení "liberálů" z Unie svobody.“ (27. 10. 2001)

O homosexualitě byly v roce 2002 napsány 2 články. Jeden z nich byl recenzí na literární dílo o homosexualitě a zároveň podával čtenáři z recenzované knihy informace o homosexualitě. Další článek byl rozhovorem s biskupem Václavem Malým. Ten potvrdil fakt, že je homosexualita vrozená. Také řekl, že je homosexualita hříchem až ve chvíli, kdy se jedinec začne homosexuálně chovat.

Z důvodu nedostatečného počtu dat je těžké určit, jak mohlo informování veřejnosti v tomto období autory Lidových novin probíhat. Z předchozích let však předpokládám, že registrované partnerství bylo i nadále více podporováno, než naopak.

Rok 2003 a 2004

V roce 2003 bylo Lidovými novinami vydáno 24 článků o homosexualitě. 14 článků se týkalo zahraničí a 12 dění u nás. 15 článků bylo autory podáno čtenářům pozitivně, pouze 2 negativně. Na začátku roku byla v Británii vydána dětská kniha zobrazující homosexuální vztah dvou mužů, což poukazuje na to, že tolerantnost k homosexualitě se čím dál více zvyšovala. Zároveň je důležitá snaha o vysvětlení této sexuální orientace dětem jako

normální. O adopci dětí homosexuálními páry se postupně přestávalo psát. Bylo tak učiněno z toho důvodu, že se většina lidí stojících proti zákonu o registrovaném partnerství obávala adopce dětí homosexuály. Proto se začalo toto téma naprosto vynechávat, aby mělo registrované partnerství větší šanci na přijetí. Jediná zmínka o adopci dětí je ze zahraničí, kdy lesbická žena porodila dítě a bude ho vychovávat společně se svou partnerkou.

Autoři nadále informovali o vztahu homosexuálních partnerů, slavné osobnosti přiznávali svoji pravou sexuální orientaci a o homosexualitě jako takové se postupně přestávalo psát. Veřejnost byla o její definici informována již z předchozích let, tudíž byly základní informace o homosexualitě pokládány za všeobecné znalosti. Ze všech 24 článků jich bylo 15 pozitivních. Pouhé 2 články byly negativní. V 15 případech z článků vycházelo, že je homosexualita tolerována. Připouštěna byla ve 4 článcích a netolerována ve 2. To souvisí s dokumentem, který vydal v polovině roku 2003 Vatikán. Ten obsahoval tvrzení, že homosexualita je deviací. Důsledkem toho bylo vydáno několik článků reagujících na tento dokument.

O registrovaném partnerství se psalo pouze ve 3 článcích, a vždy pozitivně. Na podzim byl v Anglii zvolen homosexuál biskupem, což vedlo k velkému rozkolu. Lidové noviny o této události podávaly informace pouze pozitivně či neutrálně. Biskup nebyl odvolán a díky tomu se mohlo začít více hovořit o rovnoprávnosti heterosexuálních a homosexuálních lidí.

V tomto roce byla také poprvé zveřejněna teorie o starších bratrích, kdy je homosexualita vrozená, ale u chlapců je ovlivněna počtem starších bratrů. Čím více totiž starších bratrů muž má, tím větší je pravděpodobnost, že bude homosexuál. Jedná se o změnu v matčině těle, ne o výchovu. Celkově byly napsány o původu homosexuality 4 články, všechny z nich se týkaly sexuální orientace vrozené.

V roce 2004 jsem zaznamenala 31 článků týkajících se homosexuality. 15 z nich se týkalo zahraničí a 16 České republiky. 25 článků bylo předloženo čtenářům pozitivně, pouze 1 z celkového počtu byl negativní. Z 25 článků vycházelo najevo, že je homosexualita tolerována. O registrovaném partnerství se psalo ve 12 článcích, pouze jeden z nich byl negativní, zbytek registrované partnerství podporoval. V tomto roce však opět došlo k neschválení předkládaného zákona o homosexuálních svazcích. Zmíněný negativní článek je formou dopisu redakci. Autorka se v něm zmiňuje, že registrované partnerství je pouhý výmysl proti Bohu.

Autoři článků o homosexualitě homosexualitu často předkládaly jako přirozenou a bezpečnou svému okolí. Přirozenost často potvrzovali faktem, že homosexualita existuje také

u zvířat. O tom, že si jedinci sexuální orientaci nevybírají, se autoři zmiňovali v 8 článcích. Jakmile se někdo z politiků vyjádřil o homosexualitě hanlivě, ihned se proti němu strhla vzpoura obvinění z netolerance a diskriminace.

Rok 2003 a 2004 zobrazuje finální snahy o zrovnoprávnění heterosexuálních a homosexuálních svazců. Veřejnost z článků Lidových novin nemá možnost o homosexualitě přemýšlet negativně a média registrované partnerství vyzdvihují. Na homosexualitu již není pohlíženo jako na deviaci a Česká republika téměř nedovolí své obyvatele na významných místech vyjadřovat se o homosexualitě přehnaně negativně. Na mysli jsou urážky či pokládání homosexuality za hřích. Homosexualita je považována za „normální“, stejně jako heterosexualita.

Rok 2005 a 2006

V roce 2005 vyšlo 33 článků o homosexualitě. 12 článků se týkalo zahraničí a 21 českého území. 17 článků bylo pozitivních a 5 negativních. V 5 článcích byla homosexualita zobrazována jako vrozená, často geneticky dědičná (nejedná se o myšlenku dědění sexuální orientace po homosexuálních rodičích). V 17 článcích byla homosexualita chápána jako přirozená a bezpečná. Několik článků týkajících se homosexuality souviselo především se smrtí papeže Jana Pavla II a jeho názory na homosexualitu. Homosexualita tak byla předkládána čtenáři pouze okrajově.

V Lidových novinách začal publikovat autor, který psal články související s jeho sexuální orientací. Ten upozorňoval na nepotřebnost registrovaného partnerství, které může tolerantnost veřejnosti k homosexuálům snížit, a ne naopak. Také ale vysvětluje, že homosexualitu si jedinec opravdu nevolí a nejdůležitější pro takového člověka je, aby ho přijalo okolí takového, jaký je.

Psycholog Petr Weiss v rozhovoru o homosexualitě uvedl: *„Podle našich výzkumů sexuálního chování a stavu české populace vychází česká populace v postoji k homosexuálům jako nejliberálnější na světě. Pokud novináři popisují tento národ jako xenofobní, tak to rozhodně neplatí ve vztahu k sexuálním odlišnostem. Tolerance se netýká pouze homosexuality, ale prakticky všech aspektů sexuálního chování. Pokud jde o postoj k homosexualitě, pouze asi čtyři procenta populace jsou striktně odmítavá, homosexualitu považují za zlozvyk, který by měl být trestán. Ale většina lidí v české populaci považuje*

homosexualitu za variaci sexuality, a nebo maximálně za poruchu sexuálního zdraví, odchylku od normálu, která nikomu neškodí.“ (Švagrová, 1. 7. 2005)

V 11 člancích se hovoří o diskriminaci homosexuálů a to především v člancích týkajících se Vatikánského zákazu svěcení homosexuálních biskupů.

O registrovaném partnerství se více píše až na konci roku, protože se zákon blížil ke schválení Parlamentní sněmovnou. 12 článků se týká registrovaného partnerství, z toho 6 je pozitivních a 5 negativních. Jeden negativní článek jsem již zmínila, zbylé patří mezi protesty, především čtenářů. Ti také využívali zmínku o adopci dětí homosexuálními páry, aby došlo k zastrašení a zákon o registrovaném partnerství nebyl přijat. Nicméně, 16. prosince proběhlo hlasování o návrhu zákona o registrovaném partnerství. Sněmovna zákon poprvé za 10 let přijala a zákon již potřeboval pouze schválení Senátu a prezidenta Václava Klause.

Rok 2006 patří v médiích registrovanému partnerství. Celkem bylo o homosexualitě napsáno 34 článků, z toho se jich 16 týkalo registrovaného partnerství. Ve 14 člancích se psalo o zahraničí, ve 20 o dění v České republice. 23 článků bylo pozitivních a 6 negativních. Negativní články byly vydány především v únoru a březnu, a to jako dopisy reagující na registrované partnerství. Autoři těchto článků podporovali názory prezidenta Václava Klause, který zákon o registrovaném partnerství vetoval. Zajímavé je, že negativní dopisy byly často redakcí zkracovány a názory těchto lidí nebyly ničím podloženy. Tito autoři často srovnávali homosexualitu s polygamií, která by v případě schválení zmiňovaného zákona měla mít svůj zákon také. Také pokládali homosexualitu za nepřirozenou, konkrétně v 5 případech, a také za nebezpečnou stejně jako je pedofilie. Bisexualita v té době často byla veřejností chápána jako láska k dvěma osobám rozdílného pohlaví zároveň. Pozitivní názory v dopisech většinou zkracovány nebyly a podporovaly zákon o registrovaném partnerství jako logickým právem homosexuálních párů.

26 článků zobrazovalo homosexualitu jako přirozenou. Z textu 21 článků vyplývalo, že je homosexualita tolerována. Netolerována byla v 6 případech a připouštěna ve 4. O původu homosexuality se zmiňovalo 9 článků. V 8 z nich se psalo o sexuální orientace vrozené, pouze v jednom, zveřejněném na titulní straně, se psalo o homosexualitě jako o svobodné volbě jedince v průběhu života. O adopci dětí homosexuály se psalo v 5 člancích, z toho 2 články tuto možnost podporovaly.

V roce 2006 byl schválen zákon o registrovaném partnerství a vyšel tak v platnost. Tím se ukončilo psaní o vývoji této legislativy a snahy o prosazení. Ve zmíněném roce se tak

homosexualita dočkala rovnoprávnosti s heterosexuální a o dalších nových zákonech se již nehovořilo.

Rok 2007 až 2010

Ve zmíněných letech se o homosexualitě stále psalo v mnoha článcích, avšak většinou se jednalo o dění v zahraničí, homosexuální slavné osobnosti, recenze na filmy související s homosexualitou a o články týkající se homosexuality pouze okrajově. Z toho důvodu jsem se rozhodla tyto 4 roky konkrétně nerozebírat, jelikož nedocházelo k žádným převratným změnám. Za celé 4 roky byl napsán pouze jeden negativní článek.

V roce 2007 bylo vydáno 20 článků, 18 z nich se týkalo zahraničí. 11 článků bylo pozitivních a pouze jeden, již zmíněný, byl negativní. O původu sexuální orientace se přestávalo psát, protože byla všeobecně chápána za vrozenou. O tomto tématu se psalo v pouhém 1 článku. 8 článků zobrazovalo homosexuální jedince rovnoprávné heterosexuálním, 7 článků zase jako nerovnoprávné. Týkalo se to především dění v Polsku, ve kterém se politici snažili zakázat šíření informací o homosexualitě ve školách. V 9 článcích byla homosexualita tolerována, ve 4 připouštěna a 5 netolerována. O registrovaném partnerství se psalo ve 3 článcích, v 1 pozitivně a v 1 negativně. O adopci dětí homosexuály nebyl napsán žádný článek.

Podobné výsledky zobrazuje rok 2008. Celkem bylo napsáno 24 článků. 15 článků svým obsahem informovalo o zahraničí. 19 článků bylo pozitivních a žádný článek nebyl čtenáři podán jako negativní názor na homosexualitu. O vrozené sexuální orientaci se psalo v 1 článku. Psalo se o diskriminaci homosexuality v zahraničí, konkrétně v 5 článcích. 14 článků zobrazovalo homosexualitu svým obsahem jako tolerovanou, 4 články jako netolerovanou.

Rok 2009 má opět podobná data jako předchozí roky. Vydáno bylo 25 článků týkajících se homosexuality. 16 z nich se týkaly zahraničí. 12 článků působilo na čtenáře pozitivně a žádný článek nebyl negativní. V největším počtu se psalo o homosexuální slavné či známé osobnosti, konkrétně ve 12 článcích. Přirozenost homosexuality byla zaznamenána z 19 článků. Opět se psalo o homosexuálních zvířatech a možných výhodách homosexuality v evoluci. V 1 článku se psalo o diskriminaci homosexuálů a ve 3 o snaze odstranění této diskriminace. Týkalo se to především výzkumu léčení homosexuality na ovčích, která však měla sloužit pouze pro hospodářské účely. Přesto byl tento výzkum chápán společností

negativně, se skrytým úmyslem léčit homosexuální jedince. O nerovnoprávnosti homosexuality a heterosexuality se píše především v souvislosti se zahraničím, kdy jsou v Číně cenzurovány informace týkající se homosexuality a v Íránu jsou homosexuálové za své chování popravováni. O adopci dětí se zmiňují autoři dvou článků, avšak pouze okrajově, bez žádného vlastního názoru.

Posledním zkoumaným rokem je rok 2010. V tomto roce byl zaznamenán největší počet článků týkajících se homosexuality a to 44. 24 článků se týkalo dění v České republice. Pouze 12 článků bylo pozitivně zabarvených, zbylé byly neutrální. O původu homosexuality nebyl napsán žádný článek. Vysoký počet článků v tomto roce se týká především neshod ohledně výroku jednoho občana, který o homosexuálech při rozhovoru řekl vtip a obvinil je z výhod v jeho zaměstnání, které ostatní heterosexuálové nemají. Ve 12 člancích se psalo o homosexuální slavné či známé osobnosti. Ve 32 člancích byla homosexualita tolerována. Ve 3 přípouštěna a ve 2 netolerována. S tím souvisí diskriminace homosexuálů v obsahu 2 článků. 7 článků podporovalo snahu o odstranění této diskriminace. Diskriminace se týkala především nabírání lidí v armádě v USA, kdy platil zákaz narukování jedinců s homosexuální orientací. Ve 2 člancích byla podpořena adopce dětí homosexuály, v dalších 2 bylo o této možnosti pouze zmíněno.

Rok 2007 až 2010 nezaznamenal žádné důležité změny. Hodnoty byly velice podobné a v Lidových novinách psali autoři především v souvislosti se zahraničím, výroky osoby na úkor homosexuality, anebo v souvislosti s rozhovory, životopisy či děním okolo homosexuální slavné či známé osobnosti. Ve zmíněném období je homosexualita českou společností díky článkům Lidových novin vysoce tolerována. Autoři článků o homosexualitě neinformují s negativním zabarvením, avšak často nemají potřebu homosexualitu už ani podporovat. Je to z toho důvodu, že homosexualita podporu již nepotřebuje. Dosáhla jistého zrovnoprávnění s heterosexuality a veřejnost ji po několika letech vnímá jako přirozenou.

Shrnutí let 2000 až 2010

Za zkoumaných 11 let Lidové noviny vydaly 241 článků, týkajících se okrajově či přímo homosexuality. Z důvodu nedostupnosti dat z roku 2000 až 2002 uvedené číslo neodpovídá realitě. Nejvíce článků bylo napsáno v posledním roce. Důvodem pravděpodobně je, že se homosexualita stala přijatelnou sexuální orientací a v tom případě nebyl problém se o ní zmiňovat ve více člancích. Veřejnost již na homosexuály nenahlížela s takovým strachem a opovrhováním jako dříve, a tak se pojem homosexualita používal stejně přirozeně, jako jiné,

dříve tabuizované pojmy – například potraty a antikoncepce. Přestože bylo v roce 2010 zaznamenáno nejvíce článků o homosexualitě, tento rok nebyl významným posunem v právech a socializaci homosexuálů.

Nejvíce článků – 54 – bylo vydaných v pátek. Nejpočetnějšími články je zaznamenán březen. Tento měsíc bylo napsáno nejvíce článků především kvůli hanlivému výroku o homosexuálech v roce 2010, kdy se následně novináři zabývali tímto tématem neustále dokola. Rubrika, ve které bylo zveřejněno nejvíce článků, nese název „Zahraničí“. Po uzákonění registrovaného partnerství se utlumovalo psaní textů o homosexualitě v České republice, jelikož často nebylo žádné zajímavé a dlouho probírané téma, které by novináři mohli veřejnosti poskytnout. Z toho důvodu se téma homosexuality nejčastěji objevovalo v rubrice hovořící o zahraničním dění, kdy homosexualita byla často netolerována a trestána. 126 článků bylo napsáno o zahraničí, zatímco 115 o dění v České republice. Přestože je počet článků v těchto letech vysoký, s negativním zabarvením jich bylo napsáno pouze 17. Pozitivních článků bylo zaznamenáno 137. Souvisí to jistě se zvýšenou tolerancí k homosexualitě a jejím přirozeném místě jako sexuální orientace mezi lidmi. Negativní články byly napsány především v souvislosti s registrovaným partnerstvím, kdy se občané naší země pokusili svými názory tento zákon odkládat a odkládat. Po uzákonění registrovaného partnerství se nevyskytovaly téměř žádné články o tomto tématu, což jistě svědčí o tom, že tradiční rodina, jak se mnozí obávali, tímto ustanovením narušena nebyla.

19 článků se týkalo recenzí na filmy, malby, literární díla či divadelní hry související s homosexualitou. Dalších 28 bylo v podobě rozhovorů, 49 článků informovalo o názorech publikujícího autora a 145 článků mělo především informativní funkci. O původu homosexuality se psalo pouze ve 32 článcích. Všechny se svým textem odkazovaly na vrozenou sexuální orientaci, vyjma jednoho, který homosexualitu označil za svedení a vlastní volbu. To opět dokazuje fakt, že česká společnost již nezamýšlela nad homosexualitou jako nemocí či dědičnou záležitostí po rodičích homosexuálech. Každý člověk už věděl, co to znamená být homosexuální, a oplýval základními vědomostmi o této sexuální orientaci, které se staly všeobecnými. Tento vývoj je v silném rozkolu s koncem minulého století, kdy lidé z důvodu tabuizování homosexuality často ani nevěděli, co označení znamená.

Registrované partnerství bylo zmiňováno v 55 článcích. Z toho 36 článků tento zákon podporovalo a 15 článků bylo proti ustanovení homosexuálních sňatků. O adopci dětí homosexuály se zmiňovali autoři 18 článků. 6 autorů tuto možnost podporovalo, zatímco pouze 1 z nich byl proti. Tento fakt dosvědčuje, že adopce dětí homosexuálními páry dříve

nebyla nijak zvlášť probíraným tématem ani usilováním o uzákonění z pozice homosexuálních stran.

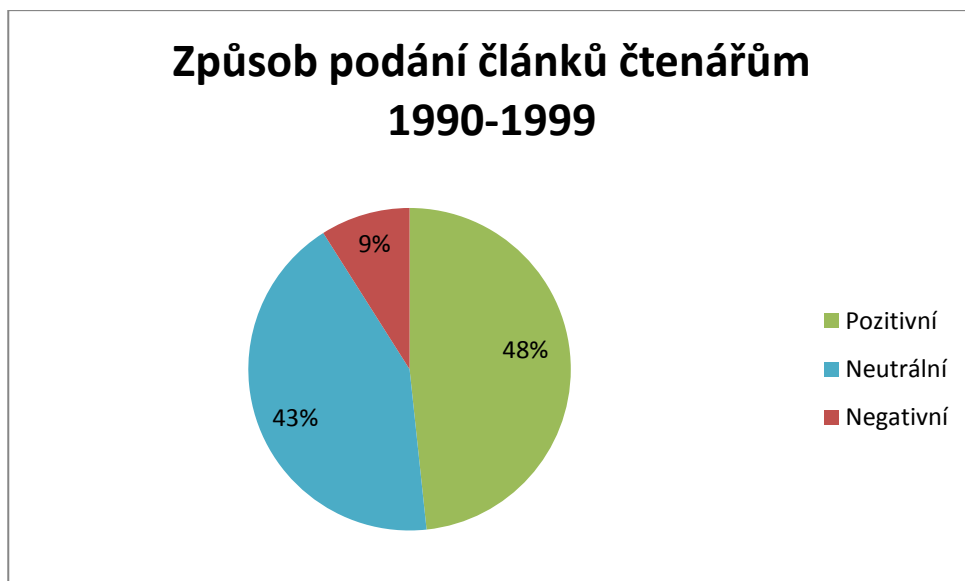
Přirozenost homosexuality vyplývala z obsahu 168 článků a bezpečnost ze 148. Pouhých 16 a 13 článků ji označovalo, především v souvislosti s registrovaným partnerstvím a ohrožením tradiční rodiny, za nepřirozenou a nebezpečnou. V 80 člancích byla homosexualita zrovnoprávněna heterosexualitě. Stalo se tomu především po uzákonění registrovaného partnerství. Nicméně z 85 článků vyplývalo, že jsou lidé těchto dvou sexuálních orientací nerovnoprávní. Tyto články se týkaly především zahraničního dění a diskriminování homosexuálů, které bylo zaznamenáno v 43 případech. Snaha o odstranění této diskriminace byla zaznamenána v 56 člancích a v 70 člancích, především týkajících se České republiky, homosexualita již nebyla diskriminována.

Česká republika není jen tak označována za jednu z nejliberálnějších a nejtolerantnějších zemí. Tento fakt dosvědčují doložené výsledky, kdy se autoři Lidových novin většinou nesnažili znehodnocovat homosexualitu, která byla i na začátku stolení kontroverzním tématem. Naopak, jejich snaha spočívala v pravdivém informování veřejnosti o jiné sexuální orientaci než heterosexuální, což jistě napomohlo ke zvýšení tolerance k homosexualitě a odstranění předsudků týkajících se homosexuality.

Lidé jsou ovlivnitelní názory a zkušenostmi druhých. Kdyby autoři Lidových novin publikovali především negativní články související s homosexualitou, tolerance by naopak klesala a uzákonit registrované partnerství by trvalo mnohem déle let. I přesto se však snaha o prosazení tohoto zákona protáhla, kdy se členové Parlamentu nechávali ovlivnit především vlastním subjektivním přesvědčením a neohlíželi se na výsledky tolerantní veřejnosti.

4.2.3 Srovnání výsledků z let 1990 až 1999 a výsledků z let 2000 až 2010

V následující kapitole srovnám za pomoci grafů sesbíraná data z let 1990 až 1999 a 2000 až 2010. Přestože se počet sesbíraných dat liší, procentuální výsledky zobrazují změnu některých názorů autorů i společnosti.

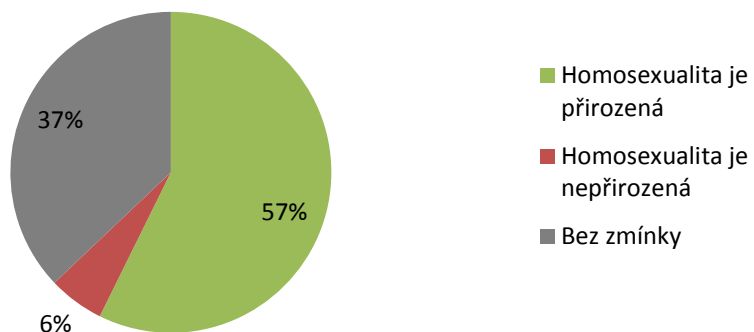
Graf č. 5: Způsob podání článku čtenářům, 1990-1999

Graf č. 6: Způsob podání článků čtenářům, 2000-2010

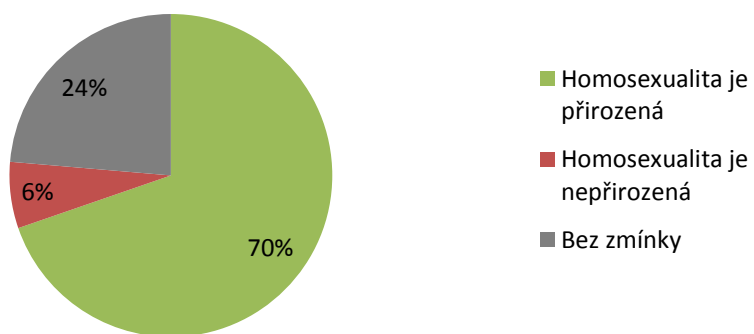
V novém století bylo o homosexualitě skoro z 10 % více publikováno pozitivně. Díky tomu kleslo negativní informování a odsuzování homosexuality.

(Ne)přirozenost homosexuality 1990-1999

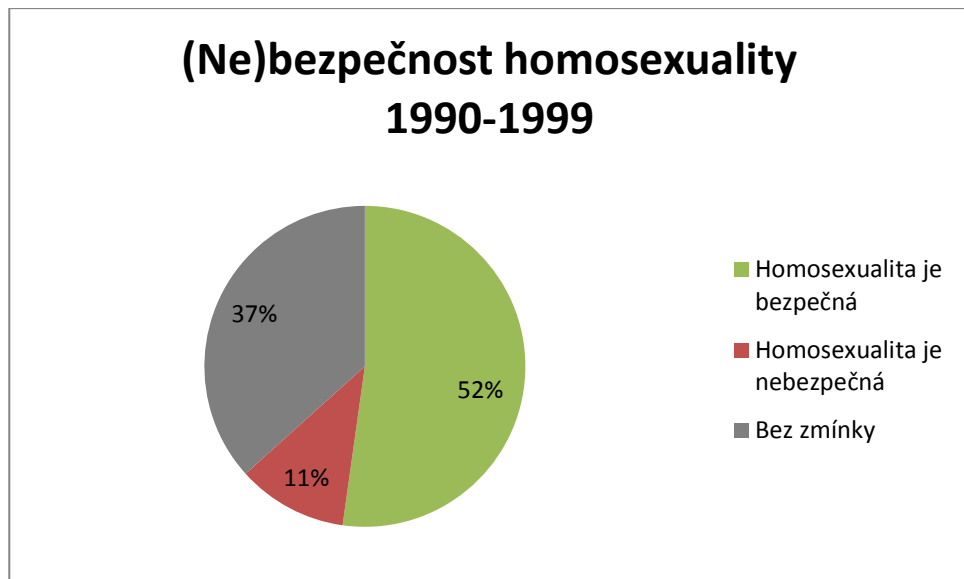

Graf č. 7: Přirozenost a nepřirozenost homosexuality, 1990-1999

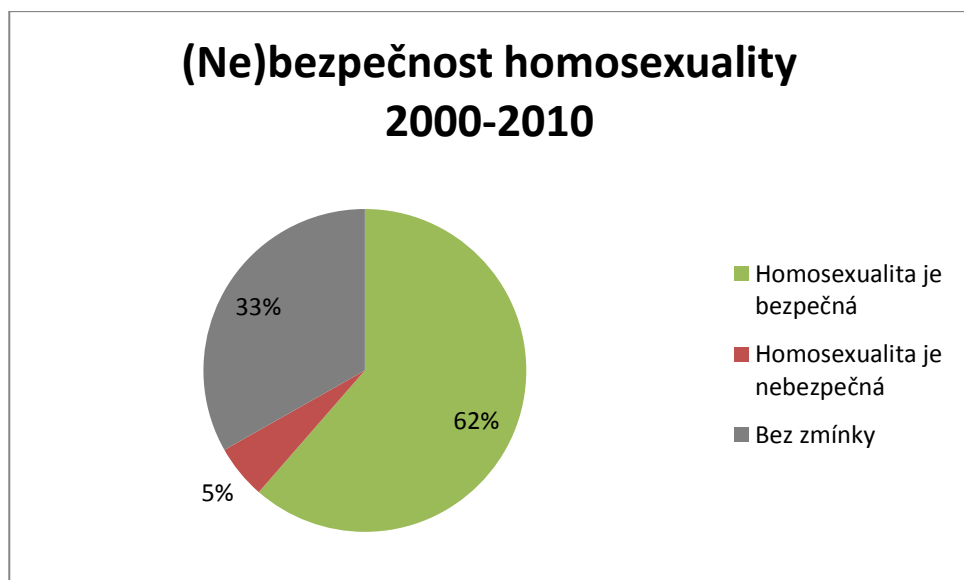
(Ne)přirozenost homosexuality 2000-2010

Graf č. 8: Přirozenost a nepřirozenost homosexuality, 2000-2010

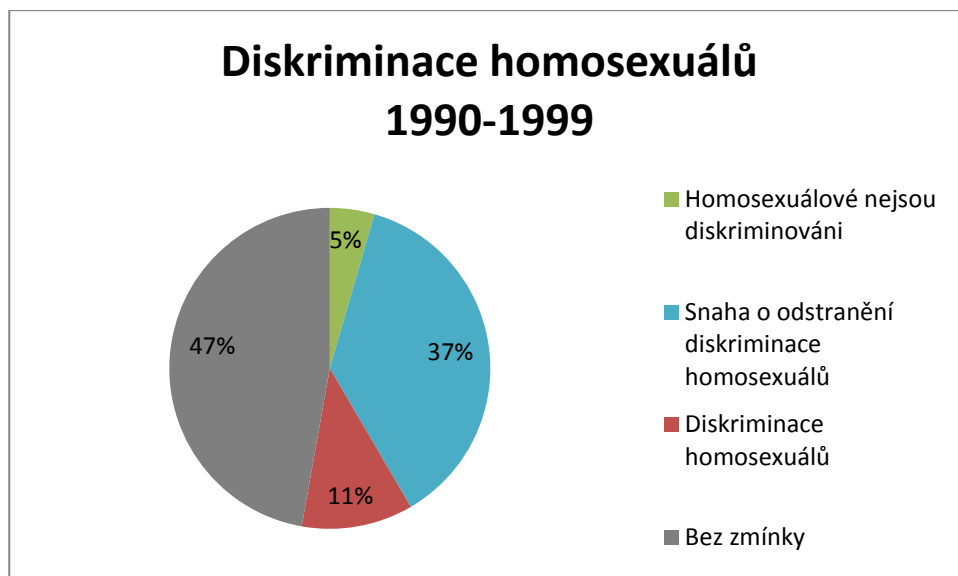

Graf č. 9: Bezpečnost a nebezpečnost homosexuality, 1990-1999

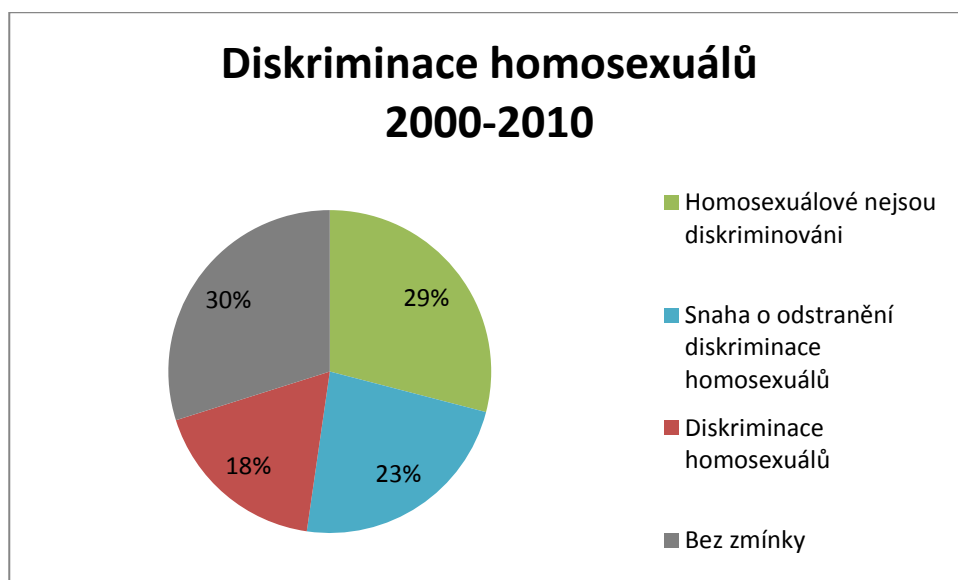

Graf č. 10: Bezpečnost a nebezpečnost homosexuality, 2000-2010

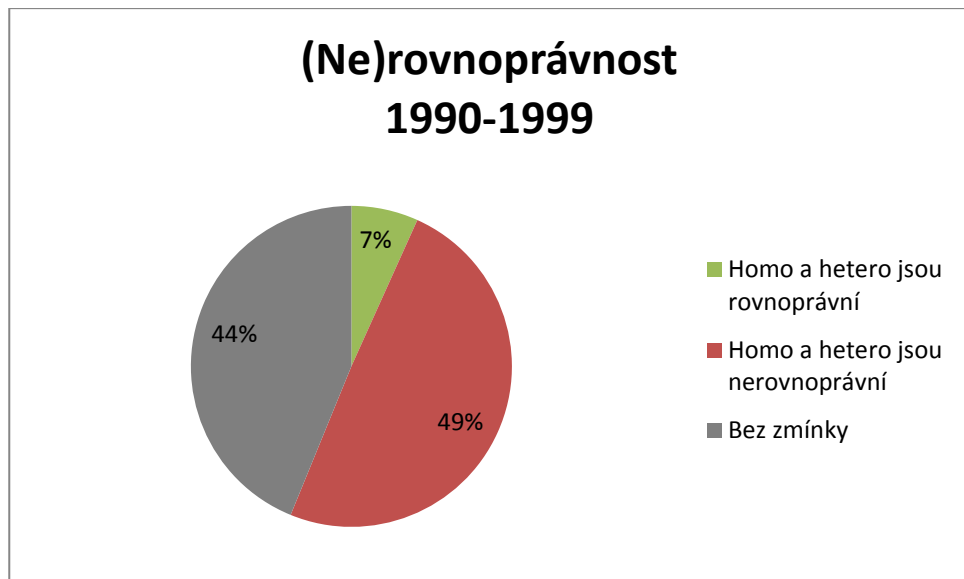
Nepřirozenost homosexuality byla zaznamenána ve stejném procentu článků. Přesto byla v novém století homosexualita prezentována jako přirozená více než v minulém a vnímání této sexuální orientace jako bezpečné se zvýšilo o 10 %. Většina autorů nepředkládala homosexualitu veřejnosti ani jako nepřirozenou, ani jako nebezpečnou. To však platí i pro minulé století, kdy se jednalo především o pozitivní vyobrazení homosexuality.

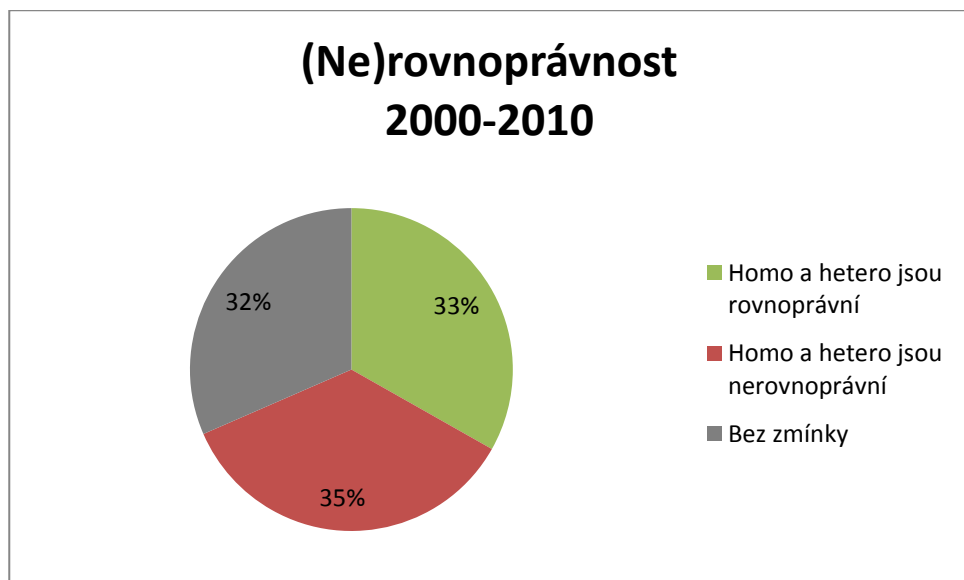
Graf č. 11: Diskriminace homosexuálů, 1990-1999

Graf č. 12: Diskriminace homosexuálů, 2000-2010

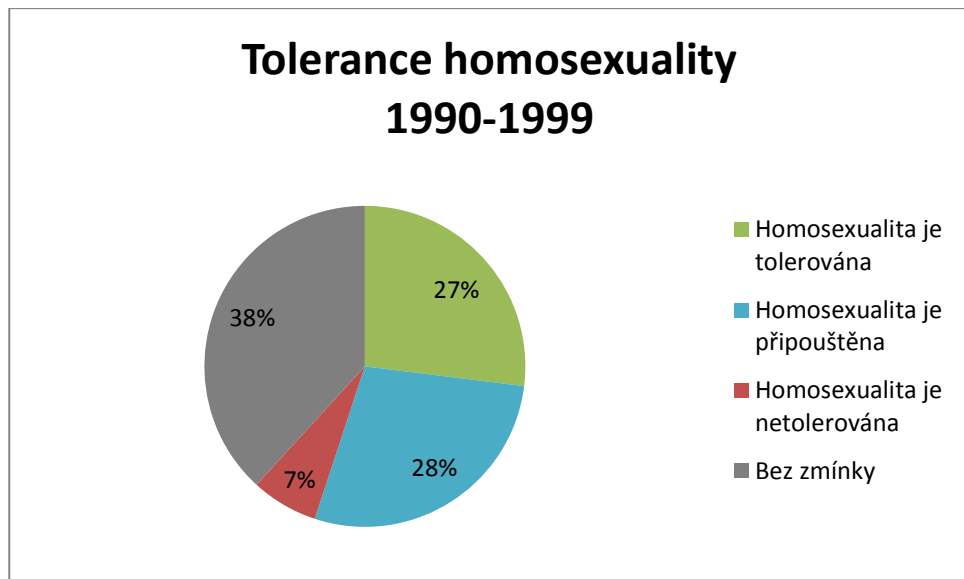

Graf č. 13: Rovnoprávnost a nerovnoprávnost homosexuálů s heterosexuály, 1990-1999

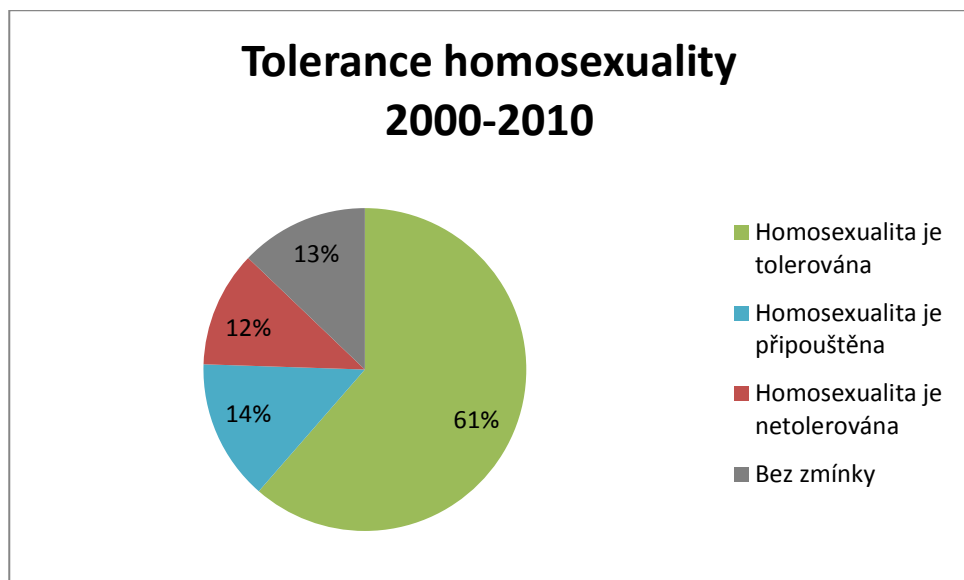

Graf č. 14: Rovnoprávnost a nerovnoprávnost homosexuálů s heterosexuály, 1990-1999

Tyto grafy se od sebe u kategorií diskriminace a nerovnoprávnost neliší především pozdějším informováním o diskriminaci homosexuálů a nerovnoprávnosti homosexuálních a heterosexuálních lidí v zahraničí. Přesto však graf o rovnoprávnosti zobrazuje významný posun. Z dřívějších 7% díky uzákonění registrovaného partnerství je 33 % článků, které zobrazují heterosexualitu a homosexualitu jako rovnoprávnou. Homosexualita, dříve nediskriminovaná pouze v 5 % člancích, se stala nediskriminovanou v 29 % případech. Registrované partnerství opravdu přineslo významný posun pro zrovnoprávnění sexuálních orientací v naší zemi a pro zvýšení tolerance. Tolerancí homosexuality se zabývá další graf.

Graf č. 15: Tolerance homosexuality, 1990-1999

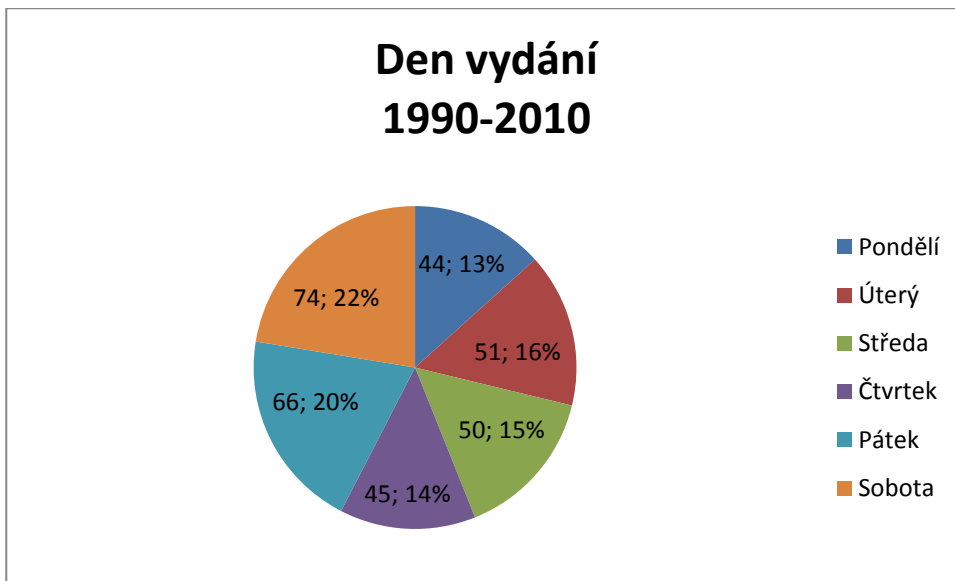
Graf č. 16: Tolerance homosexuality, 2000-2010

Z 27 % se tolerantnost homosexuality vyšplhala na 61 %. Dříve byla homosexualita spíše přípouštěna než tolerována, což souvisí s informováním veřejnosti o daném tématu. Za několik let homosexualita ve společnosti významně změnila svoji pozici a stala se stejně významnou jako heterosexualita. Tím je myšleno, že homosexuální lidé ve většině případů přestali být odsuzováni a mají stejná či podobná práva a možnosti jako lidé heterosexuální.

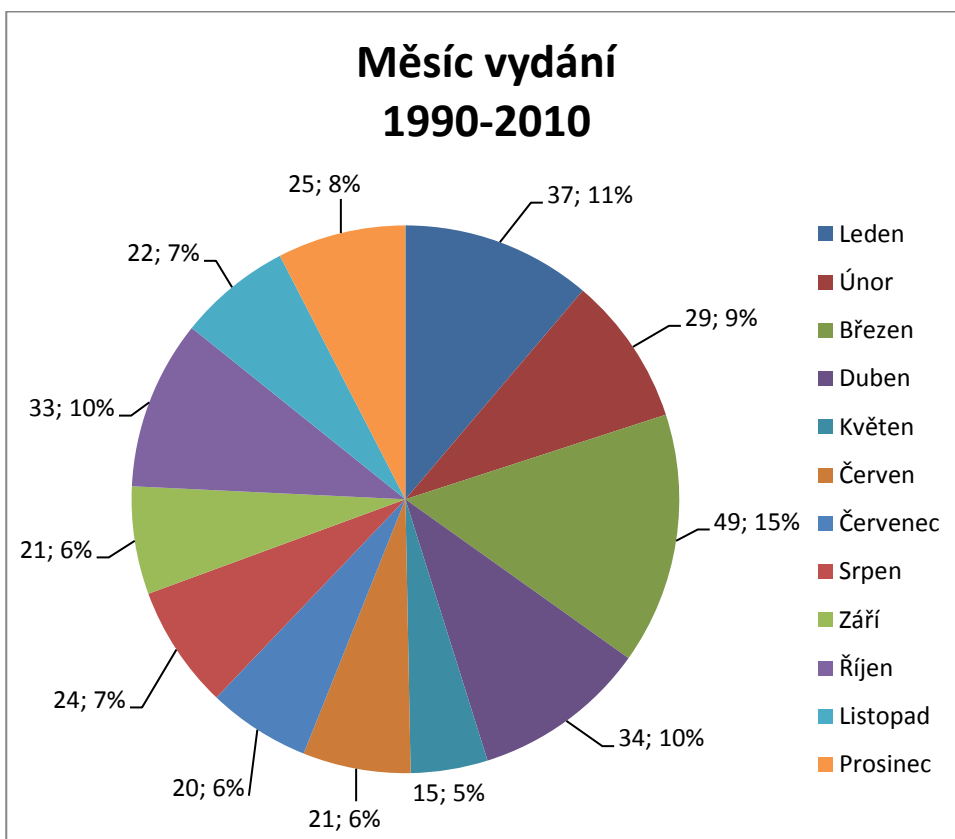
4.2.4 Shrnutí výsledků

Uvedená podkapitola se věnuje shrnutí výsledků, ke kterým jsem při svém výzkumu došla. Před zodpovězením stanovených výzkumných otázek jsem jako zajímavost shrnula

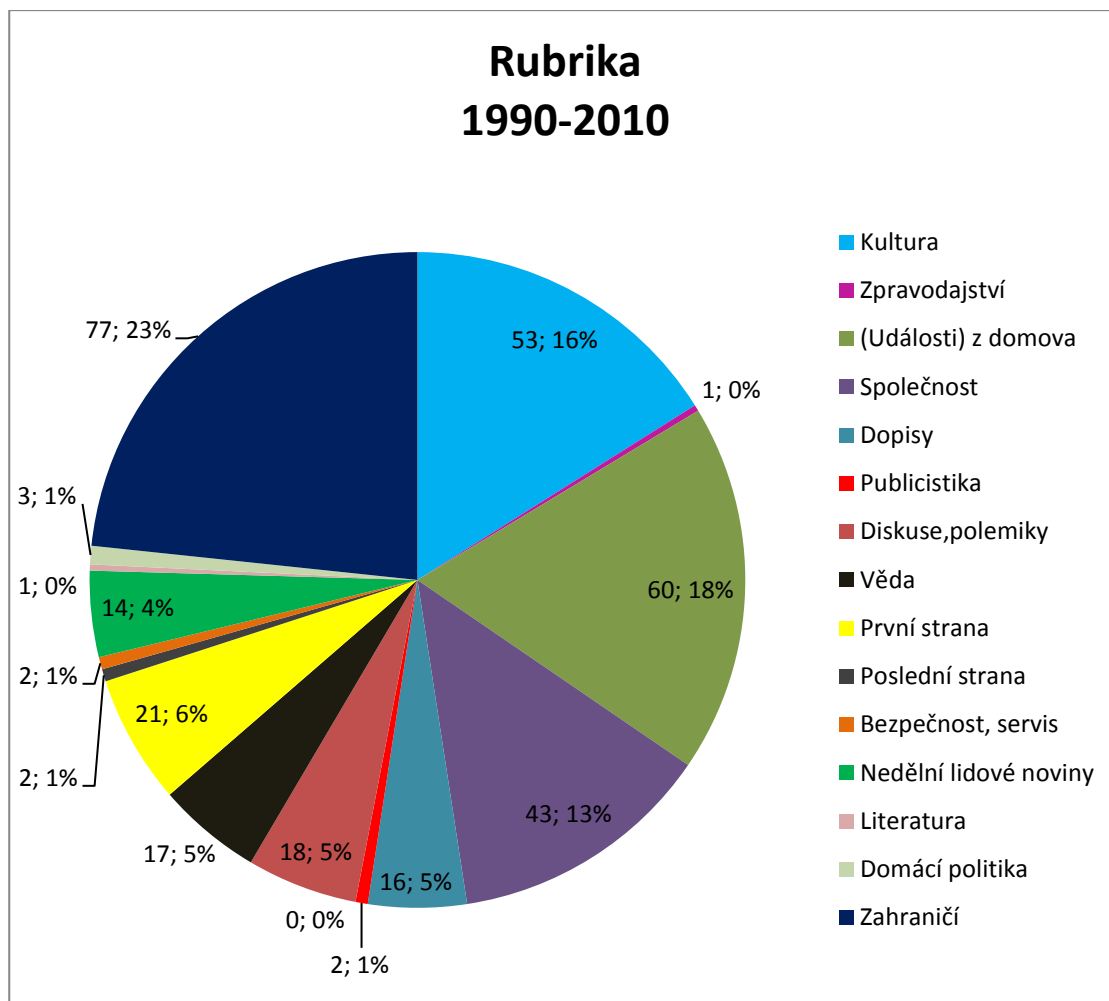
sesbíraná data všech zkoumaných let a výsledky všech kategorií vyobrazila na následujících grafech. Grafy zobrazují celkové hodnoty i procenta.

Graf č. 17: Den vydání článku, 1990-2010

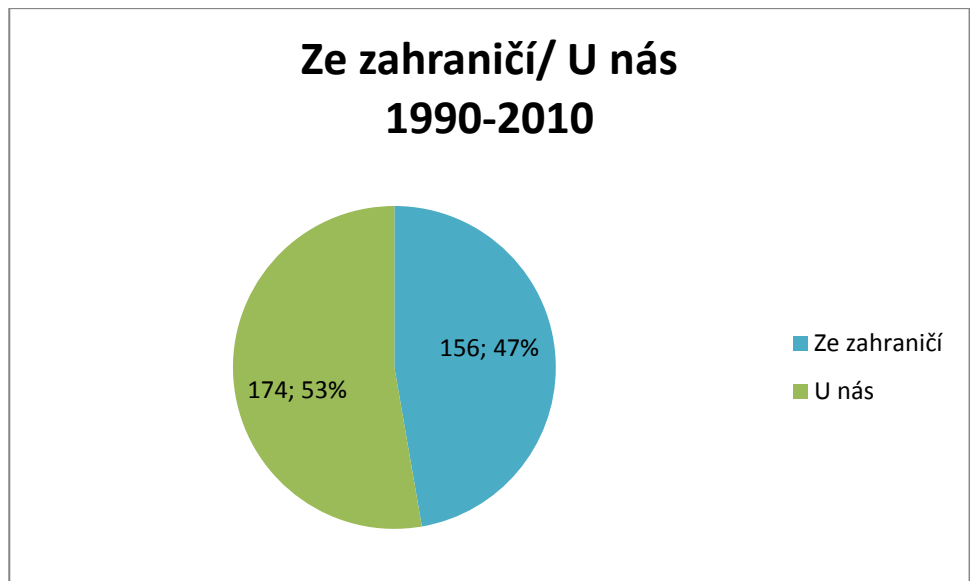

Graf č. 18: Měsíc vydání

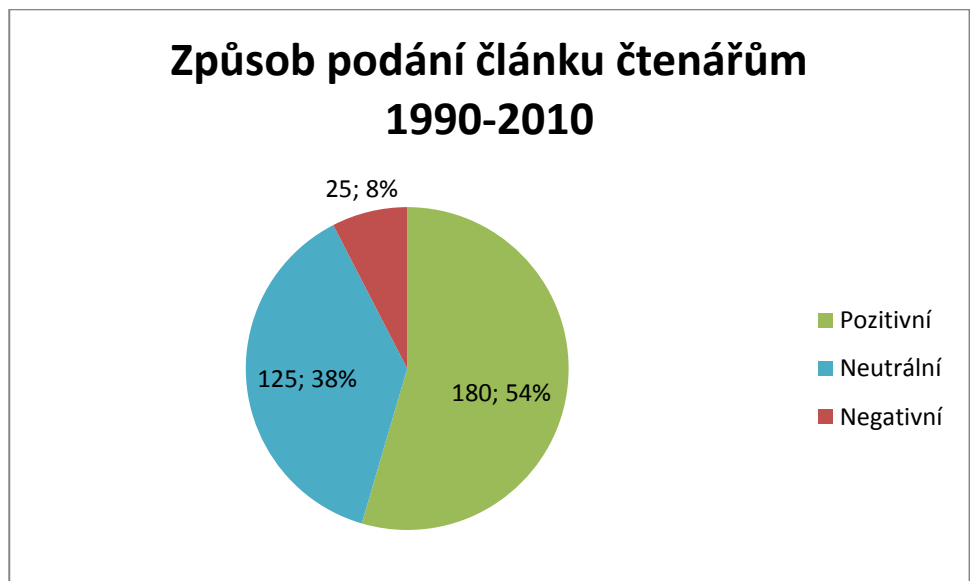
Graf č. 19: Rubrika, 1990-2010

Za zkoumaných 21 let bylo nejvíce článků souvisejících s homosexualitou vydaných v sobotu. To souvisí s přílohou „Nedělní lidové noviny“, díky kterým bylo sobotní vydání rozsáhlejší než v jiné dny. Nejvíce článků bylo napsaných v březnu a nejpočetnější rubrikou je „Zahraničí“. Na druhém místě se umístila rubrika „(Události) z domova“ a na třetím „Kultura“, poskytující čtenářům mnoho recenzí.

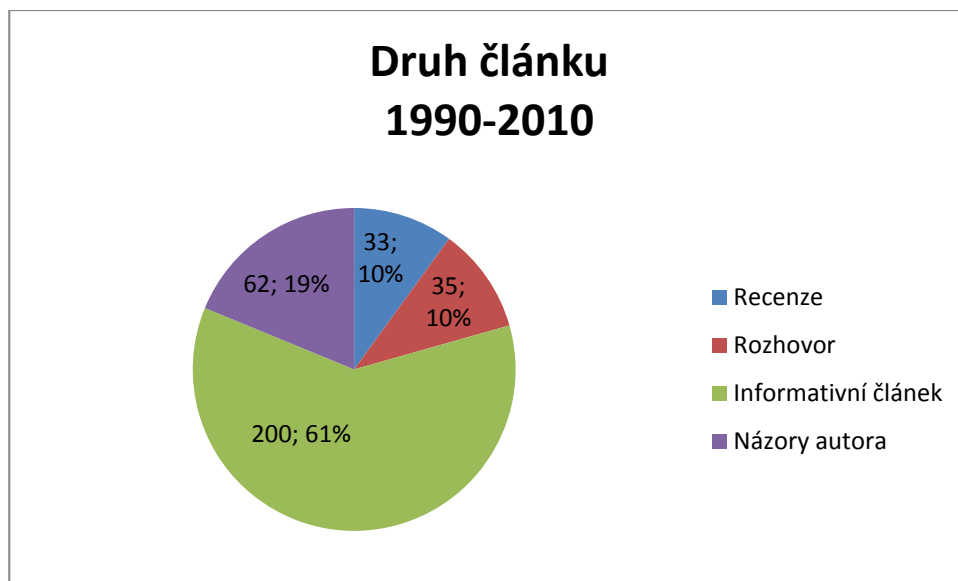
Graf č. 20: O jaké zemi článek pojednává, 1990-2010

Autoři v souvislosti s homosexualitou za 21 let více informovali o dění v naší zemi.

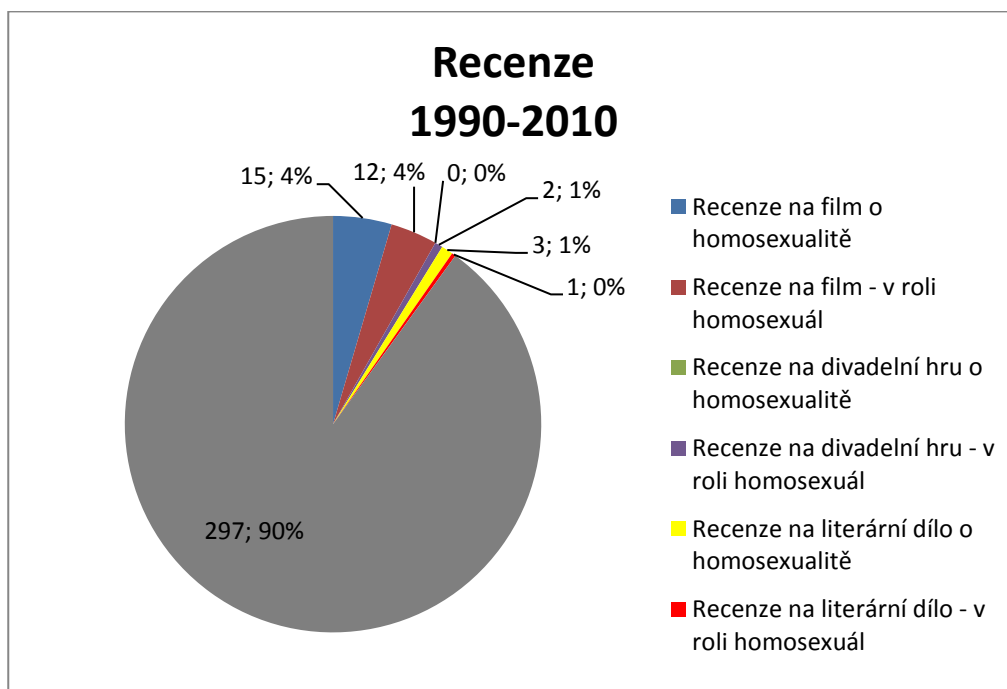

Graf č. 21: Způsob podání článku čtenářům, 1990-2010

54 % článků bylo autory čtenářům podáno pozitivně. Pouze 8 % článků bylo negativně zabarvených. Autoři Lidových novin se snažili o pozitivní chápání homosexuality českou společností.

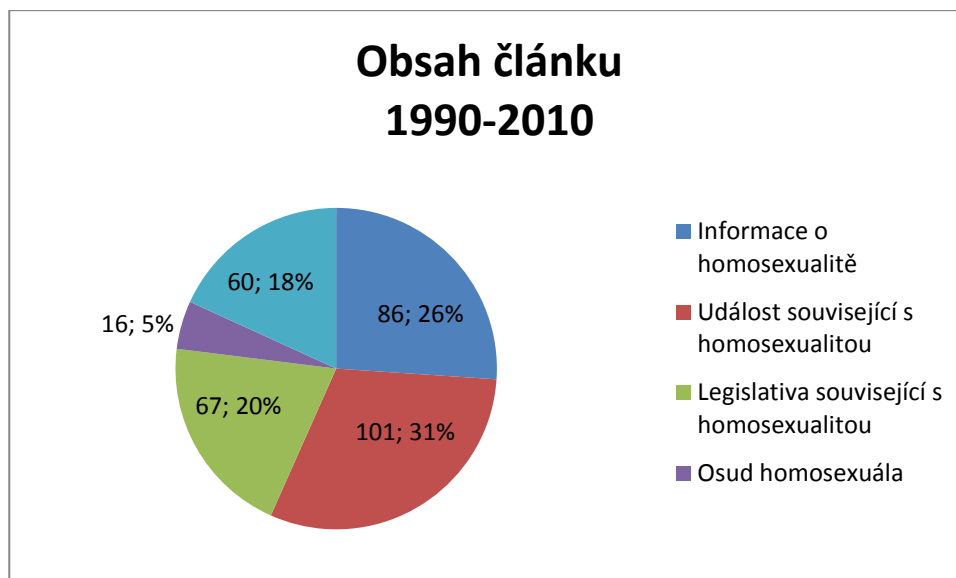

Graf č. 22: Druh článku, 1990-2010

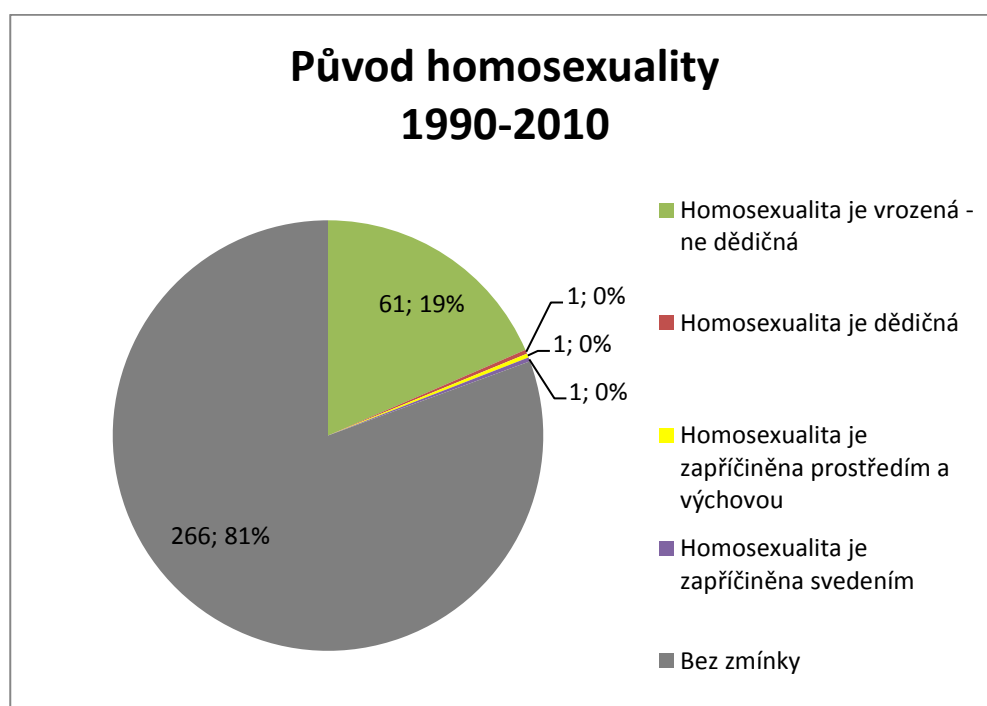
Graf č. 23: Recenze, 1990-2010

Články byly nejčastěji informativní. Pokud byl článek formou recenze, nejvíce to byly recenze na film o homosexualitě.

Graf č. 24: Obsah článku, 1990-2010

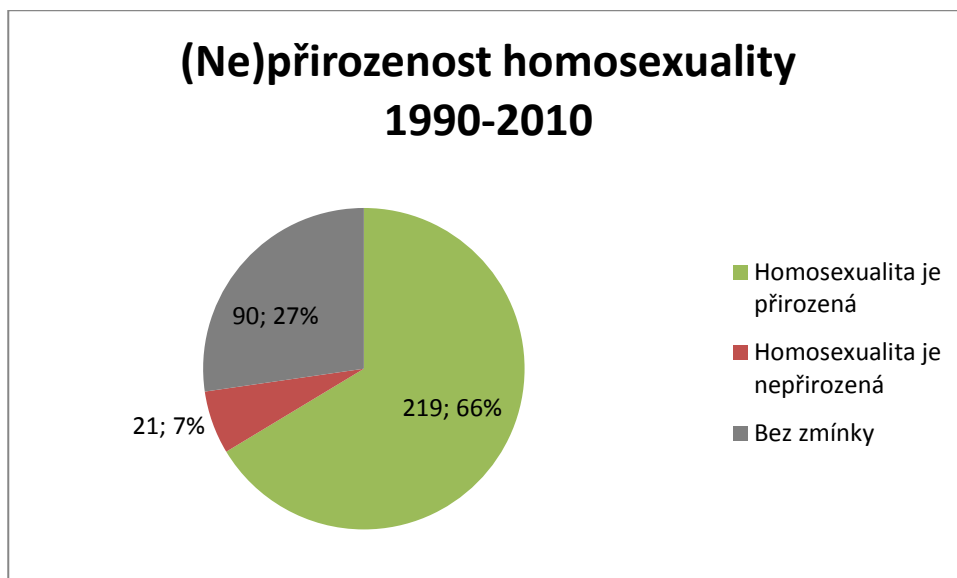
Autoři Lidových novin psali o homosexualitě nejvíce v souvislosti s událostmi souvisejícími s homosexualitou. Jedná se, jak už bylo zmíněno, u kulturní stránky, recenze, události v rámci výroků politiků či slavných a známých lidí, články reagující na ně, události související se slavnými osobnostmi, s vraždami, a jiné.

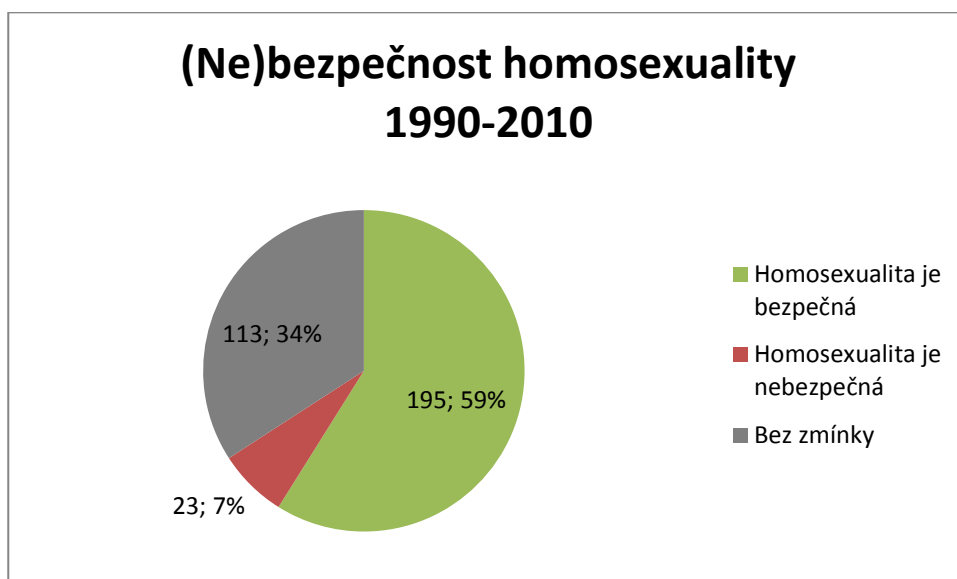
Graf č. 25: Původ homosexuality, 1990-2010

O sexuální orientaci jako vrozené se psalo v 61 člancích. Homosexualita jako dědičná, homosexualita zapříčiněná výchovou a homosexualita zapříčiněná svedením byla zmíněna pouze ve 3 člancích, každá v jednom. Českou veřejnost se autoři Lidových novin nesnažili

přesvědčit, že by byla homosexualita nakažlivou nemocí či že je dědičná po rodičích homosexuálech.

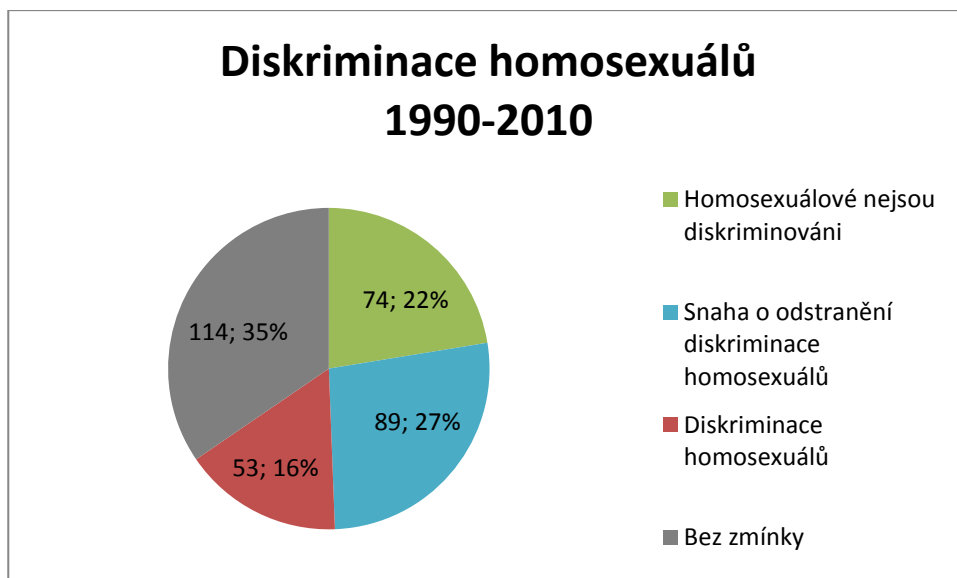

Graf č. 26: Přirozenost a nepřirozenost homosexuality, 1990-2010

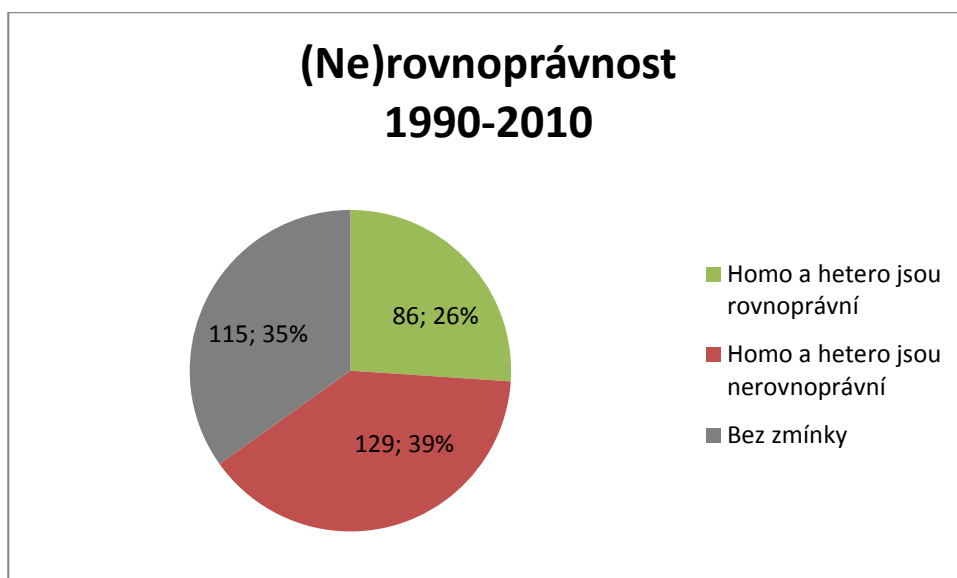

Graf č. 27: Bezpečnost a nebezpečnost homosexuality, 1990-2010

Autoři publikující v Lidových novinách se ve velké většině případů o homosexualitě zmiňovali jako o přirozené a bezpečné. Často to dokazovali na příkladech homosexuálních zvířat či vnímání hodnot homosexuálních lidí stejně jako heterosexuálních.

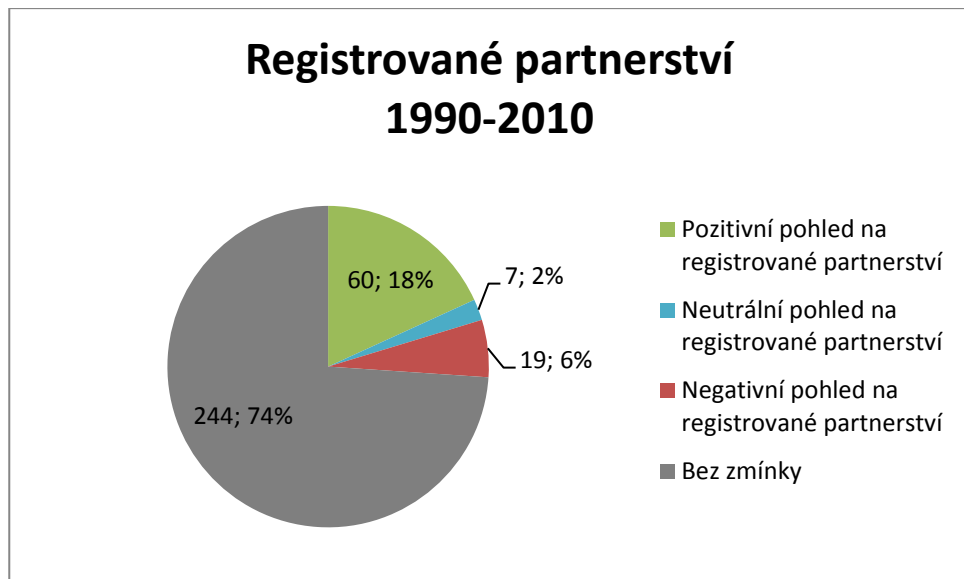

Graf č. 28: Diskriminace homosexuálů, 1990-2010

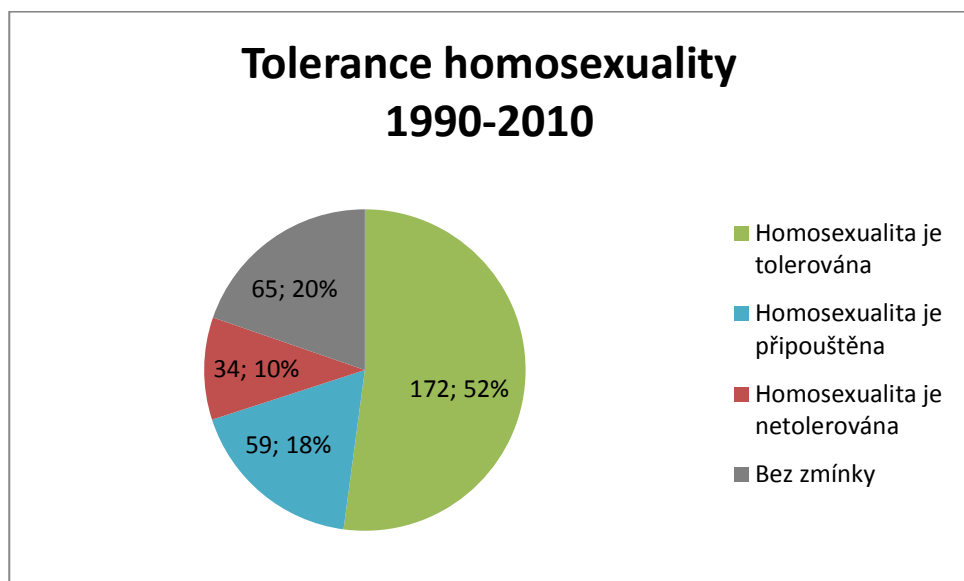
Graf č. 29: Rovnoprávnost a nerovnoprávnost homosexuálů s heterosexuály, 1990-2010

V důsledku dřívější nerovnoprávnosti homosexuálních a heterosexuálních lidí z hlediska práv a možností se většina autorů snažila informativními články a názory poukázat na nelogickou nerovnoprávnost a vyzdvihnout snahu o odstranění diskriminace homosexuálů.

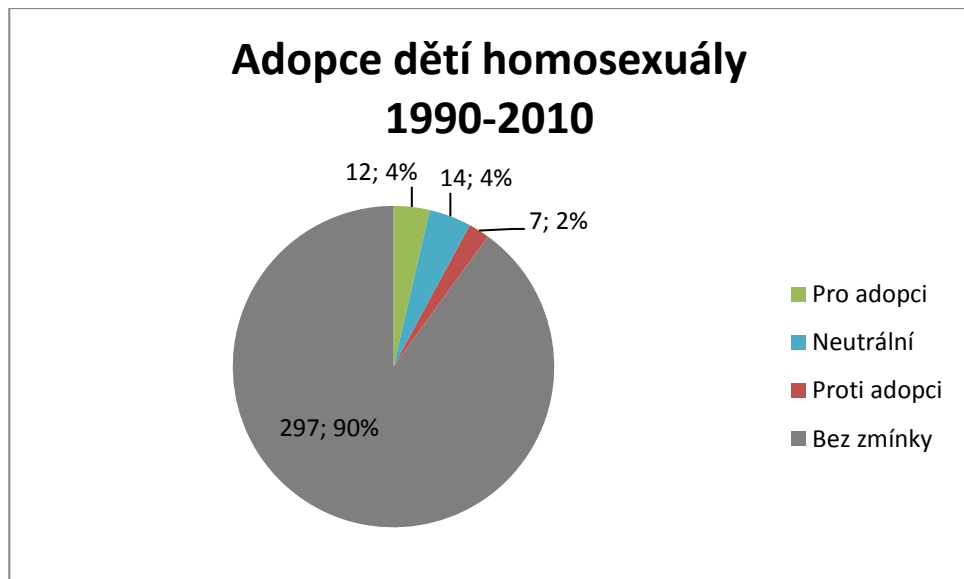
Graf č. 30: Registrované partnerství, 1990-2010

O registrovaném partnerství se dohromady psalo v 86 článcích. 60 z nich svým obsahem podporovalo registrované partnerství. 19 negativních článků bylo napsáno především z obav z homosexuality a z rozvrácení tradiční rodiny.

Graf č. 31: Tolerance homosexuality, 1990-2010

Z celkových 330 článků tolerance k homosexualitě vycházela ze 172. Přestože homosexualita byla dříve pouze připouštěna, postupem let začala být tolerována a práva homosexuálních lidí se zrovnoprávnila s heterosexuálními.

Graf č. 32: Adopce dětí homosexuály, 1990-2010

O adopci dětí homosexuály se za zkoumaných 21 let téměř nepsalo. Snaha byla především o uzákonění registrovaného partnerství. Přesto více autorů podporovalo adopci homosexuály, než naopak.

Z uvedených výsledků vyplývá, že pomocí obsahové analýzy textu bylo od roku 1990 po rok 2010 – tedy 21 let – zaznamenáno a roztříděno do kategorií 330 článků týkajících se homosexuality. Tyto články o homosexualitě buďto pojednávaly přímo a byly jejich hlavním tématem, nebo o zmíněné problematice pojednávaly jen okrajově. Ze zmíněné nedostupnosti dat jsou však výsledky z let 2000 až 2002 nereálné. Tato skutečnost narušila výzkum, avšak díky dostupnosti dat z ostatních let ne nijak závažně.

Počet článků o homosexualitě od roku 1990 postupně stoupal a jejich obsah se zabýval především aktuálním děním či informováním české veřejnosti o definici homosexuality. Na začátku 90. let byla homosexualita stále tabuizovaným tématem, což vedlo autory publikující v Lidových novinách ke snaze informovat českou veřejnost o pojetí homosexuality a životu homosexuálních jedinců. Tím se dostávám k zodpovězení hlavní výzkumné otázky, která zněla:

Jakým způsobem autoři publikující v Lidových novinách od roku 1990 po rok 2010 informovali českou veřejnost o homosexualitě?

Autoři píšící články do Lidových novin českou veřejnost o tématu homosexuality informovali převážně pozitivně. Již v 90. letech se snažili, jak bylo zmíněno, veřejnost informovat o přirozenosti homosexuality, a k dosvědčení těchto faktů zvali k rozhovorům odborné lékaře, jakými jsou například Petr Weiss či Radim Uzel. Publikující homosexualitu

nezobrazovali jako nebezpečnou, ale české společnosti předkládaly fakta, která dokazovala, že homosexualita byla nelogicky odsuzována a diskriminována. Zároveň však neodpírali čtenářům vyjádřit svůj vlastní názor pomocí dopisů, které byly publikovány, ať už působily negativně, či pozitivně.

K informování autoři využívali nejrůznější rubriky a články se týkaly zahraniční i tuzemska. Homosexualita byla často zmiňována v souvislosti s homosexuální slavnou či známou osobou, a jakmile někdo z těchto osobností přiznal svou homosexuální orientaci, Lidové noviny o jejich coming outu napsali neodsuzující článek, který ukazoval homosexuály ve stejném světle jako heterosexuály. Protože když je náš nejoblíbenější zpěvák homosexuálem, nebo se politik, kterého vyznáváme, přizná k homosexuální orientaci, proč bychom měli měnit svůj úsudek a postoj k němu jen kvůli tomu, že mají jinou sexuální orientaci než heterosexuální? Vyznáváme hodnoty či schopnosti daného člověka. Ne jeho intimní záležitosti. Coming outy známých lidí jistě přinesly větší pochopení homosexuálů u heterosexuální společnosti. Homosexuální jedinci mohli získat větší odvahu a motivaci k vlastnímu coming outu v rodině a mezi známými. Lidové noviny svými články tak přispěly nejen ke zvýšení tolerance české veřejnosti k homosexualitě, ale také k vlastnímu pochopení své osobnosti související se sexuální orientací u homosexuálních lidí. A přestože byla spousta možností, jak homosexualitu podávat negativně, autoři Lidových novin se těmto informacím povětšinou vyhýbali. Tento fakt může být překvapující, jelikož většina z nás pravděpodobně nepředpokládá, že 90. léta se snažila být vůči homosexuálům až tak otevřená a pozitivní. Myšlenky publikujících autorů v minulém století byly často vyspělé a bezpředsudkové, jako by byly napsány v aktuální tolerantní době.

Další výzkumná otázka, kterou jsem si stanovila na začátku výzkumu, se týkala oblastí a událostí souvisejících s homosexualitou, kterých si Lidové noviny ve zkoumaném období všimaly. Jak bylo zjištěno, autoři se nejvíce zaměřovali na tuzemské a zahraniční dění. Informovali o základech homosexuality, zveřejňovali osudy homosexuálů, podávali informace o legislativním vývoji, především o zákonu o registrovaném partnerství, zveřejňovali rozhovory s doktory i homosexuálními známými osobnostmi a popisovali dění v zahraničí, z kterého si česká veřejnost měla či neměla vzít příklad. Nejčastěji byly vydávány informativní články týkající se homosexuality a často také recenze na kulturní události související s homosexualitou. Z tohoto pohledu by se dalo říct, že se v Lidových novinách mohl čtenář dozvědět o homosexualitě téměř v každé rubrice. A pokud bylo v České

republice aktuální nějaké hlavní téma týkající se homosexuality, Lidové noviny za pomoci svých redaktorů o tomto tématu hovořili ze všech možných stran.

Třetí výzkumná otázka se týká změny postojů české veřejnosti k homosexualitě po roce 1990. Z článků, které byly k dispozici, měla česká veřejnost možnost se vyvíjet směrem k pozitivnímu chápání homosexuality a vzhledem ke zveřejněným výzkumům se tak také dělo. Čeští obyvatelé byli rok od roku k homosexualitě tolerantnější a časté předsudky zveřejněné v dopisech čtenářů se pomalu vytrácely. Více jak polovina české populace byla pro uzákonění registrovaného partnerství, a poté, co se tak stalo, se díky zkušenostem již neobjevovaly negativní názory na homosexualitu. Česká veřejnost pochopila, že být homosexuál neznamená být deviant či nemocný člověk, a z dříve odsuzované sexuální orientace se stala normální, plnohodnotná orientaci heterosexuální. Lidé se přestali bát odlišného, protože tento cizí „prvek“ pustili do svého každodenního života. Samozřejmě, někdy k tomu byli přinuceni. Avšak následně, díky vlastním zkušenostem, pochopili. Pochopili, že se není čeho bát.

Stále budou v české veřejnosti homofobní lidé či jedinci, kteří se budou homosexuality zkrátka obávat. Nemůžeme je z těchto názorů vinit. Názory jsou předávány z generace na generaci a mnozí z nás věří své vlastní pravdě. Každý máme své vlastní přesvědčení. A záleží jen na nás, zda se necháme ovládat předsudky, které jsou přirozené, nebo je neprojevíme v našem chování.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá problematikou homosexuality a analýzou mediálních sdělení o homosexualitě od roku 1990 po rok 2010 v Lidových novinách. Teoretická část práce slouží jako informování čtenáře o homosexualitě, o její historii a souvisejících pojmech. První část práce dopomáhá k pochopení problematiky a zjištění z části druhé, praktické.

Praktická část bakalářské práce, tedy výzkum, jehož metodou je obsahová analýza textu, zobrazuje výsledky výzkumu. Ty se týkají článků o homosexualitě publikovaných v Lidových novinách ve zmíněném období. Výzkum bakalářské práce splnil očekávání a zodpověděl zadané výzkumné otázky. Počet sesbíraných dat je vyšší, než bylo předpokládáno. Ze zmíněné nedostupnosti dat jsou však výsledky z let 2000 až 2002 nereálné. Přestože tato skutečnost narušila výzkum, jeho celkový výsledek je dostačující ke splnění cíle, který byl zvolen. Výsledky výzkumu zobrazují způsob informování české veřejnosti o homosexualitě v Lidových novinách ve zmíněném období, oblasti, kterých si autoři Lidových novin nejvíce všimli, a názory a postoje publikujících, kteří svými články ovlivňovali smýšlení české společnosti o homosexualitě.

Přestože byla homosexualita na konci minulého století tabuizovaným tématem, po Sametové revoluci se autoři Lidových novin pokoušeli informovat českou veřejnost o existenci zmíněného tématu, a to především pozitivně. Tento fakt považuji za hlavní zjištění výzkumu, jelikož způsob informování, který využívali publikující v Lidových novinách, často toleranci k homosexualitě podporoval. Mezi další důležitá zjištění patří například to, že již v minulém století mnoho autorů zastávalo názor, že homosexualita není nemocí. Většinou byla také předkládaná jako vrozená, díky čemuž si čtenáři Lidových novin začali uvědomovat, že jsou homosexuální lidé stejní, jako ostatní. Jediným rozdílem mezi nimi je, že milují osoby stejného pohlaví.

Téma výzkumu je důležité především zjištěným vnímáním homosexuality od roku 1990 po rok 2010 a jejím vývojem. Zároveň zobrazuje moc médií nad čtenáři a serióznost s tolerancí, se kterou Lidové noviny své články týkající se homosexuality publikovaly. Poukazuje na důležité myšlenky, které zastávali autoři již v předešlých letech, a může dopomoci k odbourání předsudků k homosexuálům, kteří v sobě stále někteří lidé nosí a podle kterých se také chovají.

V daném výzkumu by se dalo pokračovat rozšířením časového rámce, kdy by články týkající se homosexuality byly zkoumány například od roku 1990 po rok 2017. Daly by se tak

srovnávat výsledky ze třech desetiletí a názory, které mnohdy byly totožné jak v minulém století, tak v současném. Přidání dalšího média, například Práva (dříve Rudého práva), by poskytlo srovnání způsobu informování o homosexualitě dvěma různými deníky. Výsledky tohoto rozšířeného výzkumu, vhodného pro diplomovou práci, by mohly zobrazit odlišnost mezi zmíněnými deníky. Jeden z nich by články čtenářům o homosexualitě mohl zobrazovat více negativně, nebo by se naopak prokázala podobnost obsahu článků obou novin.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje:

- ALLPORT, Gordon Willard, 2004. *O povaze předsudků*. Praha: Prostor, 574 s. ISBN 80-7260-125-3.
- BEŇOVÁ, Kateřina, 2007. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády České republiky, 72 s. ISBN 978-80-87041-33-8.
- FADERMAN, Lillian a Martin POKORNÝ, 2002. *Krásnější než láska mužů: romantické přátelství a láska mezi ženami od renesance po současnost*. Praha: One Woman Press, 637 s. ISBN 80-86356-12-4.
- FANEL, Jiří., 2000. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 527 s. ISBN 80-7272-010-4.
- FIFKOVÁ, Hana, 2002. *Transsexualita: diagnostika a léčba*. Praha: Grada, 166 s. ISBN 80-247-0333-5.
- HIML, Pavel, Jan SEIDL a Franz SCHINDLER, ed., 2013. *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 647 s. ISBN 978-80-257-0876-7.
- HORVÁTHOVÁ, Jana. 2002. *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy: projekt Varianty*. Praha: Člověk v tísni, společnost při ČT, o. p. s. v nakladatelství Lidové noviny, 518, 84 s. ISBN 80-7106-614-1.
- JANOŠOVÁ, Pavlína, 2000. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. V Praze: Karolinum, 218 s. ISBN 80-7184-954-5.
- LEONTIYEVA, Yana a Martin VÁVRA, 2009. *Postoje k imigrantům*. Praha: Akademie věd České republiky, Sociologický ústav, 121 s. ISBN 978-80-7330-173-6.
- PERNES, Jiří, 1993. *Svět Lidových novin 1893-1993: stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky*. Praha: Lidové noviny. ISBN 80-7106-056-9.
- PETRUSEK, Miloslav, 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 143 s. ISBN 80-7184-310-5.
- PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava a Jan RABOCH, c2005. *O sexualitě a partnerských vztazích*. Praha: Galén. Makropulos, 196 s. ISBN 80-7262-323-0.
- PROCHÁZKA, Ivo, 2002. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD, 36 s. ISBN 80-238-8850-1.
- SEIDL, Jan, 2012. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 582 s. ISBN 978-80-7294-585-6.

- SCHULZ, Winfried, Irena REIFOVÁ a Barbara KÖPPLOVÁ, 2004. *Analýza obsahu mediálních sdělení. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 149 s. ISBN 80-246-0827-8.
- SMETÁČKOVÁ, Irena a Richard BRAUN, 2009. *Homofobie v žákovských kolektivech: homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách - jak se projevuje a jak se proti ní bránit : doplňkový výukový materiál pro ZŠ a SŠ včetně didaktické aplikace tématu.* Praha: Úřad vlády České republiky, 54 s. ISBN 978-80-7440-016-2.
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga a Alena MILTOVÁ, 2005. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách: několik zásad pro začátečníky.* Praha: Sociologické nakladatelství, 209 s. ISBN 80-86429-40-7.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.* Vyd. 2. Praha: Portál, 377 s. ISBN 978-80-262-0644-6.
- TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ, 2010. *Metody výzkumu médií.* Praha: Portál, 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.
- TRAPKOVÁ, Ludmila a Vladislav CHVÁLA, 2004. *Rodinná terapie psychosomatických poruch.* Praha: Portál, 227 s. ISBN 80-7178-889-9.

Zákony:

Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. Sbírka zákonů č. 115/2006 Sb.

Citované články z Lidových novin:

- DVOŘÁČKOVÁ, Markéta, 1998. Homosexualita se dříve trestala smrtí. *Lidové noviny.* **11**(74), 3.
- FISCHER, Petr, 2001. Uznat jen napůl nelze. *Lidové noviny.* **14**(251), 10.
- HROMADA, Jiří, 1995. Ani taktika, ani pokrytectví. *Lidové noviny.* **8**(33), 9.
- MELICHAROVÁ, Alena, 1995. Vidět svět černobíle je pohodlné. *Lidové noviny.* **8**(260), 5.
- PITROVÁ, Zuzana, 1999. Osudy návrhu o registrovaném partnerství. *Lidové noviny.* **12**(152), 2.
- RYBÁKOVÁ, Alice, 1998. Život v (ne)tradiční rodině: Kontroverzní průzkum výchovy dětí homosexuálními páry. *Lidové noviny.* **11**(131), 20.
- ŠVAGROVÁ, Marta, 2005. Neakceptuje-li rodič dítě, ztratí je. *Lidové noviny.* **18**(164), 4.

Elektronické zdroje:

BURTON, Graeme a Jan JIRÁK, 2001. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister&Principal. Studium. ISBN 80-85947-67-6. Dostupné také z:

<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:a892d870-b97e-11e2-8b87-005056827e51>

Denik.cz, 2017. Průzkum: Třetina homosexuálů v práci skrývá svou orientaci. *Denik.cz* [online]. [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/pruzkum-tretina-gayu-a-leseb-v-praci-skryva-svou-orientaci-20170316.html

Eurozpravy.cz, 2017, Tolerance Čechů k homosexuálům? Průzkum zaznamenal názorový posun. *Eurozpravy.cz* [online]. [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <http://domaci.eurozpravy.cz/zivot/192147-tolerance-cechu-k-homosexualum-pruzkum-zaznamenal-nazorovy-posun/>

Experiment: Stereotypy, předsudky a protiargumenty, 2018. Česká televize [online]. Praha: Česká televize, 2008 [cit. 2018-01-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10211487240-experiment/2820-stereotypy-predsudky-a-protiargumenty/>

Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy, 2000. *Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: Pedagogická fakulta* [online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <https://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/pgps/ikvz/>

KAŇKA, Petr. Abeceda homosexuality. [online]. 004, 2000 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf

SKÁLA, Mikuláš, 2017. Vědci jsou na stopě vzniku homosexuality! *EpochaPlus* [online]. [cit. 2018-01-26]. Dostupné z: <https://epochaplus.cz/vedci-jsou-na-stope-vzniku-homosexuality/>

ŠEVELA, Vladimír, 2016. 4 % homosexuálů? Mezi Čechy jich je mnohem víc, zjistil vědec. *Echo24* [online]. [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/iyay8/4--homosexualu-mezi-cechy-jich-je-mnohem-vic-zjistil-vedec>

ŠLEHOFER, Milda, 2014. Historie registrovaného partnerství v kostce. *Nakluky.cz* [online]. Brno: Zdeněk Večeřa, 2014 [cit. 2018-01-27]. Dostupné z: <https://www.nakluky.cz/magazin/item/4418-historie-registrovaneho-partnerstvi-v-kostce/>

The Lancet. (2016). Meeting the unique health-care needs of LGBTQ people. *The Lancet*, 387(10014), 95. [http://doi.org/10.1016/S0140-6736\(16\)00013-1](http://doi.org/10.1016/S0140-6736(16)00013-1)

PŘÍLOHA

Příloha č. 1: Příklady zajímavých článků či úryvků týkajících se homosexuality v Lidových novinách od roku 1990 do roku 2010

Článek č. 1: DRTINOVÁ, Alena, 1991. Sport podle hormonů: Se sexuology nejen o mužském krasobruslení a ženském tenise. *Lidové noviny*. 4(58), 15.

...

Lidé, kteří se věnují sportu, se s předpokladem pro tuto činnost narodí. Narodí se tedy zároveň i s předpokladem pro homosexualitu?

MUDr. Radim Uzel: „Předpokládám, že ano. Homosexuální orientace člověka, mužská i ženská, je dána už před narozením. Homosexuální lidé s touto dispozicí přicházejí už na svět. Zevními okolnostmi může dojít k potlačení tak, že se homosexuální jedinec může projevat někdy i celý život třeba jako bisexuál.“

Vliv prostředí na změnu sexuální orientace odmítáte?

MUDr. Radim Uzel: „Prostředí vás nezkaží ani na pustém ostrově ani ve vězení. Existují homosexuální aktivity vynucené, například v izolovaných společnostech, vězeních, na pustých ostrovech a nevím jaké extrémní příklady bychom ještě našli. Je logické, že tady se může homosexuální aktivita projevat ve zvýšené míře, ale je to aktivita pouze náhražková, to znamená jakmile se ten člověk dostane z vězení a má možnost se začlenit do své normální orientace, rychle a záhy na své homosexuální náhražky zapomene a je zase úplně normálně heterosexuálně orientovaný.“

MUDr. Ivo Procházka: „Homosexualita je záležitostí nitroděložního vývoje, maximálně raného dětství do 3 let, pak už je o sexuální orientaci rozhodnuto.“

Dlouhodobý pobyt v jednopohlavní společnosti tedy nikoho homosexualitě nenaučí?

MUDr. Ivo Procházka: „Při dlouhodobých soustředěních se může objevit homosexuální chování, které neznámá homosexuální orientaci, ale náhražkovou sexualitu - dotyčný však zůstane heterosexuálně orientován. Na druhou stranu se třeba na ženských turnajích tenistka setká s jinými homosexuálními ženami, skamarádí se s nimi a snadněji si uvědomí svoji orientaci.“

MUDr. Radim Uzel: „V takovém prostředí lze pěstovat homosexuální aktivity, to připouštím, ale to neznámá, že dotyčný k tomu "přičichne" a ono se mu to zalíbí - to prostě

v sobě člověk musí mít, jiné ovšem je, že když se nenaskytne příležitost, jakou třeba mají tenistky, tak v sobě člověk homosexuální sklony neodhalí.“

...

Článek č. 2: PLESL, Jaroslav, 1995. Homosexuálové se hlásí o svá práva. *Lidové noviny*. 8(79), 7.

O zákonem zaručené právo uzavírat registrované partnerství dvou osob stejného pohlaví usiluje Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO). Šéf SOHO Jiří Hromada o tom informoval během sobotní besedy, kterou v Praze organizovalo sdružení lesbických žen Promluv.

Zákon by měl registrovaným homosexuálním partnerům přiznat například majetková práva, která mají heterosexuální občané po uzavření manželství. Právo uzavírat registrované manželství by však podle SOHO nemělo být předmětem zvláštního zákona, ale součástí zákona o rodině a Občanského zákoníku. Podle Hromadova názoru by totiž samostatný zákon o registrovaném partnerství homosexuály a lesby vyděloval ze společnosti. „Bude-li zákonná díkce registrovaného partnerství správná, mohou ji využívat i heterosexuální dvojice, které spolu chtějí žít mimo instituci manželství,“ řekl šéf SOHO. Průzkum veřejného mínění, který loni provedl Sociologický ústav, ukázal, že 60 procent občanů ČR podporuje či nic nenamítá proti myšlence uzákonit registrované partnerství homosexuálů a lesbických žen. Hromada dále uvedl, že SOHO zaslalo své návrhy týkající se registrovaného partnerství ústavním činitelům a dalším významným politikům. Reakce některých z nich prý dávají naději, že problematika registrovaného partnerství bude upravena v duchu návrhů SOHO. Podle účastníků besedy by homosexuální partneři měli mít možnost osvojovat děti. Hromada přitom zdůraznil, že návrhy SOHO problém osvojování dětí neřeší. Důvodem je především obava z negativní reakce veřejnosti. V nedávné anketě týdeníku MF Dnes z dvanácti dotázaných známých osobností souhlasili s právem homosexuálních párů na osvojení dítěte jen lékař Martin Bojar a dramatička Daniela Fischerová. Naopak podle spisovatele Ludvíka Vaculíka by „slušný homosexuál“ o takovou věc ani nežádal. Jiný spisovatel – Zdeněk Mahler – zase považuje homosexualitu za úchytku, a tak odpověděl otázkou, zda se má „úchylnost stát normálem“. Katolický kněz Tomáš Halík se domnívá, že výchova dítěte v homosexuálním prostředí může „vážně narušit psychosociální vývoj dítěte.“

Článek č. 3: RYBÁKOVÁ, Alice, 1998. Život v (ne)tradiční rodině: Kontroverzní průzkum výchovy dětí homosexuálními páry. Lidové noviny. 11(131), 20.

Opravdová diskuse o výchově dětí homosexuálními páry u nás ještě nezačala, ale řada takových rodin v naší společnosti žije. Na jejich oprávněnost a kvalitu výchovy dětí v nich máme různé názory, ale jsou to jen naše domněnky a představy, jelikož žádný průzkum v této oblasti v ČR zatím proveden nebyl. Čísla a fakta se však můžeme dozvědět ze zahraničních pramenů.

„Proboha, a co je tradiční rodina?“ Takto reagovala psycholožka PhDr. Jana Procházková z Dětského krizového centra na otázku, co si myslí o výchově dětí v netradičních rodinách. „Měli bychom si uvědomit, jak dnes vlastně lidé žijí, a ne šmahem odsuzovat to, co se vymyká obecným představám o šťastné a fungující rodině. My, kdo jsme měli štěstí, a vyrůstali v harmonické rodině s maminkou, tatínkem a bráškou nebo sestrou, si často myslíme, že jiná forma spolužití se snad ani rodinou nedá nazvat,“ pokračuje doktorka Procházková.

Nebezpečná nestálost

Ale fakta hovoří jinak. O nestálosti heterosexuálních vztahů vypovídá například rozvodová statistika. V loňském roce bylo u nás rozvedeno téměř 40 000 manželských párů. Přes 22 000 dětí tak přišlo o jednoho z rodičů. Co se s těmito dětmi stane? „Tisíce dětí vyrůstají například jen s matkou, anebo s matkou a s babičkou, anebo s matkou a jejím novým partnerem. To jsou totiž dnes běžné modely rodiny,“ pokračuje Dr. Procházková. "Klasické rodiny samozřejmě existují, avšak je otázkou, zda jsou vždy funkční. Například rodiče vydělávající hodně peněz rozhodně nejsou zárukou kvalitní výchovy dítěte.“ Podle odborníků někteří lidé vstupují do rodin naprosto nepřipraveni a jsou i takoví, kteří se rodiči nikdy stát neměli. Pro děti z „klasických“ rodin, kde jsou týrány nebo vystaveny permanentnímu stresu, je snad jakákoliv jiná alternativa mimo původní rodinu lepší.

...

Lepší jsou 2 než 1

Socioložka Jiřina Šiklová říká: „Dnes je tolik rodin v rozkladu, že je lepší výchova dítěte dvěma lesbickými matkami než jednou samotnou matkou, která si intenzivně hledá partnera. Dítě tak jednak vyrůstá v lepších materiálních podmínkách a jednak dostává více něhy a lásky. Jestli ovšem chceme takové množství dětí v dětských domovech, jaké máme,

pokračujeme ve svém konzervativním chování,“ dodává Jiřina Šiklová. „Na rozdíl od heterosexuálních vztahů jsou homosexuální obvykle mnohem stabilnější,“ říká sexuolog MUDr. Miloš Lachman. „Naše názory se až dosud opíraly především o učebnicové poučky, které nemají daleko k předsudkům,“ dodává. Práce podložené psychologickým studiem skupin homosexuálních párů vychovávajících dítě tyto předsudky vyvracejí. Podle doktora Lachmana se nepotvrzuje ani hypotéza o nutné přítomnosti otce pro normální vývoj dítěte. Partnerka lesbické matky je lepším „otcem“ než otec citově ambivalentní či jinak konfliktní. „To, co dítě pro svůj zdravý vývoj nejvíce potřebuje, je dobrý citový vztah mezi rodiči, který mu poskytuje pocit bezpečí a jistoty,“ říká MUDr. Lachman. A nakonec slova jednoho z těch, o nichž hovoříme. Osmnáctiletý Karel, který byl vychováván dvěma lesbickými ženami, říká: „Dostával jsem city od dvou.“

Článek č. 4: ŠMERGLOVÁ, Michaela, 1999. Mami, tati, nelekejte se! Jsem homosexuál!. *Lidové noviny*. 12(136), 25 a 28.

Česká společnost je k lidem odlišného sexuálního zaměření tolerantní. Podle výzkumů jsme v tomto ohledu kupodivu jedni z nejliberálnějších. Za námi je dokonce i Amerika, Německo, Velká Británie či Francie.

Ctíme světové homosexuály – císaře Tiberia, Jeana Marai- se, Jeana Cocteaua, Freddieho Mercuryho, Eltona Johna... Ale i ty své. Třeba Martinu Navrátilovou a Roberta Vana. Ale jsme tolerantní i ve chvíli, kdy homosexualitu přizná náš vlastní potomek?

Mám ho rád!

Že se zamilovává do mužů, že je homosexuál – to chtěl sedmnáctiletý Radek říct oběma rodičům. Příležitost nepřicházela a doposud ještě nepřišla. „Věděl jsem, že složitější to bude s tátou. Tak jsem sbíral odvalu, protože se mi chtělo to našim říct. Něco mě k tomu hnalo a zdálo se mi to vůči nim fér. Možná..., no, spíš určitě jsem potřeboval pochopení,“ přiznává středoškolák z Prahy. Jeho rodiče o tom neví dodnes. I když matka možná něco tuší. „Když jsem slyšel otce komentovat televizní pořad o homosexualitě slovy: ty buzeranty bych střílel, neměl jsem sílu mu o sobě cokoli říct,“ podotýká mladý muž, kterému zatím nezbyvá než před rodiči svůj „handicap“ tajit. To ho deptá a psychicky deprimuje. Homosexuálů ve věku mezi patnáctým a dvacátým rokem, kteří by svou odlišnou sexuální orientaci doma rádi otevřeně přiznali, je víc. Ale... „Někteří nejsou do dospělého věku schopni doma sdělit, jaká

je jejich orientace. Cítí, že rodiče by to nepřijali, a nechtějí riskovat odvržení nebo to, že by se s nimi přestali stýkat,“ vysvětluje psycholog Sexuologického ústavu v Praze PhDr. Petr Weiss. Přijmout například homosexualitu syna je mnohem těžší pro otce než pro matku. Mužská homosexualita je společensky méně akceptována. Především pro ostatní muže je odpudivá, ženy jsou v tomto směru citlivější. „Z hlediska našich společenských konvencí a norem není zatím homosexualita ničím k chlubení,“ komentuje dnešní stav sociolog Petr Freiman. „I ti nejloajálnější ji akceptují, ale málokdy sami proklamují. Nelze se z tohoto hlediska divit někdy jen zprvu, někdy zcela odmítavým reakcím rodičů. Oni se tím faktem – byť jsou rodiče – mohou cítit i společensky ohroženi,“ dodává sociolog.

Jsme tolerance sama?

Pro minulý režim u nás byla homosexualita tabu. Respektive vůbec „nebyla“. Toto slovo se v oficiálních sdělovacích prostředcích objevilo poprvé roku 1986, v souvislosti s onemocněním AIDS. Ale bylo používáno velmi opatrně. Během let se ledasco změnilo k lepšímu. Máme o homosexualitě více informací, všeobecně víme, že není virózou, že ji neodstraní medikamenty... Je nám jasné, že jde o vrozenou dispozici, již „vyléčí“ jen pochopení a tolerance. Ač byla homosexuální orientace mužů a žen i v České republice vyškrtuta ze všech seznamů duševních chorob a není deviací, nadále má své odpůrce. Prototypem je ortodoxní katolík, šedesátník se základním vzděláním, navíc z malého města. Naopak nejloajálnější k tomuto sexuálnímu vyznání je u nás podle průzkumů žena – vysokoškolačka ve věku do třiceti let, nejčastěji z velkoměsta.

„Nezdá se, ale udělali jsme obrovský skok v názorech na homosexualitu. Vezměme, kde jsme my, a fakt, že ve třidvaceti státech Ameriky je dodnes homosexuální styk i mezi dospělými trestný.“

Pokračování na straně 28

Dokončení ze strany 25

„Člověk se za něj může dostat do vězení,“ srovnává psycholog Petr Weiss. Padesát procent Američanů je striktně proti homosexualitě, u nás je to pouze šest procent obyvatel. „Společensky vyřešeným problémem bude homosexualita ve chvíli, kdy nebude třeba o ní už veřejně diskutovat, obhajovat ji...,“ je názor sociologa P. Freimana.

Rodič na infarkt

Že tu žijí ženy i muži v homosexuálních vztazích, řada našinců akceptuje – pravda, hlavně ve chvíli, kdy se jich osobně tento problém netýká. „Měla jsem kadeřníka homosexuála. Skvělý profesionál v oboru i příjemný kamarád. Vždycky jsem si s ním ráda popovídala,“ vypráví grafička Irena Balková. Ovšem ve chvíli, kdy zjistila, že její dcera má v ročníku na vysoké škole spolužačku lesbičku, zpozorněla. „Dcera vyprávěla o homosexuální spolužačce, a já se najednou lekla. Pak jsem se nad tím zamyslela z hlediska matky. Co bych, kdyby moje dcera... Docela jsem se s tím tehdy musela prát,“ přiznává. Ještě víc se s tím prala matka zmíněné dívky. „V první moment jsem nechápala, co mi Jana říká,“ vzpomíná šestačtyřicetiletá úřednice z okresního města u Prahy na hodinu pravdy, která nastala před osmi lety. Musela si dát cigaretu, kávu a počkat, až se jí přestanou klepat ruce, než se začala dcery ptát. Zda si je jistá, jestli to není jen dojem, zda to zkusila i s klukem, atd. atd. Chvíli se ptala klidně, chvíli vybuchovala. „Celou noc jsem měla sevřený žaludek, přemýšlela o tom a brečela. Manžel naštěstí nebyl doma. Tomu jsme to řekly později – byl skutečně na infarkt.“ Janina matka začala obviňovat sebe a hledat příčinu ve výchově, a i proto navštívila sexuologa. Dostalo se jí rady – vzít vše jako hotovou věc, s tím, že i tak orientovaný člověk může žít skvělý život. Přesto se smířovala dlouho, ještě déle to trvalo manželovi. „Je to hloupé, ale první, co mě napadlo, bylo, co řeknou příbuzní,“ přiznává dnes už vyrovnaně. Většina příbuzných to údajně vzala, někteří se ale odmlčeli a babička je „mimo hru“. Má nemocné srdce a údajně by tu zprávu nepřežila. Zmíněné Janě je dnes čtyřiaadvacet a dva roky má stálou starší partnerku. Bydlí v Praze, která jí poskytuje anonymitu. Nenávist nebo pohrdání necítí. Jako žena to má s homosexuální orientací prý lehčí. Když se na ulici drží za ruku dvě holky, bere to okolí klidně, když se chytanou dva kluci – je malér.

Dejte mu na to prášky , doktore!

„Málo informovaní rodiče chtějí navrhnout léčbu homosexuality. Jejich typickou reakcí je – vždyť on ještě nespál se ženou, až si to vyzkouší, bude to lepší a přejde ho to...“ uvádí příklady dr. Weiss. Druhá skupina rodičů předsudky nemá, o homosexualitě ví víc. Chce vědět, jak se správně chovat, aby dítěti neublížili. Eventuálně hledají svůj možný podíl, byť vědí, že homosexualita je vrozená, a tedy a neměnná. „Uklidňuji je, že to není jejich vina,“ říká psycholog. Rodiče, kteří se přijdou radit, jsou ti „lepší“. Když se rodiče jednoho z Weissových klientů dozvěděli o sexuální orientaci svého syna, reagovali tvrdě. „Vydělili mu

zvlášť ručníky, zvlášť příbor, talíře..., aby se s ním nedostali ani do zprostředkovaného tělesného kontaktu. To je rána pro psychiku zvlášť u dospívajícího,“ říká o nejhorší rodičovské reakci ve své praxi psycholog.

Zlomený skinhead

Nejen reakce rodičů mohou homosexuálně orientovaného uzemnit. Zoufalý může být i on sám ze sebe. „Přišel za mnou mladík – klasický skinhead potetovaný nacistickými znaky, který se k této filozofii i otevřeně hlásil,“ popisuje netradičního klienta Petr Weiss. „Chtěl, abych mu vyvrátil jeho homosexuální sklony. Jenže ono nebylo o čem diskutovat, mně nezbylo než mu jeho homosexualitu potvrdit,“ tvrdí psycholog, jehož poněkud netypický pacient se po těch slovech téměř sesypal. On, který měl v souladu se svou ideologií ostrý odpor k homosexualitě, byl utvrzen v tom, že sám je homosexuál. V ordinaci se už neukázal. Takové situace mohou vést až k sebevražedným pokusům. Všeobecně mají homosexuální muži až desetkrát větší sebevražednost než heterosexuálové.

Napřed přátelé...

Svou potvrzenou homosexuální orientaci většinou lidé přiznávají zprvu nejbližším přátelům. „Je to trochu individuální věc. Vyrůstá-li dítě v tolerantním prostředí, má pak při sdělení takové informace rodičům jistý ‚náskok, výhodu‘,“ jsou slova psychologa. Existují případy, kdy prvním informovaným je svobodomyšlnější učitel. U podobného zpovědníka se dá vesměs předpokládat vstřícnější chování. Rodič může být v tu chvíli nevyzpytatelný. Jeho případné prvotní rozčilení a odmítavá reakce se však může během týdne změnit... Ale nemusí také nastat vůbec. „Mnoho homosexuálních lidí se žení či vdává, a to z obav před odvržením rodiči. Jsou tlačeni ke konformitě,“ poznamenává P. Weiss. V heterosexuálním manželství pak někteří dokáží vydržet i celý život – ovšem o jejich osobním štěstí lze pochybovat. Svě skutečné sexuální potřeby naplňují jinde.

Vnuci nebudou

Vnuci. To je pro mnohé rodiče homosexuálních dětí další rána. „Na vnuky jsem se těšila. Moc. Já i manžel, ale... ale, co se dá dělat,“ mírně vzdychne matka Jany. Moc nad tím nemeditujeme. Myslím, že třeba adopce by vlastního vnuka nahradila, to bohužel nejde, ale svoje sny o vnučcích jsem měla,“ krčí rameny. Hlavní prý je, aby byla Jana šťastná.

Vzhledem k tomu, že Janinu partnerku rodiče už znají, dovedou si představit, že by pro jejich dceru mohla být životní oporou. „Moc o tom podrobně už mluvit nebudu. Řeknu jen, že obě by určitě dítě vychovat dokázaly a...“, Janina maminka se odmlčí s gestem, že to je vše, co chtěla podotknout. Ať jsou prvotní reakce rodičů na homosexualitu jejich dětí jakékoli, ve velké většině případů vždy zvítězí rodičovská láska: sice je homosexuál, ale především můj syn! Ve světě existuje řada organizací sdružujících rodiče homosexuálních dětí, kteří se dožadují změn společenského klimatu vůči svým „jiným“ dcerám a synům. Žádají změny postojů společnosti k homosexualitě. U nás taková organizace není. Údajně jí není třeba...

Článek č. 5: FISCHER, Petr, 2001. Uznat jen napůl nelze. Lidové noviny. 14(251), 10.

Pro české poslance je homosexuál stále někým méněcenným

Čtvrteční parlamentní rozpravě nad návrhem zákona o registrovaném partnerství lidí stejného pohlaví vévodilo slovo tolerance. Do úst si ho bral kdekdo, většinou proto, aby demonstroval svou vstřícnost a nepředpojatost vůči homosexuálně orientovaným lidem. Poslankyním a poslancům to ale příliš nešlo, zvláště mimořádně aktivním zákonodárcům ODS a KDU - ČSL. Z projevů členů těchto stran (snad s výjimkou poučeného sexuologa Jaroslava Zvěřiny) bylo až příliš zřetelné, že se jen obtížně vyrovnávají s existencí něčeho tak „úchylného“, jako je homosexuál, který narušuje jejich nádherný sen o pravidelně uspořádaném světě v uzavřené konzervě („nejde o vnučování vlastního světa jiným, svět je přece jen jeden,“ poznamenala s filozofickým nadhledem konzervativně tolerantní křesťanská demokratka Vlasta Parkanová). Nedošlo sice na proslulé „prasečinky“ poslance Tollnera, podobně smělých a přínosných úvah na téma homosexuální orientace však zaznělo pozhledně. Poslanec Payne, Vlastimil Tlustý (oba ODS), a dokonce i známý militantní propagátor křesťanského katechismu poslanec Karas, který homosexuálům doporučuje léčení ve formě psychoterapie, by se přitom jistě do krve přeli o to, že nejsou vůči homosexuálům netolerantní. Jenže co je to vůbec tolerance? Stačí letný pohled do Klimešova Slovníku cizích slov (SPN 1981), a víme, na čem jsme: tolerance: 1. respektování cizího přesvědčení, cizích názorů; snášenlivost 2. schopnost organismu snášet určité látky 3. rozsah přípustných úchylek určité veličiny. Z hlediska druhého a třetího bodu, které jen zdánlivě nemají s naším případem co dělat, by většina „tolerantních“ poslanců zřejmě obstála. Homosexualita je pro ně úchylka či nemoc, které nechávají poměrně široké pole pro existenci, s výjimkou oficiálního potvrzení

partnerského vztahu. Horší je to se schopností snášet určité látky. Homosexuála snesou všichni poslanci; v lidoveckých lavicích, několika řadách ODS a podle hlasování zřejmě i mezi poslanci Unie svobody jim však už při vyslovení tohoto jména naskakuje alergická husí kůže.

Cvičení v mlčení

Pro posouzení tolerantnosti dolní sněmovny je rozhodující první bod spojený s respektem k jinému, mně cizímu. Respekt znamená vážnost a úctu. Pokud někoho či něco respektuji, pak ho (to) beru vážně, uznávám jej (to). Uznávám-li homosexuála jako člověka, i když jiného, než jsem já, nemohu mu upřít nic, co k tomu v této společnosti patří. Ani možnost svobodně před úřadem potvrdit vzájemné soužití. Částečné uznání neexistuje jinak než jako diskriminace. Čtvrteční odmítnutí zákona o registrovaném partnerství proto nelze brát jinak než jako další prodloužení stavu, kdy je homosexuálně orientovaný člověk něčím méně než ti, to kdo tvoří takzvanou heterosexuální většinu. Šéf lidovců Cyril Svoboda se tento fakt snažil ve své řeči zamlžit působivým právnickým cvičením, během něhož citoval řadu důležitých norem. Chtěl se tím chytře vyhnout debatě o podstatě této diskriminace (homosexuál nesnese uznání) a zároveň dokázat, že homosexuálové mají v České republice úplně stejné možnosti jako lidé orientovaní na opačné pohlaví. Marně: mnoho obecností nepřekryje jeden konkrétní příklad - nesmíš, vždyť jsi lesba, vždyť jsi gay. Jiní poslanci se odvolávali na posvátnost či výjimečnost manželských svazků. Čím je ale tato výjimečnost založena? Bohem, či státní strukturou? Nebo tím, že právě v manželství nejčastěji přicházejí na svět děti, že právě rodina vzniklá z manželství je obvyklé místo výchovy? Nevěříme-li všichni v Boha, stává se ze společenské výsostnosti manželství jen obyčejná konvence, která - proč si to nepřiznat - zohledňuje především ekonomicko-právní přínosy manželství, včetně přínosu populačního. V tomto inženýrském pohledu, jenž nechybí ani mnoha českým poslancům, se ztrácí to hlavní - síla vztahu a především veřejně stvrzený slib druhému. Mocné gesto, které nejen spojuje, ale především zavazuje. Z tohoto pohledu už vůbec není důležité, zda jde o zavazující slib mezi mužem a ženou, nebo mezi lidmi stejného pohlaví. Podstatné je jen to, aby nikdo nikomu tuto možnost neupíral, jako to dělají čeští konzervativci za mlčenlivého přihlížení „liberálů“ z Unie svobody.

Článek č. 5: NEJEZCHLEBOVÁ, Lenka, 2003. Takoví normální manželé. Lidové noviny. 16(32), 22.

Marek a Jindřich spolu žijí už deset let a chtějí mít práva jako sezdaný pár

Češi jsou stále tolerantnější. Zatímco v roce 1991 akceptovalo homosexuální minoritu pouhých 10 % občanů, v roce 2001 to bylo už 70 % populace. Gayů, kteří se svému okolí svěří se svojí orientací, rychle přibývá, přesto je strach z odsouzení a posměšků stále ještě silný. Najít homosexuální pár, který by se nebál otevřeně hovořit do médií, není vůbec snadné. Marek a Jindřich, kteří spolu žijí už desátým rokem, patří mezi několik odvážlivců bořících tabu. "Jestli proti tomu někdo něco má, tak je to jeho problém, ne můj," říká Jindra.

"Dospíval jsem za totáče... jeden řádek o homosexualitě v biologii na základce, dva odstavce na gymplu. Učitelé se o tom styděli mluvit. Neexistovala žádná komunita, lidi se přátelili jen mezi sebou, chodili k sobě na návštěvy, nebyly žádné kluby. Homosexuály nebylo vidět, jako by neexistovali, stejně jako invalidé a duševně nemocní. Pak najednou po revoluci už nemuseli být invalidé za zdí a homosexuálové utajování a vypadali jsme jako národ invalidů a homosexuálů... Někteří lidé říkali: Homosexuálové? To za nás nebylo," směje se Jindřich Šturm (32), který už skoro desátý rok žije se svým o šest let starším přítelem Markem Naarem, "životním partnerem" jak říká, ve společné domácnosti.

Lidi si vychutnávám

Se svojí orientací prý nikdy žádné větší problémy neměli. "Já jsem měl kliku. V zaměstnání, mezi sousedy. Tady v domě na nás nikdo nehartusí, neušklíbá se," říká Marek. "Já si lidi spíš vychutnávám," usmívá se Jindra. "Jdeme vybírat dovolenou do cestovky. Je tam nějaká dvacetiletá holčička a my se jí vyptáváme, jestli tam jsou dostatečně velké postele... sleduju reakce, překvapení, cukání koutků, nervozitu. Mám rád lidské reakce." S rodinami vycházejí vzájemně "bezvadně". "Jsme dokonce braný jako vzor pro naše příbuzný, bratry a sestřenice. Co se týče třeba společných Vánoc, tak jedny trávíme u Markových rodičů, druhý u našich," vysvětluje Jindřich, který spolu s Markem obývá třípokojový byt v novostavbě na Žižkově v Praze. Povídáme si v obýváku, který volně přechází v moderně zařízenou kuchyň. Celý interiér je laděný do modra, působí útulně, i když poněkud přezdobeně. Na stěnách visí desítky malých reprodukcí děl světových malířů od Rembrandta přes Bosche k Dalímu. "Ty si vozíme z našich cest. Navštěvujeme v galeriích nejdřív obchůdky se suvenýry," komentuje sbírku Jindřich.

Ložnice na dvě směny

Marek Naar pracuje jako technický redaktor v časopise Zeměměřič. "Vystudoval jsem geodézii, v oboru jsem pracoval do revoluce, pak jsem se podílel na vydávání časopisu Soho revue. Cítím se jako novinář a geodet, v Zeměměřiči se slily obě moje profese," usmívá se vysoký, tmavovlasý muž, který je o poznání klidnější a málomluvnější než jeho živější a upovídánější "protějšek" Jindra. Ten odchází do práce, když se z ní Marek vrací. Pracuje jako noční provozní v jednom pražském vícehvězdičkovém hotelu. "Naše ložnice jede na dvě směny," vtipkuje Marek. Ale společné chvíle si najdou: dvakrát týdně chodí do posilovny, rádi zajdou do kina a výjimečně i do gay klubu. Seznámili se v roce 1993 na inzerát v Soho revue. Marek už měl za sebou manželství. "Řekl jsem své ženě o své orientaci hned zpočátku, ale pár let jsme spolu žili. Nakonec jsme přeci jen zjistili, že to nejde, a rozvedli jsme se. Pro ženu to nejdřív bylo bolestné, ale náš rozvod jsme nakonec zapili. Žena je znovu vdaná, má chlapečka, který se narodil v den, kdy jsme s Jindrou měli první rande," dodává pobaveně Marek. "Vychovávat společně dítě? Ne, to si asi nedovedeme představit. Marek si odbyl vychovávání dětí v turistickém oddíle a já se staral o svého mladšího bratra. A tím jsme se asi vypořádali s otcovským pudem. Nedá se nic dělat, smířili jsme se s tím. Je to taková daň," tvrdí za oba Jindřich. V majoritní společnosti panuje často představa, že když spolu žijí dva gayové, tak jeden je jako muž a druhý žena. "Tuto představu má i řada gayů," přikyvuje Jindra. "Někteří se do toho snaží stylizovat. Ale já myslím, že když je doma potřeba něco udělat, tak to udělá jeden nebo druhý. Někomu vadí míň utírat prach, jinýmu obíhat úřady. Já myslím, že ta feminnost v chování některých gayů, ta vykroucenost a stylizace do polohy – já, žena, jsem udělala to a to – že je často jenom póza. I když samozřejmě je podle některých gest jasně poznat, že jde o gaje. Ale když někdo navenek působí křehce, tak to nemusí souviset s tím, jak to mají doma rozdělený s praním a žehlením, a už vůbec ne, jak to mají v posteli," dodává.

Čekání na hypotéku

Jejich soužití působí na první pohled zcela bezproblémově. Oba ale tvrdí, že daleko jednodušší by jejich život byl, kdyby existoval zákon o registrovaném partnerství nebo o partnerském soužití. "To důležité je sice vybojováno, česká společnost se k homosexualitě staví tolerantně, ale nikoliv naši zákonodárci," zlobí se Jindra. "Ten zákon chybí nám i našim rodinám. To platí obecně. Rodiče jsou neklidný, protože ničím nevázaný vztah se jim nezdá

dost pevný." Ve kterých situacích jim zákon chyběl a chybí, dokládají řadou historek. Popisují například těžkosti při shánění hypotéky. "Oběhal jsem čtyři banky, abych našel tu jedinou, která nám každému zvlášť nepočítala životní minimum. Manželům minimum počítají dohromady a je tak pro ně jednodušší hypotéku získat i s menšími příjmy. Nakonec jsme ji sehnali, ale je to těžký, když je na nás nahlíženo jako na cizí lidi, i když žijeme deset let ve společné domácnosti. Vlastně by se dalo chápat jako diskriminace i to, že na sebe nemáme odpočitatelné položky z daní, nemáme nárok na důchod po partnerovi," říká Jindřich. "Zákon ale znamená i povinnosti, například postarat se o partnera v nemoci nebo trvalé neschopnosti." "Léty jsme se dopracovali k smlouvám a úředním oklikám, zvládneme to bez zákona, s tím zákonem bychom měli rovná práva v běžných záležitostech jako manželé. Ale nevím, jak to bude dál s jeho prosazováním," míní Jindřich, "ti staří bardi (činníci z někdejšího sdružení SOHO), kteří pořád chodili do parlamentu a přesvědčovali a lobbovali, už jsou unavení a mladou generaci to zatím nezajímá. Chodí na diskotéky, navazují vztahy, jsou v pohodě, chybět jim to začne, až když budou s někým dlouhodobě žít."

Evropa už je jinde

Čeští poslanci loni ani napotřetí neschválili zákon o partnerském soužití gayů a lesbiček a opět tak promarnili šanci dohnat liberální společnosti v západní Evropě. Téměř ve všech zemích EU již gayové oporu v zákoně mají. V Nizozemsku mají gayové a lesbičky naprosto stejné postavení jako manželé a mohou i adoptovat děti. V severských zemích, Německu a Švýcarsku funguje zákon o registrovaném partnerství. Ve Francii existuje institut Paktu solidarity (podobný registrovanému partnerství), který neplatí jen pro stejnopohlavní páry, ale i pro heterosexuální dvojice. V Belgii, Portugalsku a Švýcarsku jsou práva gayů a lesbiček omezena na základní právní akty jako je dědictví, vyživovací povinnost či bydlení. Registrované partnerství mohou homosexuální páry uzavřít i v Británii, ale pouze v Londýně, podobně je tomu ve Španělsku, kde je partnerství povoleno v některých kantonech. Jihoevropské země Itálie a Řecko jsou kvůli silnému vlivu církve v otázce homosexuality tradičně konzervativní a práva sexuálních menšin zatím neuznaly.

V ničem se neshodneme

Michal (36) a Pavel (38) patří mezi "neviditelnou" většinu českých gayů, kteří se stále ostýchají zveřejnit svou orientaci. Žijí v malém, skromně zařízeném bytě v Praze. Michal tvrdí, že se svojí orientací ve svém okolí žádný problém nemá, rodina a kamarádi "to o něm vědí", ale obává se problémů v zaměstnání - je totiž učitelem na základní škole a není si jistý, jak by reagovali rodiče jeho žáků. Jeho druh Pavel, jak vyplynulo z rozhovoru, nemá svoji situaci vyřešenou ve vlastní rodině a dokonce s ní pravděpodobně není ještě úplně vyrovnán ani on sám. "Před okolím se neschováváme. Nikomu na potkání neříkáme, co jsme, ale nikomu bych to nevyvracel," říká Michal. Když o své orientaci řekl matce, nesla to prý těžce. "Pavla odmítala, myslela, že mě k tomu navedl on." Téměř čtyřicetiletý Pavel svým rodičům ještě neprozradil, s kým žije. Když jeho matka přijede na návštěvu do Prahy, Michal musí na pár dní z domu a Pavel se tváří, že žije v bytě sám. "Máme ale dohodu, vid', Pájo," obrací se na něj Michal. "Když zhubnu dvacet kilo, tak mě Pájo představí mamince." Pavel s ironickým úšklebkem dodává, že Michal stejně nezhubne. Seznámili se na inzerát, oba za sebou měli vztah s ženou a oba mají "někde v republice dítě". Nevědí ale kde, tvrdí, že matky jejich dětí od nich "chtěly udělat dítě, když už nic jiného." Oba se ale s tím, že žádné dítě nevychovávat, smířovali těžce. "S problémem otcovství se vyrovnáváme jinak," zatetelí se Michal a přinese fotku čivavy na trávníku. "To je maminka našeho budoucího štěňátka, je to šampionka. Nedávno nám totiž umřelo morče Jůlinka, tak budeme mít pejsánka." O sexu mluví otevřeně. Po jedenáctiletém vztahu už se prý intimně stýkají jen výjimečně. "Je rok 2003, takže třikrát," směje se Michal a těžko rozpoznat, zda to myslí vážně. Oba se stále vzájemně popichují, občas se tváří uraženě, ale pak poznamenají, že se "přece jen mají rádi", a smířlivě se pohladí. Pracují společně na projektu kulturního internetového periodika a přiznávají, že je to jejich jediný společný zájem. "Jinak se v ničem neshodneme. On poslouchá hudbu nahlas, já potichu. Oba rádi cestujeme, ale Pavel se vyvalí jako hnida na pláži, ale já bych chodil a poznával," říká Michal. "Mít společný zájmy, to musí být nuda, dlouho spolu můžou žít jen lidi, kteří spolu nemají moc společného," tvrdí Pavel.

Článek č. 6: ŽENATÝ, Daniel, 2006. I křesťané jsou pro registrované partnerství. Lidové noviny. 19(29), 1.

Už je to několik let. Byl podzimní podvečer. Před dveřmi evangelické fary se choulí uplakaná žena a rozpačitý muž. Můžeme dál? Samozřejmě. Známe je od vidění. Manželé středního věku. Ona ze sebe souká, pane faráři, naše sedmnáctiletá dcera nám řekla, že je

homosexuálně orientována. On se dívá na zem. Otázka přijde po chvíli. Ona se ptá - má ji Bůh rád? Může být spasena? Ticho. Co jsem přesně odpověděl, už nevím. Asi jsem koktal, ano, jistě, proč ne?

Otázky spojené s homosexualitou nejsou módní záležitostí.

Existovaly i dříve. Byly však zasuté pod roušku něčeho, o čem se nemluví. Dnešní děti jsou otevřenější a pravdivější vůči svým rodičům než v generacích předchozích. Díky za to. Proto řeknou svým rodičům i to, co jejich rodiče svým rodičům neměli odvahu povědět. A tak většinou právě rodiče a prarodiče přicházejí a vnášejí do farních kanceláří a křesťanských myslí otázku.

Má homosexuály Bůh rád? Co s tím, křesťane?

Pokračování na straně 10

Dokončení ze strany 1

Křesťané se snaží odpovědět. Moje církev, Českobratrská církev evangelická, se problematice homosexuality věnuje od poloviny devadesátých let minulého století. Studovala dokumenty evangelických církví, především německých. Synod, vrcholné shromáždění naší církve, přijal usnesení, abychom s porozuměním přijímali spoluobčany s homosexuální orientací jako své bližní. To bylo v roce 2000. A Spolek evangelických kazatelů, jehož členy je přes dvě stě farářek a farářů evangelické církve, přijal na valné hromadě v lednu tohoto roku usnesení, v němž vyjadřuje podporu institutu registrovaného partnerství.

A odborníci z řad teologů a lékařů vypracovali obsáhlý dokument Problematika homosexuálních vztahů.

V Sodomě šlo o násilí, ne o lásku

Co na to tedy Bible? Často zmiňovaný text v argumentaci proti homosexualitě je 19. kapitola knihy Genesis. Cizinec Lot bydlící v Sodomě přijal tři hosty. Před Lotovými dveřmi se srotil dav sodomských mužů a křičí, „kde máš ty muže, kteří k tobě v noci přišli? Vyveď nám je, abychom je poznali...“ Abychom je znásilnili. Sodomští muži chtějí užít sexualitu jako nástroj násilí.

To nemá nic společného s láskou a dlouhodobým vztahem člověka k člověku. Nic s hetero- nebo homosexualitou. Nejde o vztah. Nemá to nic společného s intimitou a důvěrou.

To není touha zcela se druhému vydat, aby poznal, kdo jsem, protože v našem vztahu přece není nutné nic tajit.

Sex slouží v příběhu jako nástroj zla. Nástroj strašné touhy druhého zranit. Pošpinit. Ublížit mu tak, aby se z toho nevzpamatoval po celý život. Znásilnění je snad nejhorší formou lidského ponížení. Zničení zevnitř. Znásilněné ženy, znásilnění muži, to nemá nic společného s láskou k opačnému pohlaví ani ke stejnému pohlaví. To je opak lásky. To je zlo.

O něm, o zlu, vypráví sodomský příběh. Dav mužů před Lotovým domem. Muži mladí i staří. Křičí, jen se třesou. Chtějí někoho hrozně ponížit. Možná už k tomu nebyla dlouho pořádná příležitost. A cizinec je vhodný objekt. Ostatně, ten, který cizince hostí, Lot, je tady také cizincem, tak co.

A tak tam stáli, stojí. V Sodomě, v Haliči, v městech a městečkách Čech a Moravy, Evropy a volali, ty sviňský Žide, vyjdi ven, vylez, a taky tvoje stará a děcka, máš přece hezký dcery. A máš-li zde něco pěkného, co by tě mohlo těšit, krásné předměty, něco uměleckého, rozbijeme, zničíme, zapálíme... Genesis, 19. kapitola, líčí zlo. Nepopisuje formy lidské sexuality ani je nehodnotí.

Kristus odstraňuje předsudky

Věřím, že homosexuálně orientovaným lidem patří plně a nezkráceně Kristovo dílo. Že jejich lidská důstojnost není jejich orientací nijak dotčena. Že sexualita, ať homo- nebo heterosexuality, není veličinou, která by rozhodovala o našem pohledu na člověka. Nerozhoduje o našem vztahu k Bohu. A věřím, že nerozhoduje ani o vztahu Boha k nám.

A registrované partnerství? Věřím, že vzkríšený Kristus nechce, abychom byli sami. Život se přece naplňuje ve vztahu k druhému člověku. Institut registrovaného partnerství může sloužit jako podpora takového vztahu. Že by manželský svazek byl jedinou možnou a myslitelnou formou lidského soužití, to nepotvrdí ani text Nového zákona.

Bible, církve, synody, dokumenty, faráři, to vše je důležité. Nejdůležitější je však pro křesťana Kristus. Ukřižovaný a vzkríšený. On vrací lidem ztracenou důstojnost. On vrací zpět do života ty, kdo stojí mimo. Obrací se k těm, které společnost vystrkuje od sebe pryč.

Věřím, že Kristus odklízí předsudky, dává odvahu odstranit bariery mezi lidmi, odpouští naši vinu, tedy vinu všech, bez rozdílu sexuální orientace. Činí tak proto, abychom mohli žít jedni s druhými, člověk s člověkem, v lásce a milosti.